

മദ്ഹബ്ബ്
നിർവചനവും അനുകരണവും

നബീൽ മന്ദലാങ്കുന്ന്

Author : NABEEL MANNALAMKUNNU
Malayalam
Madhab Nirvachanavum Anukaranavum
Publishers :

Layout : printing solution
Cover :
Printing at
COPY RIGHT RESERVED

മദ്ഹബ് നിർവചനവും അനുകരണവും

നബീൽ മന്ദലാംകുന്ന്

പ്രസാധക കുറിപ്പ്

താളുകളിൽ

ആമുഖം - 7

ഇസ്‌ലാം ഉൽഭവവും വികാസവും - 8

നിയമം

അനുസരിക്കുന്നതിന്റെ താൽപ്പര്യം - 13

ഫത്വ നൽകിയിരുന്ന സ്വഹാബിമാർ - 19

നാമും ഇമാമിങ്ങളും

ഒരുപോലെയാണോ? - 22

ഒരു സംശയവും മറുപടിയും - 28

തഖ്‌ലീദ് ശാഹ്‌വലിയുല്ലായും - 32

തഖ്‌ലീദ് അദബുള്ളവരുടെ സ്വഭാവം - 34

കാലഘട്ടം

ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഇജ്തിഹാദ് - 41

അനുബന്ധം

‘ഫഖീഹ്’ അർത്ഥ വ്യതിയാനം - 45

ഇമാം ശാഹിഇ(റ)വിന്റെ ജീവിത മാതൃകകൾ - 50

ഇമാം ഗസ്സാലി(റ):

വിമർശകരുടെ പാപ്പരത്തം - 62

അവലംബം / കുറിപ്പ് - 71

ആമുഖം

ഖുർആനും സുന്നത്തുമനുസരിച്ചു ജീവിക്കാനാണ് നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. നിങ്ങളിൽ അഭിപ്രായ ഭിന്നതയുണ്ടായാൽ അല്ലാഹുവിന്റെ കലാമും പ്രവാചക ചര്യയുമനുസരിച്ചു വിധിക്കണമെന്നും റസൂൽ (സ) പഠിപ്പിച്ചു. ഈ ആശയം സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഹദീസുകൾ ആധുനിക തലമുറയിൽ വളരെയധികം തെറ്റിദ്ധാരണ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇസ്‌ലാമിക ശരീഅത്തു വിശദീകരിക്കുന്ന മദ്ഹബുകളും വിശ്വാസ കാര്യങ്ങൾ സമർത്ഥിക്കുന്ന മദ്ഹബുകളും തസവുഫുമെല്ലാം ഖുർആനിൽ നിന്നും ഹദീസിൽ നിന്നും വ്യതിചലിച്ചവയാണെന്നതാണ് തെറ്റിദ്ധാരണ. ഖുർആനിന്റെയും സുന്നത്തിന്റെയും വരികളിൽ നിന്ന് ഓരോ വ്യക്തിയും ഇസ്‌ലാം ദീൻ മനസ്സിലാക്കിയെടുക്കുകയെന്ന താൽപ്പര്യം ഈ ഹദീസുകൾ നൽകുന്നുണ്ടോ? ആയിരത്തിനാനൂറ് വർഷത്തിനുള്ളിൽ കടന്നുപോയ ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹത്തിന്റെ നിലപാട് എന്തായിരുന്നു? വഴികേടിൽ എന്റെ ഉമ്മത്ത് ഐക്യപ്പെടുക(ഇജ്മാഅ്)യില്ല എന്നാണ് നബി(സ)യുടെ വാക്യം¹. അതുകൊണ്ടു തന്നെ മുസ്‌ലിം ലോകത്തിന്റെ 'ഐക്യകണ്ഠനായുള്ള തീരുമാനം'(ഇജ്മാഅ്) ഇസ്‌ലാമിന്റെ പ്രമാണമായി നമുക്കു പരിഗണിക്കാം².

ഇസ്‌ലാമിനെ സംബന്ധിച്ച് ഇമാമീങ്ങൾ നടത്തിയ വിശദീകരണങ്ങൾ മുഴുവൻ മാറ്റി നിർത്തി കൊണ്ട്, ഖുർആനോ ഹദീസ് ഗ്രന്ഥങ്ങളോ ആദ്യാവസാനംവരെ വായിക്കുന്നതിലൂടെ ഒരു പഠിതാവിന് ഇസ്‌ലാമിനെ കൃത്യമായി മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുമോ?. ഇസ്‌ലാമിലെ അടിസ്ഥാനപരമായ കാര്യങ്ങളും ശാഖാപരമായ സംഗതികളും, നിർബന്ധങ്ങളും ഐക്യങ്ങളും

വേർതിരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വിശദീകരണം ലഭ്യമാകാതെ ദീനൂൽ ഇസ്‌ലാമിനെ യഥാവിധി ഗ്രഹിക്കാനാകുമോ?. അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രീതികരസ്ഥമാക്കാൻ വേണ്ടി അല്ലാഹു നമുക്ക് ഗ്രന്ഥവും അദ്ധ്യാപകനേയും നിയമിച്ചു തന്നിട്ടുണ്ട്. റസൂലുല്ലാഹി(സ)യാകുന്ന അദ്ധ്യാപകനെ പിൻതുടർന്നവർക്കും അവരെ പിൻപറ്റിയവർക്കുമാണ് അല്ലാഹു അവന്റെ തുപ്തി നൽകിയതായി ഖുർആൻ പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നത്(സൂറത്തു ഞൗബ: 100). പിൻതുടരുക എന്നത് ദീനിന്റെ അടിസ്ഥാന സംഗതിയായി തിരിച്ചറിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഈ വിഷയത്തിൽ വ്യാപകമായിട്ടുള്ള തെറ്റിധാരണകളെ പുനഃപരിശോധിക്കാനുള്ള ശ്രമമാണ് ഈ രചന.

നബീൽ മന്ദലാംകുന്ന്
കുന്നിക്കൽ ഹൗസ്
മന്ദലാംകുന്ന്
ചാവക്കാട്, തൃശൂർ
nabilmnknu@yahoo.co.in

ഇസ്‌ലാം ഉൽഭവവും വികാസവും

ലളിതമായ നാഗരികതയും പരിമിതമായ ജീവിത സൗകര്യങ്ങളുമായി കഴിഞ്ഞിരുന്ന അറേബ്യൻ ഉപദ്വീപിലാണ് നബി(സ) പ്രബോധനമാരംഭിക്കുന്നത്. ലോകാന്ത്യംവരെയുള്ള സർവജനങ്ങളും വിധേയപ്പെടേണ്ട ഇസ്‌ലാമിനെ ആ കാലഘട്ടത്തിൽ റസൂലുല്ലാഹി(സ) അവിടുത്തെ സ്വഹാബത്തിനു എപ്രകാരമാണ് പകർന്നുകൊടുത്തത് എന്നു നാം സൂക്ഷ്മമായി വിലയിരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. പ്രവിശാലവും പുഷ്കലവുമായ പല നാഗരികതയിലേയും മനുഷ്യരെ ഇസ്‌ലാമിക അടിസ്ഥാനങ്ങൾക്കും ആത്മാവിനും വിധേയമാക്കുവാനായി നബി(സ) ദീർഘവീക്ഷണത്തോടെ പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടാകണമല്ലോ?. പ്രവാചക ശൂലലക്കു പരിസമാപ്തി കുറിക്കുന്നതിനാലും ലോകാന്ത്യംവരെ ഇസ്‌ലാം ദീൻ നിലനിൽക്കൽ അനിവാര്യമായതിനാലുമാണ് മുൻകഴിഞ്ഞ പ്രവാചകന്മാരിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തരായ അനുചരന്മാരെ നബി(സ)യ്ക്ക് അല്ലാഹു നൽകിയത്. പ്രവാചകന്മാരുടെ അനന്തരാവകാശികൾ പണ്ഡിതന്മാരാണ് എന്നു നബി(സ) പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രവാചകത്വത്തിന്റെ വിജ്ഞാനത്തെ അനന്തരമെടുത്ത ശ്രേഷ്ഠ വ്യക്തിത്വങ്ങളാണ് ഇസ്‌ലാം ദീനിനെ ലോകത്ത് വ്യാപിപ്പിച്ചതും അതിന്റെ കാവൽഭടന്മാരായി നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്തത്. ഇതിൽ മുൻനിരയായി പ്രവർത്തിച്ചവരാണ് അസ്‌ഹാബിമാർ.

“മുൻഗാമികളായ മുഹാജിറുകളും അൻസാറുകളും അവരെ (ഇഹ്‌സാനോടെ)പിന്തുടരുന്നവരുമായ ആളുകളേയും അല്ലാഹു തൃപ്തിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു, അവർ അല്ലാഹുവിനേയും

തൃപ്തിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് താഴ്‌വാരയിലൂടെ അരുവികൾ ഒഴുകുന്ന സ്വർഗം വാഗ്ദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതാണ് ഉന്നതമായ വിജയം” (സൂറ: അത്തൗബ- 100).

ഈ ആയത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന, ഉന്നതമായ വിജയം ലഭിച്ചവർ സ്വഹാബികളും അവരെ ഇഹ്‌സാനോടെ പിൻതുടർന്നവരുമാണ്. വ്യക്തികളിൽ നിന്ന് പകർന്നു ലഭിക്കുന്നതാണ് ദീൻ എന്നതു കൊണ്ടു തന്നെ ദീനിന്റെ വാഹകരെ പിൻപറ്റുക എന്നതു ദീനിന്റെ ഇഹ്‌സാൻ പകർന്നു ലഭിക്കാനുള്ള ഏക വഴിയാണ്. ദീനിനെ സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങൾ ലഭിച്ചതു കൊണ്ട് അതിന്റെ വാഹകരാവുകയില്ലല്ലോ. വിശ്വാസത്തിലും സ്വഭാവത്തിലും കർമ്മങ്ങളിലും നബി(സ) പകർന്നു തന്ന മാതൃക അവലംബിക്കുമ്പോഴാണ് ഇതു സാധ്യമാകുന്നത്. ഇത് യഥാവിധി സാധിച്ചവരാണ് സ്വഹാബികൾ അവരെ പിന്തുടർന്നവർക്കും ഇതു പകർന്നു കിട്ടി. ശേഷമുള്ള എല്ലാ സമൂഹങ്ങളും ഈ ചര്യശീലമാക്കിയവരുമായി സഹവർത്തിച്ചുകൊണ്ട് ദീനിയായ അവസ്ഥ പ്രാപിക്കണം. ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹത്തിനിടയിൽ ശ്രേഷ്ഠ വ്യക്തിത്വങ്ങളെ പിന്തുടരുന്ന രീതി നിലനിൽക്കാൻ കാരണമിതാണ്. ലോകാന്ത്യംവരെയുള്ള സമൂഹങ്ങൾക്ക് ദീനുൽ ഇസ്‌ലാമിനെ പ്രാപിക്കാൻ നബി(സ) സമർപ്പിച്ചിട്ടുള്ള കിതാബിനെയും സുന്നത്തിനെയും സ്വീകരിക്കേണ്ടത് ഇതിന്റെ വാഹകരായി ജീവിച്ച ശ്രേഷ്ഠ വ്യക്തിത്വങ്ങളിൽ നിന്നാണ്.

ഫിഖ്‌ഹ് നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ

നബി(സ) വുദുവിന്റെ ഫർളുകൾ ഇന്നതൊക്കെയാണ് എന്നു വിശദീകരിച്ചിട്ടില്ല. ഒരു ആരാധനാ കർമ്മത്തിന്റെയും നിബന്ധനകളും(ശർത്തുകൾ) നിർബന്ധ ഘടകങ്ങളും(ഫർളുകൾ) ഐഹികമായവയും തരംതിരിച്ചു വിശദീകരിക്കുന്ന ശൈലിയിലുള്ള ഹദീസുകൾ നമുക്കു ലഭ്യമല്ല. നബി(സ) വുദുചെയ്യുന്നതും നമസ്കരിക്കുന്നതും അതേ പ്രകാരം സ്വഹാബികൾ പകർത്തി വന്നു. തിരുനബി(സ) ഹജ്ജ് നിർവഹിച്ചപ്പോൾ, അവിടുത്തെ അനുകരിച്ച് സ്വഹാബികളും ഹജ്ജ് ചെയ്തു. ഇതായിരുന്നു പൊതുവിൽ നബിതിരുമേനിയുടെ ശിക്ഷണരീതി. ഒരാൾ വുദുവിന്റെ അവയവങ്ങൾ കഴുകുന്നത് തുടർച്ചയായിട്ടല്ലെങ്കിൽ

അക്കാരണത്താൽ അയാളുടെ വുദു സാധുവാകാതിരിക്കുമോ എന്ന പ്രശ്നം തിരുമേനി പഠിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല. സംഭവിക്കാവുന്ന പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് വളരെ വിരളമായി മാത്രമേ വിധി പറഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. സ്വഹാബികളുടെ അവസ്ഥയും വ്യത്യസ്തമായിരുന്നില്ല. അപൂർവ്വാവസരങ്ങളിൽ മാത്രമേ അവർ തിരുമേനിയോട് ഇത്തരം ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അബ്ബാസ്(റ) പ്രസ്താവിക്കുന്നു, ‘തിരുമേനിയുടെ അനുചരരേക്കാൾ ഉത്തമരായി ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. ജീവിത കാലത്ത് അവിടുത്തോട് വെറും പതിമൂന്ന് ചോദ്യങ്ങളാണ് അവർ ചോദിച്ചിട്ടുള്ളത്. പ്രയോജനകരമായ ചോദ്യങ്ങൾ മാത്രമേ അവർ ചോദിച്ചിരുന്നുള്ളൂ വെന്നും ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) പറഞ്ഞു³.

കർമശാസ്ത്രപരമായ ചോദ്യങ്ങളേക്കാൾ പരലോകയാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചും അവിടെ രക്ഷപ്പെടാനുള്ള വഴികളെ പറ്റിയുമാണ് സ്വഹാബത്തിനു ചോദിക്കാനുണ്ടായിരുന്നത്. ഇന്നത്തെ നമ്മുടെ യുക്തിയിൽ ചിന്തിക്കുകയാണെങ്കിൽ നിയമങ്ങളുടെ ക്രോഡീകരണമാണ് ഏറ്റവും ആദ്യം നടപ്പിലാക്കേണ്ടത്. പിന്നീടാണ് അതു പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച് നാം ചിന്തിക്കുകയുള്ളൂ. നാം പ്രവർത്തിച്ചില്ലെങ്കിലും നമ്മുടെ ശേഷം വരുന്നവർക്ക് ദീൻ ലഭിക്കേണ്ട എന്നാകും നമ്മുടെ ചിന്ത. നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ തന്നെ നിയമങ്ങളെല്ലാം വളരെ ഭദ്രമായി ക്രോഡീകരിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഇന്ന് നടക്കുന്ന മദ്ഹബ്ബ് സംബന്ധമായ ഭിന്നിപ്പുകളും മറ്റു തർക്കങ്ങളും ഒഴിവാക്കാമായിരുന്നതാണ്. എന്നാൽ നബി(സ), അവിടുത്തെ പിങ്കാമി ആരാകണമെന്നു പോലും നിർദ്ദേശിക്കാതെയാണ് വിടവാങ്ങിയത്. അവിടുത്തെ പരിശുദ്ധ ദേഹം മറമാടുന്നതിനു മുമ്പ് ആരായിരിക്കണം ഖലീഫയായേണ്ടത് എന്നു സ്വഹാബത്ത് ചർച്ചചെയ്താണ് തീരുമാനിച്ചത്. ഇസ്ലാം മതം അല്ലാഹുവിന്റേതാണെങ്കിലും അതിന്റെ സംരക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ സത്യവിശ്വാസികളെ അല്ലാഹു ബാധ്യതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നുവെന്നാണിതിൽ നിന്നു മനസ്സിലാകുന്നത്.

മുആദ് ഇബ്നു ജബൽ(റ)വിനെ യമനിലേക്ക് പറഞ്ഞയക്കുമ്പോൾ നബി(സ) ചോദിച്ചു: “ഏതെങ്കിലും വിഷയത്തിൽ

നിന്നോട് വിധി ചോദിച്ചാൽ നീ എന്തടിസ്ഥാനത്തിൽ വിധി പറയും”. മുആദ്(റ): “അല്ലാഹുവിന്റെ കിതാബ് അടിസ്ഥാനമാക്കി വിധി പറയും”. കിതാബിൽ വിധി കണ്ടില്ലെങ്കിലോ എന്നായി നബി(സ). അപ്പോൾ നബി വചനങ്ങളെ ആസ്പദമാക്കി വിധി പറയുമെന്ന് മുആദ്(റ) പറഞ്ഞു. അതിലും വിധി കണ്ടെത്താൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ നബി(സ) ചോദ്യം ആവർത്തിച്ചു. അപ്പോൾ, സ്വയം ഇജ്തിഹാദ് ചെയ്തു കണ്ടെത്തുമെന്ന് മുആദ്(റ) പറഞ്ഞു. ഉടനെ നബി(സ) പറഞ്ഞു, “അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിന്റെ റസൂലിനെ റസൂലുല്ലാഹി(സ)ക്ക് തുപ്തികരമാക്കി തന്നുകൊണ്ട് അനുഗ്രഹിച്ച അല്ലാഹുവിനാകുന്നു സകലസ്തുതിയും”⁴. ഫിഖ്ഹിയായ പ്രശ്നങ്ങളിൽ അവലംബിക്കേണ്ട രീതിയെന്താണ് എന്ന് നബി(സ) ഈ സംഭവത്തിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. വിശുദ്ധ ഖുർആനിലും തിരുസുന്നത്തിനെയും ആധാരമാക്കിക്കൊണ്ടുള്ള ഗവേഷണത്തിലൂടെ കണ്ടെത്തുന്നതെല്ലാം നബി(സ)യുടെ അംഗീകാരമുള്ളതാണ്.

ഇമാം ശാഹ്വലിയുല്ലാഹ്(റ) പറയുന്നു, “നബി(സ)യിൽ നിന്ന് ഉമ്മത്തിനു ശരീഅത്ത് ലഭിക്കുന്നതു രണ്ടു തരത്തിലാണ്. ഒന്നു, ബാഹ്യമായ ഏറ്റുവാങ്ങൽ. ഇതു മുതവാതിറോ, അല്ലാത്തതോ ആയ നിവേദനങ്ങളിലൂടെയായിരിക്കൽ അനിവാര്യം. പദാനുപദ മുതവാതിറും ആശയപരമായ മുതവാത്തിറുമുണ്ട്. ഖുർആനും ഏതാനും ഹദീസുകളും ഈ രൂപത്തിൽ ലഭ്യമായിട്ടുണ്ട്. ആശയപരമായവ, ശുദ്ധീകരണം, നിസ്കാരം, നോമ്പ്, ഹജ്ജ്, കച്ചവടം, നികാഹ്, യുദ്ധം തുടങ്ങിയവയുടെ നിയമങ്ങളാണ്. ഇവ അവിതർക്കിതമാണ്. മുതവാതിറല്ലാത്ത നിയമങ്ങളുടെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന പദവി മുസ്തഫീദ്(പ്രശസ്തം) എന്നതാണ്. മുന്നോ അതിലധികമോ സ്വഹാബികളുടെ റിപ്പോർട്ടാണിത്. റിപ്പോർട്ടർമാരുടെ ആധികൃത്തിനനുസരിച്ച് ഇതിന്റെ ബലം കൂടുന്നതാണ്. ഫിഖ്ഹിന്റെ മസ്അലകളെല്ലാം ഇത്തരം റിപ്പോർട്ടുകളെ അവലംബിച്ചുള്ളതാണ്. രണ്ട്, തെളിവോടെ ഏറ്റുവാങ്ങുന്ന റിപ്പോർട്ടുകളാണ്. നബി(സ)യിൽ നിന്ന് നേരെ കാണുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്തതിൽ നിന്നു സ്വഹാബികൾ ഗ്രഹിക്കുന്ന നിയമങ്ങളാണിത്. ഹറാമോ വുജുബോ എന്നും മറ്റും സ്വഹാബികൾ തന്നെ മനസ്സിലാക്കി താബിഉകൾക്ക് കൈമാറുന്നു. അങ്ങനെ

താബിഉ താബിഉകൾ അത് രേഖയായിവെക്കുകയും ഫത്വകൾക്കും വിധികൾക്കുമുപയോഗിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ വിധി മനസ്സിലാക്കിയ സ്വഹാബികളിൽ മുൻനിരയിലുണ്ടായിരുന്നത് ഉമർ(റ),അലി(റ), ഇബ്നു മസ്ഊദ്(റ), ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) എന്നിവരായിരുന്നു. ഉമർ(റ) ആളുകളുമായി കൂടിയാലോചിച്ച്, അവരോട് തർക്കിച്ചു കൊണ്ടാണ് ഫത്വകൾ സമർത്ഥിച്ചിരുന്നത്. അലി(റ) മിക്കവാറും കൂടിയാലോചിച്ചിരുന്നില്ല. അവിടുത്തെ മിക്ക ഫത്വകളും കൂഫയിൽ വച്ചായിരുന്നു. ഇബ്നു മസ്ഊദ്(റ)വും കൂഫയിൽനിന്നാണ് ഫത്വ നൽകിയത്. ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) ആകട്ടെ ആദ്യ തലമുറയ്ക്ക് ശേഷമാണ് ഇജ്തിഹാദ് നടത്തിയത്(ഹുജ്ജത്തുല്ലാഹിൽ ബാലിഗ്). ഫിഖ്ഹിയായ വിഷയങ്ങളിൽ അഭിപ്രായ ഭിന്നതയുണ്ടാകാൻ നിമിത്തം ഇതാണ്. നബി(സ)യാണല്ലോ ദീനിന്റെ പ്രമാണം, ആ നബിയുടെ ശരീഅത്തിൽ അനേകം അഭിപ്രായമുണ്ടായതെങ്ങനെ എന്ന ചോദ്യത്തിനു ഈ വിവരണങ്ങൾ ഉത്തരം നൽകുന്നതാണ്. നബി(സ)യിൽ നിന്നും നമുക്ക് ശരീഅത് ലഭിച്ച വിധമാണ് ഇതുവരെ വിവരിച്ചത്. അഭിപ്രായ ഭിന്നതകൾ ശരീഅത്തിൽ വൈരുദ്ധ്യം സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ട് എന്നു കരുതേണ്ട, എല്ലാം വൈവിധ്യമാണ്. വിവിധ പ്രദേശങ്ങളിലും വൈവിധ്യമാർന്ന നാഗരികതകളിലും അതു പോലെ വ്യത്യസ്തരായ മനുഷ്യർക്കിടയിലും നടപ്പിലാക്കാൻ ശരീഅത്തിന് അനിവാര്യമായ വിശാലതയാണിത്. എന്റെ ഉമ്മത്തിനിടയിലെ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസം അവർക്ക് ചൈതന്യം എന്ന നബി വാക്യം ഇവിടെ അനുസ്മരിക്കേണ്ടതാണ്.

നിയമം അനുസരിക്കുന്നതിന്റെ താൽപ്പര്യം

അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങൾ മൂലം ഒരു കർമ്മം രണ്ടു രൂപത്തിൽ നിർവഹിക്കപ്പെടുന്നുവെന്നതു കൊണ്ട് ദീനിൽ വൈരുദ്ധ്യമുണ്ട് എന്നു പറഞ്ഞുകൂട. കാരണം ദീനിന്റെ താൽപ്പര്യം കർമ്മങ്ങളുടെ ബാഹ്യരൂപമല്ല. ഇഹ്സാനോടെയാണോ കർമ്മം നിർവഹിക്കുന്നത് എന്നതാണ് ദീനിന്റെ മാനദണ്ഡം. എന്നാലും കൃത്യമായ നിയമവും രീതിയും വേണമല്ലോ. അല്ലെങ്കിൽ മൂസാ നബി(അ)മിന്റെ ജനത ചോദിച്ചതു പോലെയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾക്ക് സാധ്യതയുണ്ട്. മൂസാ നബി(അ)മിന്റെ ജനതയോട് പശുവിനെ അറുക്കാൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ. പശുവിന്റെ രൂപവും നിറവും അരോഗ്യസ്ഥിതിയും എപ്രകാരമാകണമെന്നാണോ ജനത ചോദിച്ചത്. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ(സ)യുടെ സ്വഹാബികൾ അത്തരം ചോദ്യങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുന്നവരായിരുന്നില്ല. സ്വഹാബികളുടെ സ്വഭാവ ഗുണമായി കൊണ്ട് ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) അക്കാര്യം എടുത്തു പറഞ്ഞത് നേരത്തെ ഉദ്ധരിച്ചിരുന്നല്ലോ. എന്നാൽ ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിന്റെ സാമൂഹികവും നാഗരികവുമായ വികാസം മൂലം ഭാവിയിൽ പലപ്രശ്നങ്ങളും ഉത്ഭവിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ളതിനെ മുൻകൂട്ടി കണ്ടുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് ഇജ്തിഹാദിന്റെ മാർഗത്തെ റസൂലുല്ലാഹി(സ) കാണിച്ചു തന്നത്. എല്ലാവരും ഇജ്തിഹാദ് ചെയ്യുന്ന സ്ഥിതിയും അഭിലഷണീയമല്ല. അതുകൊണ്ട് അതിന് ഉത്തരവാദപ്പെട്ട ഒരു വിഭാഗത്തെ ഖുർആൻ ചൂണ്ടി കാണിച്ചു തന്നു. അവരെ അനുസരിച്ച് അല്ലാഹുവിനെ ഭയപ്പെട്ടു ജീവിക്ക

ണമെന്നതാണ് ശരീഅത്തിന്റെ/ദീനിന്റെ താൽപ്പര്യം. അതിനാൽ കർമ്മങ്ങളുടെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണുന്ന വൈരുദ്ധ്യം ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹം വൈവിധ്യമായിട്ടാണ് പരിഗണിക്കുന്നത്.

“ഹേ സത്യവിശ്വാസികളേ അല്ലാഹുവിനേയും റസൂൽ(സ)യേയും ഉലൂൽ അംറിനേയും അനുസരിക്കുവിൻ

അല്ലാഹു, റസൂൽ(സ), ഉലൂൽ അംറ് എന്നിവരെ അനുസരിക്കാനാണ് ഖുർആൻ കൽപ്പിക്കുന്നത്. ഈ ആയത്തിൽ പറഞ്ഞ ഉലൂൽ അംറിൽ പണ്ഡിതന്മാരും ഭരണാധികാരികളുമെല്ലാം ഉൾപ്പെടുമെന്നാണ് ഖുർആൻ വ്യാഖ്യാതാക്കൾ പറയുന്നത്. നബി(സ) പറയുന്നു: “എന്റെ ശേഷം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവർ ധാരാളം അഭിപ്രായ ഭിന്നതകൾ കാണുന്നതാണ്. അതിനാൽ നിങ്ങൾ എന്റെ സുന്നത്തിനെയും സച്ചരിതരായ ഖുലഫാഹ് റാശിദീങ്ങളുടെ സുന്നത്തിനേയും പിന്തുടരുക. അവ നിങ്ങൾ മുറുകെ പിടിക്കുകയും അണപല്ലുകൊണ്ടു കടിച്ചു പിടിക്കുകയും ചെയ്യുക. മേൽ ഉദ്ധരിച്ച ആയത്തിൽ പരാമർശിക്കപ്പെട്ട ഉലൂൽ അംറിന്റെ പരിധിയിൽ ഖുലഫാഹ് റാശിദീങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നതിൽ തർക്കമില്ല. ആയത്തിന്റെ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടവരെ അനുസരിക്കുവാനുള്ള കൽപ്പന പാലിക്കുകയാണ് മുസ്‌ലിംകളുടെ ബാധ്യത. അപ്പോൾ ഉലൂൽ അംറിനിടയിലുള്ള അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളെ ഉൾക്കൊണ്ടു കൊണ്ടുള്ള അനുസരണ വിശ്വാസികളിൽ നിന്നുണ്ടാകണം.

ഖുലഫാഹ് റാശിദീങ്ങളുടെ ചര്യകൾ ഏറ്റവും നന്നായി മനസ്സിലാക്കുകയും അതടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമനിർമ്മാണം നടത്തുകയും ചെയ്തവരാണ് മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമീങ്ങൾ. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ(സ)യുടെ ചര്യകൾ ഏറ്റവും സൂക്ഷ്മതയോടെ പഠിക്കുകയും അതിന്റെ സംരക്ഷണത്തിൽ ആഹോരാത്രം പരിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്ത ഹിജ്റ രണ്ടും മൂന്നും നൂറ്റാണ്ടിലെ ഉത്തമ സമൂഹത്തിനിടയിലാണ് മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകൾ ജീവിച്ചത്. ഖൈറുൽ ഖർൻ എന്ന് ആ നൂറ്റാണ്ടുകളെ സംബന്ധിച്ചു നബി(സ) വിശേഷിപ്പിക്കാൻ കാരണമെന്താണ് എന്ന് ആ മൂന്നു നൂറ്റാണ്ടുകളുടെയും ചരിത്രത്തിലേക്ക് ഒന്നു എത്തി നോക്കിയാൽ

മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. ഖൈറുൽ അനാമായ നബി(സ)യുടെ സുന്നത്ത് പഠിക്കുന്നതിനായി ജീവിതം ഒഴിഞ്ഞുവച്ചവരും ആ തിരുനബി(സ)യുടെ ചര്യകൾ പിന്തുടർന്ന് ജീവിക്കുന്നതിൽ ശുഷ്കാന്തി കാണിക്കുകയും ചെയ്ത ഉത്തമമായ മാതൃകയുള്ളവരാണ് ആ നൂറ്റാണ്ടിലെ ജനങ്ങൾ. അങ്ങനെയുള്ള ഒരു സാമൂഹ്യ സാഹചര്യത്തിൽ ജീവിക്കുകയും താബിഉകൾ എന്നും താബിഉതാബിഉകൾ എന്നുമുള്ള വിശേഷസ്ഥാനത്തിൻ്റെ അവകാശ്യം ചെയ്തവരാണ് മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകൾ. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ദീനിയായ ഇൽമു നേടുന്നതിനുള്ള എല്ലാ യോഗ്യതയും ആർജ്ജിക്കുകയും സ്വഹാബത്തിൽ നിന്നു ദീൻ പഠിച്ചവരെ ഗുരുനാഥന്മാരായി ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു. ലക്ഷ കണക്കിനു ഹദീസുകളിലായി പരന്നു കിടക്കുന്ന ഇസ്‌ലാമിന്റെ നിയമങ്ങളെ പരസ്പരം ചേർത്തു വായിക്കുന്ന ശ്രമകരമായ ദൗത്യം നിർവഹിച്ചത് ഇവരാണ്. വിശുദ്ധ ഖുർആനും തിരുസുന്നത്തും സ്വഹാബത്തിന്റെ ചര്യകളും ഹുദിസ്ഥമാക്കി കൊണ്ടുള്ള അവരുടെ ഗവേഷണങ്ങളുടെ ക്രോഡീകരണമാണ് മദ്ഹബുകൾ. ഇത്തരമാത്രം ദീനിൽ വ്യുൽപ്പത്തിനേടിയ മറ്റൊരു സമൂഹത്തെ ഇസ്‌ലാമിക ചരിത്രത്തിൽ കണ്ടെത്താൻ സാധിക്കില്ല. അതുകൊണ്ടു തന്നെ ഈ മദ്ഹബുകളെ പിൻപറ്റൽ ഉലൂൽ അംറിനെ പിന്തുടരുന്നതിന്റെ സ്മാനത്താണ് എന്നു പറയുന്നതിനെ ഉൾക്കൊള്ളാൻ കഴിയാത്തവർ ഫിഖ്ഹിന്റെ പ്രമാണമായി അവലംബിക്കുന്നതെന്താണ്?

ഉലൂൽഅംറ് എന്ന പദം വിവക്ഷിക്കുന്നത് മുസ്‌ലിംകളുടെ ജീവൽ പ്രശ്നങ്ങളിൽ മാർഗദർശനം നൽകുന്നവർ എന്നാണ്. ഖലീഫമാരായ അബൂബക്കർ(റ), ഉമർ(റ), ഉസ്‌മാൻ(റ), അലി(റ) എന്നിവരാണ് ആദ്യ നാളുകളിൽ മുസ്‌ലിംകൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകിയിരുന്നത്. മതപരവും രാഷ്ട്രീയപരവുമായ നേതൃത്വം ഇവരുടെ കൈകളിൽ സുഭദ്രമായിരുന്നു. വ്യക്തികളുടെ സംസ്കരണത്തിൽ വരെ ഇവർ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിരുന്നു. നബി(സ)യുടെ വഫാത്തിനു ശേഷം ഇസ്‌ലാമിക ഖിലാഫത്ത് വികസിക്കുകയും ഒരു നാഗരികതയായി വളർച്ച പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ അറബികളുടെ ജീവിതത്തിൽ ആഡംബരങ്ങളോടുണ്ടായ ആഭിമുഖ്യത്തെ ഉമർ(റ) കൈകാര്യം ചെയ്ത ചരി

ത്രസംഭവങ്ങൾ വിലയിരുത്തിക്കൊണ്ട് സയ്യിദ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി എഴുതുന്നതു കാണുക. “നാഗരികജീവിതത്തിന്റെ വർണപകിട്ടും ജീവിത ശൈലിയും തന്റെ ജീവിതത്തെയും ഭരണത്തെയും സ്വാധീനിക്കാൻ അദ്ദേഹമൊട്ടും അനുവദിച്ചില്ല. മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന അതേ ലാളിത്യത്തിൽ നിന്നും കാർക്കശ്യത്തിൽ നിന്നും അണുപോലും അദ്ദേഹം വ്യതിചലിച്ചില്ല. മറുവശത്ത് സമ്പത്തിന്റെയും നാഗരികതയുടെയും വർണശബളിമ അറബികളുടെ സാമൂഹിക ജീവിതത്തെ സ്വാധീനിക്കാതിരിക്കാനും അദ്ദേഹം ജാഗ്രത പുലർത്തി ⁵. ആത്മസംസ്കരണത്തിനു നേതൃത്വം വഹിക്കുന്ന ഒരു മുറബിയായ ശൈഖിന്റെ ദൗത്യമാണ് ഖലീഫ നിർവഹിച്ചിരുന്നത് എന്ന ചിത്രമാണ് ഇതിൽ നിന്നു മനസ്സിലാകുന്നത്. ഖുലഫാള റാശിദീങ്ങളുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇസ്ലാമിക നിയമങ്ങളുടെ ആവിഷ്കാരത്തിനും സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ഖലീഫമാർ തന്നെയാണ് നേതൃത്വം വഹിച്ചത് എന്ന് അവരുടെ ചരിത്രം പഠിക്കുന്നവർക്ക് ബോധ്യപ്പെടുന്നതാണ്. “അറിയുക, റസൂൽ(സ)യുടെ ശേഷം ഖിലാഫത്ത്, സന്മാർഗം സിദ്ധിച്ച ഖുലഫാക്കന്മാർ ഏറ്റെടുത്തു. അവർ അല്ലാഹുവിനെയും അവന്റെ വിധികളേയും സംബന്ധിച്ചറിയുന്ന ആചാര്യന്മാരായിരുന്നു. പ്രശ്നങ്ങളിലുള്ള തീരുമാനങ്ങൾ സ്വാഭാപ്രായപ്രകാരം എടുക്കുന്നവരുമായിരുന്നു. അവർ ഫുഖ്ഹാക്കളോട് അപൂർവമായി പോലും സഹായം തേടിയിരുന്നില്ല. കൂടിയാലോചന കൂടാതെ തീരുമാനിക്കാനാകാത്ത ചില സംഭവങ്ങളിലായിരുന്നു കൂടിയാലോചന നടത്തിയത് ⁶. ഖുലഫാള റാശിദീങ്ങളുടെ ഭരണകാലത്തിനു ശേഷം, ജനങ്ങൾ(താബിഉകൾ) അവർക്ക് ലഭിച്ച ഹദീസുകളും സ്വഹാബികളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളുമനുസരിച്ച ഫിഖ്ദ് സ്വീകരിച്ചു പോന്നു. കാരണം, പിന്നീടു വന്ന ഖലീഫമാർ റസൂൽ (സ)യിൽ നിന്നു വിജ്ഞാനം നേടിയ ഖുലഫാള റാശിദികളെ പോലെ എല്ലാ നിലയിലും നേതൃത്വം നൽകാൻ യോഗ്യരായിരുന്നില്ല. അതോടെ ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിന്റെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിലെ ഉലൂൽ അഹ് കൈകാര്യം ചെയ്തിരുന്ന വിഷയങ്ങൾ മുഴുവൻ നിർവഹിക്കാൻ പ്രാപ്തിയുള്ള നേതൃത്വത്തിന്റെ കാലം കഴിഞ്ഞു പോയി. ഭരണപരവും സൈനികവും നീതിന്യായപരവുമായ വിഷയങ്ങൾ മാത്ര

മാണ് പിന്നീട് ഖലീഫമാർ നിർവഹിച്ചു പോന്നത്. “അങ്ങനെ അവർക്ക് ശേഷം ഖിലാഫത്ത് ചില ജനങ്ങളിലേക്ക് ഏൽപ്പിക്കപ്പെട്ടു. യാതൊരു അർഹതയുമില്ലാത്ത വിധത്തിലാണ് അവരത് ഏറ്റെടുത്തത്. ഫത്വയുടെയും മറ്റു വിധികളുടെയും വിദ്യയെക്കുറിച്ച് അവർക്ക് സ്വാഭാപ്രായമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അപ്പോൾ അവർ ഫുഖ്ഹാക്കളുടെ സഹായം തേടുവാൻ നിർബന്ധിതരായി. അവരുടെ വിധി നടപ്പാക്കുന്നിടത്ത് ഫത്വ നൽകുവാനായി എല്ലാ സമയത്തും അവരെ കൂടെ കൊണ്ടു നടക്കുവാൻ അവർ നിർബന്ധിതരായി ⁷. റസൂൽ(സ)യുടെ പ്രധിനിതിയെന്ന അർത്ഥത്തിൽ ‘ഖലീഫ’ എന്നു നാമകരണം ചെയ്ത ആ സ്ഥാനത്ത് ഖുലഫാള റാശിദീങ്ങളുടെ സമാന യോഗ്യതയുള്ളവർ വളരെ വിരളമായി മാത്രമേ പിൻക്കാലത്ത് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിനു മതപരമായ നേതൃത്വം നൽകാൻ മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമുമാരാണ് പിന്നീടു വന്നത്. ഫിഖ്ഹിയായ വിജ്ഞാനം പകരുന്നവരും ആത്മസംസ്കരണം നൽകുന്ന അനുഭവീകമായ/വൈകാരികമായ വിജ്ഞാനങ്ങൾ പകർന്നു കൊടുക്കുന്നവരും ഫിജ്റ മൂന്നു പൂർത്തിയാകും മുമ്പ് തന്നെ രണ്ടുധാരയായിട്ട് ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിൽ പ്രത്യക്ഷമായി കാണാവുന്നതാണ്. സുഫ്യാനു സൗരി(റ)വും ജൂനൈദുൽ ബഗ്ദാദി(റ)വും ആത്മസംസ്കരണ മേഖലയിലെ ഇമാമുകളാണ്. ഇമാം അബൂഹനീഫ(റ), ഇമാം മാലിക് തുടങ്ങിയ മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകൾ ഫിഖ്ഹിന്റെ രംഗത്തും നിലകൊണ്ടു. വെള്ളം കടക്കാത്ത രണ്ടു അറകൾ പോലെ ഇസ്ലാം രണ്ടു വ്യത്യസ്ത ധാരകളായി പിരിഞ്ഞുവെന്നല്ല. സുഫിയാക്കന്മാർ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ആത്മജ്ഞാനികളുമായുള്ള സഹവാസം നേടിയവർ തന്നെയായിരുന്നു ഫുഖ്ഹാക്കളായി അറിയപ്പെട്ടിരുന്നത്. ഫിഖ്ഹ് സംബന്ധമായി ഓരോ വ്യക്തിയും നിർബന്ധമായി അറിയേണ്ട വിജ്ഞാനം സൂഫികൾ നേടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. നിസ്കാരത്തിന്റെ ശർത്തുകളും ഫർജുകളും മനസ്സിലാക്കാനും നിസ്കാരത്തിന്റെ നിബന്ധനയായ ശുദ്ധിയുടെ മാനദണ്ഡം മനസ്സിലാക്കാനും ഫിഖ്ഹ് അനിവാര്യമാകുമ്പോൾ നിസ്കാരത്തിൽ പ്രത്യക്ഷിച്ചും അല്ലാത്തപ്പോൾ പൊതുവായും ഉണ്ടാകേണ്ട ഭയഭക്തിക്കും പരലോകബോധത്തിനും ആത്മജ്ഞാനം(തസവുഫ്)

അനിവാര്യമാണ്. എന്നാൽ ഈ രണ്ടു തരം ജ്ഞാനങ്ങൾ പകർന്നു കൊടുക്കാൻ പ്രാപ്തിയുള്ളവരുടെ ദാരിദ്ര്യമാണ് രണ്ടു തരം വിജ്ഞാനങ്ങളായി ഇഴപിരിയാൻ ഇടയായത്. ഇതോടെ സത്യവിശ്വാസികൾക്ക് ഓരോ വിഷയത്തിലും വ്യത്യസ്ത ഉല്പൽ അറിനെ സ്വീകരിക്കേണ്ടി വരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള സാഹചര്യമാണ് ഫിഖ്ഫ് പഠനത്തിനു വേണ്ടി മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകൾ ആവിഷ്കരിച്ച അടിസ്ഥാന നിദാന തത്വങ്ങളെ ആധാരമാക്കാൻ തുടങ്ങിയത്. നിദാന തത്വങ്ങളെ ആധാരമാക്കി ഗവേഷണം ചെയ്യാനുള്ള പൂർത്തു, ഹദീസ പാണ്ഡിത്യമുള്ളവർ അങ്ങനെ ചെയ്യുകയും അല്ലാത്തവർ മുജ്തഹിദിനെ പിൻപറ്റുകയും ചെയ്യുന്നതിലൂടെയാണ് ഇസ്ലാമിക ശരീഅത്ത് പിൽക്കാലത്ത് വികാസം പ്രാപിച്ചത്.

ഫത്വ നൽകിയിരുന്ന സ്വഹാബിമാർ

അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ(സ)യുടെ സ്വഹാബികളിൽപ്പെട്ട എല്ലാവരും ഫത്വ നൽകുന്നവരായിരുന്നില്ല. ഫത്വ പറയേണ്ട സന്ദർഭങ്ങളിൽ മറ്റൊരാളെ ചൂണ്ടി കാണിക്കാനാണ് അവർ ശ്രമിച്ചിരുന്നത്. ദീനിനെ സംബന്ധിച്ചു വിശദീകരിക്കാൻ സ്വഹാബികൾക്ക് മടിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. മതവിധികൾ പറയലും ദീനിനെ സംബന്ധിച്ചു പറയലും നാം വേർതിരിച്ചു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതുണ്ട്. വിശുദ്ധ പൂർത്തും തിരുസുന്നത്തും വ്യക്തമാക്കാത്ത, ശാഖാപരമായ കാര്യങ്ങളിലാണ് ഫത്വ തേടേണ്ടിവരുന്നത്. പ്രമാണങ്ങളിൽ പരസ്പര വിരുദ്ധമെന്നു തോന്നിക്കുന്ന വാചകങ്ങൾ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെടുത്തി മനസ്സിലാക്കാനും മുജ്തഹിദിങ്ങളുടെ വിശദീകരണം സഹായകമാണ്. പ്രധാനമായും ഫിഖ്ഹിയായ വിഷയങ്ങളിലാണ് ഇത്തരം പ്രശ്നങ്ങൾ ഉദിക്കുന്നത്. ഫിഖ്ഹിനെ ഹജ്ജ് വേളയിലെ കാവൽഭടന്മാരോടാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) ഉപമിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഹാജിമാരെ കൊള്ളക്കാരിൽ നിന്നു സംരക്ഷിച്ചു നിർത്തുന്ന ഭടന്മാരുടെ സഹായമില്ലാതെ ഹജ്ജ് നിർവഹിക്കാൻ സാധിക്കില്ല. എന്നാൽ ഹജ്ജിന്റെ അനുഷ്ഠാനങ്ങളുമായി കാവൽ ഭടന്മാർക്ക് യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല. മനുഷ്യന്റെ ശരീരത്തിൽ ലീനമായി കിടക്കുന്ന നഫ്സിന്റെയും മനുഷ്യന്റെ ആജന്മശത്രുവായ ശൈഥാന്റെയും തിന്മയിലേക്കുള്ള പ്രേരണയും വഞ്ചനയും തുടർന്നു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണല്ലോ. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഫൂർഖാനെ സംബന്ധിച്ച ജ്ഞാനം നിർബന്ധമാണ്. ഹഖിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ബാതിലിനെതിരെ പൊരുതാനുള്ള പ്രതലം ശരിപ്പെടുത്തുന്നത് ഈ ജ്ഞാനമാണ്. പൂർത്തുനിൽക്കും തിരുനബി(സ)

യുടെ ചര്യയിലുമാണ് ഇതു സംബന്ധമായ ജ്ഞാനമുള്ളത്. അതിൽ പലതും വെളിപ്പെട്ടതും ചിലതു ഗോപ്യവുമാണ്. ഇജ്തിഹാദിലൂടെ ഉലൂൽ അംർ അതു പുറത്തുകൊണ്ടു വരുന്നു. നബി(സ)യുടെ കൂടെ ജീവിക്കുന്ന സ്വഹാബത്തിനു ഗോപ്യമായ പ്രശ്നങ്ങൾ പുറത്തെടുക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല. കാരണം വഹ്യ് അവതരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സന്ദർഭമായതിനാൽ വ്യക്തമായ നിയമങ്ങൾ തന്നെ അവതരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിലാണ് അവർ ജീവിച്ചത്. കൂടാതെ അധികം വികാസം പ്രാപിക്കാത്ത നാഗരികതയുടെ ലാളിത്യത്തിലുമാണവർ കഴിഞ്ഞിരുന്നത്. എല്ലാറ്റിനുമുപരി നബി(സ)യുടെ സമീപനബന്ധത്താൽ സ്വമേധയാതന്നെ ആരാധനകളിൽ തൽപ്പരരും ദൈവസാമീപ്യം നേടുന്നതിൽ സ്ഥിരപരിശ്രമികളുമായിരുന്നു കൊണ്ട് മറുചോദ്യങ്ങൾ ആവശ്യമില്ലാത്തവിധം എല്ലാം നബി(സ)യിൽ നിന്ന് കണ്ടുംകേട്ടും മനസ്സിലാക്കുന്നവരായിരുന്നു. എന്നാൽ നബി(സ)യുടെ കാലശേഷം നാഗരികമായ വികാസങ്ങളും വിവിധ തോതിലുള്ള ചിന്താഗതിക്കാരും വിവിധ അളവിലും രൂപത്തിലും ഭക്തി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവരുമായ ജനതകൾക്കിടയിൽ ഹലാലും ഹറാമുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിജ്ഞാനം കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാകേണ്ടി വന്നു. ഇതാണ് ഫിഖ്ഹ് എന്ന വിജ്ഞാന ശാഖയായി വികസിച്ചത്.

സ്വഹാബികളിൽ ഫത്വ നൽകിയിരുന്നവർ; അബൂബക്കർ(റ), ഉസ്മാൻ(റ), അലി(റ), അബ്ദുറഹ്മാൻ ഇബ്നു ഔഫ്(റ), അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു മസ്ഊദ്(റ), ഉബയ്യ് ഇബ്നു കഅബ്(റ), മുആദ് ഇബ്നു ജബൽ(റ), അമ്മാർ ഇബ്നു യാസിർ(റ), ഹുദൈഫത്തുൽ യമാനി(റ), സൈദ് ഇബ്നു സാബിത്(റ), അബൂദർ(റ), അബൂ മുസൽ അശ്അരി(റ), സൽമാനുൽ ഫാരിസി(റ) എന്നിവർ നബി(സ) ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഫത്വ നൽകിയിരുന്നവരാണ്. ഏറ്റവും കൂടുതൽ ഫത്വ നൽകിയിരുന്നത്, ഉമ്മുൽ മുഅ്മിനീൻ ആഇശ(റ), ഉമർ(റ), അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു ഉമർ(റ), അലിയ്യ് (റ), അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അബ്ബാസ്(റ), സൈദ് ഇബ്നു സാബിത്(റ) എന്നിവരാണ്. ഈ ആറു പേരിൽ ഒരോരുത്തരും

നൽകിയ ഫത്വകൾ സമാഹരിക്കുകയാണെങ്കിൽ വാല്യങ്ങളോളമുണ്ടാകും. ഉദാഹരണത്തിനു അബൂബക്കർ മുഹമ്മദ് ഇബ്നു മുസ ഇബ്നു യഅ്ഖൂബ് ഇബ്നു ഖലീഫ മഅ്മൂൻ എന്നവർ ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) നൽകിയ ഫത്വകൾ സമാഹരിച്ചപ്പോൾ അത് ഇരുപത് വാല്യമുള്ള ഗ്രന്ഥമായി തീർന്നു. ഉമ്മു സൽമ(റ), അനസ് ഇബ്നു മാലിക്(റ), അബൂ സഹൂദിനിൽ ഖുദ്രി(റ), അബൂ ഹുറൈറ(റ), അംർ ഇബ്നു ആസ്(റ), ഉബാദത്ത് ഇബ്നു സാമിത്ത്(റ), അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു സുബൈദ്(റ) തുടങ്ങിയവരിൽ നിന്നു വളരെ കുറഞ്ഞ ഫത്വകൾ മാത്രമാണ് ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്".

ഒരു ലക്ഷത്തിൽപരം സ്വഹാബികളിൽ നിന്ന് മേൽ ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടവരാണ് ഫത്വകൾ നൽകിയവരായി അറിയപ്പെടുന്നത്. ബാക്കിയുള്ള സ്വഹാബികൾ ഇസ്ലാമിന്റെ പ്രബോധന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ നിന്നു വിട്ടുനിന്നിരുന്നവരായിരുന്നോ? ദീൻ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിൽ എല്ലാ സ്വഹാബികളും സജ്ജീവരായിരുന്നു. ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലേക്ക് ദീനൂൽ ഇസ്ലാമിന്റെ വെളിച്ചം പരത്താൻ അഹോരാത്രം പരിശ്രമിച്ചവരാണ് സ്വഹാബികൾ. അല്ലാഹുവിനെയും റസൂൽ(സ)യേയും അനുസരിക്കണമെന്ന പാഠമാണ് ദീനിന്റെ അടിസ്ഥാനം. ഇസ്ലാമിന്റെ പഞ്ചസ്തംഭങ്ങളും വിശ്വാസകാര്യങ്ങളും അല്ലാഹുവിനെ കാണുന്നതുപോലെ അവനു വഴിപ്പെടലുമാണ് ദീൻ എന്ന് നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അഥവ, അല്ലാഹുവിനെ ഭയപ്പെടാനും അവനു വഴിപ്പെട്ടു ജീവിക്കാനുമുള്ള സന്നദ്ധതയാണ് ദീനിൽ മുഖ്യമായിട്ടുള്ളത്. എന്നാൽ ഫത്വകൾ ആവശ്യമാകുന്നത് ശാഖാപരമായ കാര്യങ്ങളിലാണ്. ദുന്യാവിന്റെ പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങളിൽ ദീനിന്റെ വിധി കണ്ടെത്തുക എന്നത് വലിയൊരു ദൗത്യം തന്നെയാണ്. ഫത്വകൾ ആരിൽ നിന്നു സ്വീകരിക്കുന്നുവെന്നതു പ്രധാനമണ്. നിശ്ചിത യോഗ്യത പൂർത്തിയാക്കാത്തവരും ഫത്വ നൽകുവാനും മുജ്തഹിദാകാനും മുതിരുന്നത് അബദ്ധമാണ്. സ്വഹാബികളായവർ പോലും ഫത്വയുടെ ബാധ്യതയിൽ നിന്നു ഒഴിഞ്ഞു നിൽക്കാൻ ശ്രമിച്ചവരായിരുന്നു. ഉലൂൽ അംറിന്റെ പദവിയിൽ നിൽക്കുന്നവർ നിർവഹിക്കേണ്ട ദൗത്യമാണത്.

നാമും ഇമാമീങ്ങളും ഒരുപോലെയാണോ?

ആധുനിക ഇസ്ലാമികസമൂഹത്തിനു നഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട മൂല്യമാണ് അദബ്. ദീനിൽ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പര്യായമായി കൊണ്ടു തന്നെ അദബ് എന്ന വാക്യമുപയോഗിക്കുന്നുണ്ട്¹². മനുഷ്യൻ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു അല്ലാഹുവിനു വഴിപ്പെട്ടു ജീവിക്കാനാണ് എന്ന് ഖുർആൻ അസന്നിഗ്ദമായി വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്¹³. അപ്പോൾ ജീവിതം മുഴുവൻ അല്ലാഹുവിനു വേണ്ടി സമർപ്പിക്കാനുള്ളതാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ കൽപ്പനകളെ നിർവഹിക്കേണ്ടതു പ്രകാരം നിർവഹിക്കാൻ മനുഷ്യൻ ബാധ്യസ്ഥനാണ്. അത് ആരാധനാ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിൽ പരിമിതപ്പെടുത്തില്ല. മനസ്സിൽ സദാ അല്ലാഹുവിന്റെ അടിമയാണ് ഞാൻ എന്ന വിചാരമുണ്ടാകണം. ആ രൂപത്തിൽ ഭക്തിയോടെയുള്ള ജീവിതമാണ് ഖുർആൻ കൽപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇതു പരിശീലിക്കലാണ് അദബ്. ഇസ്ലാമിക വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമാണിത്. സ്വഭാവത്തിലും ശീലത്തിലും അല്ലാഹുവിനോടും അല്ലാഹുവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതിനോടും പ്രതിബദ്ധ പുലർത്തുന്നതാണതിന്റെ ലക്ഷണം. അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രീതി നേടിയവരായ മഹാന്മാരായ ആളുകളാണ് ലോകത്ത് ദീൻ പ്രചരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. അതുകൊണ്ടു തന്നെ അവരോടുള്ള ബഹുമാനവും സ്നേഹവും നമ്മുടെ വിജയത്തിനുള്ള മാനദണ്ഡമായ അദബിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതാണ്. മനുഷ്യൻ ആരെ സ്നേഹിക്കുന്നുവോ അവരോടു കൂടെയാണ് എന്നാണല്ലോ നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചത്¹⁴. എനിക്കും നിങ്ങളുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കും നിങ്ങൾ നന്ദി ചെയ്യുക എന്ന് അല്ലാഹു പറഞ്ഞു¹⁵. എന്തിനാണ് മാതാപിതാക്കളെ അല്ലാഹു അവനിലേക്കു ചേർത്തു

പറഞ്ഞത്? അല്ലാഹുവാണ് നമ്മുടെ സ്രഷ്ടാവ്, അതിൽ ആർക്കും പങ്കില്ല. എന്നാൽ, മാതാപിതാക്കളെയാണ് അവൻ നമ്മേ സൃഷ്ടിക്കാൻ മാധ്യമമാക്കിയത് എന്ന നിലയിൽ അവർക്ക് നന്ദി ചെയ്യാൻ കൽപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതുപ്രകാരം, അല്ലാഹുവിനെ അറിയാനും അവന്റെ വിധിവിധികൾ അറിയിക്കാനുമായി അമ്പിയാക്കളെ അവൻ നിയോഗിച്ചു. അമ്പിയാക്കളുടെ അനന്തരാവകാശികളാണ് ഇൽമിന്റെ അഹ്ലുകാർ. നമുക്ക് ഹിദായത്തിന്റെ വെളിച്ചം പകർന്നു തന്നവർ നമ്മുടെ ഹിദായത്തിന്റെ പിതൃത്വം വഹിക്കുന്നവരാണ്. ദീനിയായ വിധിവിധികൾ അറിയിച്ചു തന്ന ഉലുൽഅറിനും ഹിദായത്തിന്റെ പിതൃത്വത്തിൽ പങ്കുണ്ട്. നേരത്തെ ഉദ്ധരിച്ച ആയത്തിൽ (സൂറത്തുന്നിസാഅ്: 59.) അല്ലാഹു നൽകുന്ന കൽപ്പന ഈ മൂന്നു വിഭാഗത്തെയും അനുസരിക്കാനാണ്. മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളുടെ അക്ഷീണ പ്രയത്നത്താലാണ് ദീനിന്റെ നിയമങ്ങൾ ലോകവ്യാപകമായി തീർന്നിട്ടുള്ളത്. ഇന്നു നിരൂപാധിക ഗവേഷണം ആവകാശപ്പെടുന്നവർക്ക് വിധിവിധികൾ സംബന്ധിച്ച പ്രമാണങ്ങൾ കണ്ടെടുക്കാനുള്ള മാർഗം മനസ്സിലായതും ഇമാമുകളിൽ നിന്നു തന്നെയാണ്.

സത്യവിശ്വാസം സ്വന്തം ബുദ്ധിയിലൂടെ കണ്ടെത്താൻ സാധിക്കില്ല. മനുഷ്യൻ ഒരു കാര്യവും കേവല ബുദ്ധിയിലൂടെ നേടിയിട്ടില്ല. നവജാത ശിശുവായിരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ ആവശ്യങ്ങൾ അവനു മുന്നേ ഇവിടെ ജനിച്ചു വളർന്ന ആളുകളെ ആശ്രയിച്ചാണ് നടന്നത്. സ്വന്തം പ്രയത്നത്തിന് ഒരു നിലക്കും സാധിക്കാത്തതാണല്ലോ ഒരു ശിശുവിന്റെ അവസ്ഥ. ആ ഒരു ഘട്ടത്തിൽ നിന്ന് വളർന്നുവന്നവരാണല്ലോ എല്ലാ മനുഷ്യരും. ആ ഘട്ടത്തിൽ നമ്മേ അത്യധികം സ്നേഹ വാത്സല്യത്തോടെ പോറ്റി വളർത്തിയതു നമ്മുടെ മാതാപിതാക്കളാണ്. അതുകൊണ്ടു തന്നെ അവർക്ക് നാം നന്ദി ചെയ്യാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. ഈ അനുഭവത്തിൽ നിന്ന് നാം മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്, നമുക്ക് മുന്നേ ജനിച്ചു മരിച്ചു പോയവർ ഈ ജീവിതത്തിന്റെ ലക്ഷ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് എന്തു പറഞ്ഞുവെന്നതിനെ മുൻനിർത്തിയാണ് നാം നമ്മുടെ ജീവിതത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം കണ്ടെത്തേണ്ടത്. നമ്മേക്കാൾ വയസ്സുകൊണ്ടു മുതിർന്നവരും നബി(സ)യുടെ കാലത്തോട് അടുത്തവരുമാണ്

നമ്മുടെ മുൻഗാമികൾ. കേവല മുൻഗാമിയായാൽ പോര. ഖുർആനും തിരുസുന്നത്തും അതിന്റെ സ്രോതസ്സിൽ നിന്നു പകർത്തി തന്ന വ്യക്തിത്വങ്ങളാകണം. തഖ്വയിലും ജീവിത വിശുദ്ധിയിലും മുന്നിട്ടു നിൽക്കുന്നവർ ഖുർആനിയേയും സുന്നത്തിനേയും ആധാരമാക്കിയതു പ്രകാരം നാമും അവലംബിക്കണമെന്നതാണ് ഇമാമീങ്ങളെ പിന്തുടരുന്നതിന്റെ താൽപ്പര്യം. ശൈശവ പ്രായത്തിൽ, നാം വാക്കുകൾ ഉച്ചരിക്കാനും ദിനചര്യകൾ നിർവഹിക്കാനും മുതിർന്നവരെ അനുകരിച്ചാണ് പഠിച്ചത്. യുവത്വത്തിലേക്ക് വളരുകയും പക്ഷത കൈവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതോടെ നമുക്ക് എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും സ്വന്തമായ ശൈലിയും കാഴ്ചപ്പാടും ഉണ്ടാകുന്നു. ഇതേ പ്രകാരം, ദീനിന്റെ കാര്യങ്ങൾ നമ്മുടെ പഠനത്തിന്റെ ശൈശവ ദിശ പിന്നിടുന്നതുവരെ നല്ല രൂപത്തിൽ അനുകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. എന്നാൽ, ദീനിയായ വിജ്ഞാനം നേടുന്നതിൽ ശൈശവഘട്ടം പിന്നിടാത്തവരാണ് ആധുനിക സമൂഹത്തിൽ ഇജ്തിഹാദിനു ശ്രമിക്കുന്നത്. ഇമാമീങ്ങളെ പിന്വറ്റിക്കൊണ്ട് ദീർഘകാലം പഠനം നടത്തുകയും എല്ലാ നിയമങ്ങളുടെയും തെളിവും അടിസ്ഥാനവും മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തവരാണ് പക്ഷതപ്രാപിച്ച കർമ്മശാസ്ത്ര പണ്ഡിതൻ. എല്ലാ ഇമാമുകളെയും സംശയ ദൃഷ്ടിയോടെ മാത്രം നോക്കുന്ന ഇന്നത്തെ സാമൂഹ്യ പ്രവണത അത്യന്തം അപലപനീയമാണ്. തഖ്വയിലും ദീനനോടുള്ള അടുപ്പത്തിലും അതിവിദൂരം നിൽക്കുന്ന, ഭൗതിക വാദപരമായ ചിന്തകൾക്ക് പ്രബലതയുള്ള നമ്മുടെ കാലഘട്ടവും അനുകരണയോഗ്യരായ ഇമാമീങ്ങൾ പഠിച്ചു വളർന്ന സാമൂഹ്യാവസ്ഥയും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ബോധ്യപ്പെടാത്തവർക്ക് ദീൻ മനസ്സിലാക്കുക തന്നെ പ്രയാസമാണ്.

മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമുകളുടെ മദ്ഹബ്ബുകൾ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടത് സാഭാവികമായിരുന്നു. എന്തോ യുക്തിയും നന്മയും മുൻനിർത്തി അല്ലാഹു അത് പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഹുദയങ്ങളിൽ നിക്ഷേപിക്കുകയും അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ അവരതിൽ ഏകോപിക്കുകയുമാണുണ്ടായത്. ഇമാം ശാഹ് വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി(റ) പറയുന്നതു കാണുക, “ബുദ്ധിപരവും ചിന്താപരവുമായ അർഹത ഒന്നാം നിരയിലുള്ള മുജ്തഹിദുകൾ തീർച്ചയായും

ആർജിച്ചിരുന്നു. അതിനു കാരണവുമുണ്ടായിരുന്നു. വഹ്യ് അവതരിച്ച യുഗത്തോട് അടുത്തവരായിരുന്നു അവർ. ഇന്നത്തേതു പോലെ വിജ്ഞാനങ്ങളിൽ വൈവിധ്യമോ മസ്അലകളുടെ ആധിക്യമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നിട്ടുപോലും ഈ അർഹത ഏതാനും വ്യക്തികൾക്കല്ലാതെ നേടാനായില്ല ¹⁶.

നബി(സ) പഠിപ്പിക്കുന്നു, “നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഉന്നതം ഞാൻ ജീവിച്ച നൂറ്റാണ്ടാണ്. പിന്നെ അതിനു ശേഷമുള്ളതും അതിനു ശേഷമുള്ളതും. എന്താണ് ഈ നൂറ്റാണ്ടുകൾ ശേഷമാകാൻ കാരണം? നബി(സ)യുടെ ചര്യ ഏറ്റവും നന്നായി പിൻതുടർന്നവരാണ് ഈ കാലഘട്ടങ്ങളിൽ ജീവിച്ചിരുന്നത്. ഇസ്ലാമികമായ വീക്ഷണത്തിൽ ഉന്നതമായ വിജയമെന്നും അനുഗ്രഹമെന്നും പറഞ്ഞാൽ ആഖിറത്തിൽ വിജയിക്കാൻ സാധിക്കലാണല്ലോ. അതിനു പര്യപ്തമായ ജീവിതം നയിക്കാൻ സാധിച്ച വ്യക്തിത്വങ്ങളാണ് ഔനിത്യമുള്ളവർ, അതിന് അനുകൂലമായ സാഹചര്യങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്ന നാഗരികതയാണ് യഥാർത്ഥ പുരോഗതിയുള്ളത്. അതു പ്രകാരം എക്കാലത്തും ഉത്തമമായ നൂറ്റാണ്ട് ഹിജ്റയിലെ ആദ്യത്തെ മൂന്നു നൂറ്റാണ്ടുകളാണ്. നബി(സ)യിൽ വിശ്വസിക്കുന്ന ഒരു വിശ്വാസിയുടെ മനസ്സിൽ ഇക്കാലഘട്ടത്തോട് പ്രത്യേക മതിപ്പും ബഹുമാനവും അനിവാര്യമാക്കുന്നുണ്ട്. പ്രവാചക ചര്യകൾ ഏറ്റവും സ്തുത്യർഹമാം വിധം പിൻപറ്റാൻ സാധിച്ചവരും ദീനി വിജ്ഞാനം കരസ്ഥമാക്കാൻ ബദ്ധശ്രദ്ധ കാണിച്ചവരുമാണ് ഈ നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇസ്ലാമികസമൂഹം. എന്നാൽ ആധുനിക സമൂഹത്തിന്റെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ ഏറ്റവും പുരോഗതിയുള്ള കാലഘട്ടം ശാസ്ത്രീയ മുന്നേറ്റങ്ങൾ സാധ്യമായ ആധുനിക കാലമാണ്. വിജ്ഞാനത്തിലും മറ്റു സംവിധാനങ്ങളിലും ഇതുപോലെ നേട്ടം കൈവരിക്കാൻ മനുഷ്യചരിത്രത്തിൽ ഇതുവരെ സാധിച്ചിട്ടില്ലത്രേ. ഈ അഹന്ത ഭാവം ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തെ പോലും സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു മുതലാണ് തഖ്ലീദും ഇജ്തിഹാദുമൊക്കെ തെറ്റായവയെന്നകൾക്ക് വിധേയമായത്. സയ്യിദ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദി വിവരിക്കുന്നതു കാണുക, “ആധുനിക സാംസ്കാരിക വിഭാഗവും യൂണിവേഴ്സിറ്റി ബിരുദധാരികളും ഇസ്ലാമിക ലോകത്തെ ചില ഭരണാധികാരികളും ആവശ്യപ്പെടുന്നത് എല്ലാ വിഷയ

ത്തിലും നിരൂപാധിക ഇജ്തിഹാദ് (അൽ ഇജ്തിഹാദുൽ മുത്ലക്) നടത്തണമെന്നാണ്. പാശ്ചാത്യമൂല്യങ്ങളും ആധുനിക മാനദണ്ഡങ്ങളും പൂർണ്ണമായും സ്വീകരിക്കണമെന്നവർ പറയുന്നു. ഇസ്‌ലാം ഉദയം ചെയ്ത ദിവസത്തെ അതേ പരുവത്തിലേക്ക് കാലം തിരിഞ്ഞെത്തിയപ്പോലെ. കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ മുജ്തഹിദ്യകളും കർമശാസ്ത്ര പണ്ഡിതന്മാരും എത്തിച്ചേർന്ന മുഴുവൻ വീക്ഷണങ്ങളുടെയും തീരുമാനങ്ങളുടെയും മൂല്യവും ഗരിമയും നഷ്ടമായപ്പോലെ. ഉപരിപ്ലവമായ നിരീക്ഷണമാണിത്. മറ്റേതെയും പുരോഗതിയേയും കുറിച്ച ആധുനിക സാഹിത്യത്തിന്റെ പ്രചാരണങ്ങൾക്ക് തീർത്തും വിധേയപ്പെടലാണ്. യുവസമൂഹത്തിനു മുമ്പാകെ കാലത്തെ ഒരു നവജാതശിശുവിനെപ്പോലെ അവതരിപ്പിച്ച് ഇന്നലെയുണ്ടായിരുന്നതിനോട് സമാനമായ യാതൊന്നും ഇന്നില്ലെന്ന് സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന ബുദ്ധിയേക്കാൾ ഭാവനാവിലാസത്തിന് ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്ന വീക്ഷണമാണത്. വസ്തുതകളെ ബുദ്ധിപരമായും യഥാർത്ഥമായും വിലയിരുത്തുന്നതിനു പകരം വൈകാരിക സമീപനത്തിലൂടെ പർവതീകരിക്കുകയാണീ സമീപനം ചെയ്യുന്നത്. (ഇജ്തിഹാദും മദ്ഹബ്ബുകളുടെ വളർച്ചയും, എം.ഐ. എഫ് പബ്ലിക്കേഷൻ)

“സ്വാലിഹുകളായ ആളുകൾ ആദ്യമായും മരിച്ചു പോകും. ഗോതമ്പിന്റെ ഉമി പോലെയും കാരക്കയുടെ ചണ്ടി പോലെയുമുള്ള ആളുകളാണ് പിന്നീട് ശേഷിക്കുക. അല്ലാഹു അവരെ ഗൗനിക്കുകയില്ല.” (ബുഖാരി) നബി(സ)യുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ നിന്നു എത്രത്തോളം വിദൂരമായ കാലഘട്ടത്തിലാണ് സമൂഹം ജീവിക്കുന്നത് അതിനനുസൃതമായി ആ സമൂഹത്തിന്റെ അവസ്ഥ ദുർബലമായിരിക്കുന്നതാണ്. അതു കൊണ്ടു തന്നെ മുൻഗാമികളായ മുസ്‌ലിംകളോട് ആധരവും ബഹുമാനവും കാണിക്കാൻ ഓരോകാലഘട്ടക്കാരും ബാധ്യസ്ഥരാണ്. ആദ്യ സമൂഹം വിജയിച്ച ഒന്നു കൊണ്ടല്ലാതെ അവസാനകാല സമൂഹം വിജയിക്കില്ല എന്നും നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചതു കാണാം. ഹിജ്റ മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടു പൂർത്തിയാകും മുമ്പ് കടന്നു പോയ മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളെ ഈ കാലഘട്ടത്തിലും ആധാരമാക്കുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനമിതാണ്. ഖൈറൽ ഖർനിലെ ഇമാമുകളുടെ മാതൃക എക്കാ

ലത്തും മുസ്‌ലിം ലോകത്തിനു പിൻതുടരാവുന്നതാണ്. ശാഹ്‌വലിയുല്ലാഹി തുടരുന്നു, “അവർ പോലും തങ്ങളുടെ സർവ യോഗ്യതകളോടും ഗുണങ്ങളോടുംമൊപ്പം മറ്റുള്ളവരുടെ വൈജ്ഞാനിക മാർഗ്ഗദർശനവും സഹായവും തീരെ ആവശ്യമില്ലാത്തവരുമായിരുന്നില്ല. അവരും സ്വന്തം ഗുരുനാമന്മാരെ പിൻപറ്റിയിരുന്നു. ഗുരുനാമന്മാരെ അവലംബിച്ച് തന്നെയായിരുന്നു അവരുടെ ഇജ്തിഹാദുകൾ. എന്നാൽ, ഈ ശാസ്ത്ര (ഫിഖ്‌)ത്തെ അവർ വിപുലമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുകയും വ്യക്തിഗതമായ ഗവേഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ മുഖേന അതിനെ ഒരു വലിയ ശാസ്ത്രശാഖയാക്കി വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ അവർ സ്വതന്ത്ര ഇമാമുകളും മുജ്തഹിദ്യകളുമായിത്തീർന്നു”. ഇന്ത്യാ ഉപഭൂഖണ്ഡത്തിലെ പുകൾപെറ്റ പരിഷ്കർത്താവായി വാഴ്ത്തപ്പെടുന്ന ശാഹ്‌വലിയുല്ലാഹി ദഹ്‌ലവിയുടെ വാക്കുകളാണിത്.

ഒരു സംശയവും മറുപടിയും

ഹിജ്റ ആദ്യ നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഒരു സ്വതന്ത്ര മുജ്തഹിദിനെ പിന്തുടരൽ നിർബന്ധമല്ലായിരുന്നു, പിന്നീട് നിർബന്ധമായി എന്നാണ് ശാഹ്വല്ലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി സമർത്ഥിക്കുന്നത്. അങ്ങനെയൊക്കുമ്പോൾ ഒരിക്കൽ നിർബന്ധമല്ലാത്ത കാര്യം മറ്റൊരിക്കൽ നിർബന്ധമാകുന്നതെങ്ങനെ? എന്ന ഒരു സംശയം സ്വാഭാവികമായുമുണ്ടാകുന്നു. ഇതിനു ശാഹ്വല്ലിയുല്ലാഹി(റ) നൽകുന്ന വിശദീകരണം ഇപ്രകാരമാണ്. “യഥാർത്ഥത്തിൽ, നിർബന്ധ കാര്യം ശരീഅത്തിന്റെ ശാഖാനിയമങ്ങളുടെ വിശദമായ തെളിവുകളെക്കുറിച്ച് അവഗാഹം നേടിയ ഒന്നോ അതിലധികമോ വ്യക്തികൾ സമൂഹത്തിലുണ്ടായിരിക്കുകയെന്നതാകുന്നു. ഇത് നിർബന്ധമാണെന്ന കാര്യത്തിൽ സന്മാർഗികളായ എല്ലാ മുസ്ലിംകളും ഏകോപിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഒരു നിർബന്ധം പൂർത്തീകരിക്കപ്പെടാൻ അനിവാര്യമായ സംഗതിയും നിർബന്ധമാണെന്ന തത്ത്വം സർവാംഗീകൃതവും സുഗ്രാഹ്യവുമത്രെ. അപ്പോൾ ഏതെങ്കിലും നിർബന്ധ കാര്യം പൂർത്തീകരിക്കപ്പെടാൻ കുറെയധികം മാർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും അവയിൽ ഒരു മാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കൽ നിർബന്ധമാകും; ഏതെങ്കിലും ഒരു മാർഗ്ഗത്തിനു പ്രത്യേകതയുണ്ടായിരിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ, ഒരു മാർഗ്ഗമേയുള്ളുവെങ്കിൽ ആ മാർഗ്ഗം തന്നെ സ്വീകരിക്കൽ നിർബന്ധമാകുന്നു. ഉദാഹരണമായി, വിശപ്പു കാരണം ജീവൻ അപകടത്തിൽപ്പെട്ട ഒരാളുണ്ടെന്ന് വയ്ക്കുക; വിശപ്പടക്കാൻ അയാളുടെ മുമ്പിൽ വിവിധ മാർഗ്ഗങ്ങളുണ്ട്. അയാൾക്ക് ഭക്ഷണം വിലയ്ക്കു വാങ്ങുകയോ കാട്ടിൽ നിന്ന് പഴം പഠിക്കുകയോ ഭക്ഷണയോഗ്യമായ മൃഗത്തെ വേട്ടയാടുകയോ ചെയ്യാം. ഈ മൂന്നു മാർഗ്ഗങ്ങളിലൊന്ന് തിരഞ്ഞെ

ടുക്കൽ നിർബന്ധമാണ്. തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത് ഇന്നു മാർഗ്ഗമായിരിക്കണമെന്ന് വിധിയില്ല. പക്ഷേ, വേട്ടയാടാനോ പഴം പഠിക്കാനോ സാധ്യമല്ലാത്ത ഒരിടത്താണ് അയാളെങ്കിൽ ഭക്ഷണം വിലയ്ക്കു വാങ്ങൽ നിർബന്ധമാകുന്നു. ഈ ഉദാഹരണത്തോട് നമ്മുടെ വിഷയം താരതമ്യം ചെയ്തു നോക്കുക. മുകളിൽ പറഞ്ഞ നിർബന്ധകാര്യം പൂർത്തീകരിക്കാൻ പൂർവ്വീകരുടെയടുക്കൽ ഒന്നിലധികം മാർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോൾ അവയിൽ ഏതെങ്കിലുമൊരു മാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കൽ അവർക്ക് നിർബന്ധമായി. ഒന്നിനും വിശേഷിച്ച് മുൻഗണനയുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അനന്തരം ചില സ്വാഭാവിക കാരണത്താൽ ആ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ ഒന്നൊഴിച്ചുള്ളതെല്ലാം അടഞ്ഞുപോയി. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ അവശേഷിച്ച ഒരു മാർഗ്ഗം തന്നെ സ്വീകരിക്കൽ എല്ലാവർക്കും നിർബന്ധമായിത്തീർന്നു. ഉദാഹരണമായി, പൂർവ്വീകർ (വ്യാപകമായി) ഹദീസുകൾ എഴുതാറുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ, ഇക്കാലത്ത് ഹദീസുകൾ എഴുതൽ നിർബന്ധമാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, വാമൊഴി ഉദ്ധരിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം വളരെക്കാലമായി നിലച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. ഇന്നിപ്പോൾ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ വലംബിക്കുകയല്ലാതെ ഹദീസ് നിവേദനത്തിന് വേറെ വഴിയൊന്നുമില്ല. ഇതുതന്നെയാണ് വ്യാകരണ പുസ്തകങ്ങളുടെയും നിയമങ്ങളുടെയും സ്ഥിതിയും. ആദ്യകാല മുസ്ലിംകളെ ഈ വിജ്ഞാനങ്ങൾ ഒരു നിമിഷത്തേക്കുപോലും ആകർഷിക്കാൻ പര്യാപ്തമായിരുന്നില്ല. കാരണം, അറബി അവരുടെ ഭാഷയായിരുന്നു. അതിനുവേണ്ടി തല പുകയ്ക്കേണ്ട ആവശ്യം അവർക്കെന്തുള്ളൂ? എന്നാൽ, ഇക്കാലത്ത് വ്യവസ്ഥാപിതമായി അറബി ഭാഷ പഠിക്കൽ നിർബന്ധമായിരിക്കുന്നു. കാരണം, സൂക്ഷ്മ അറബിഭാഷാജ്ഞാനവും നൈപുണ്യവും ഉണ്ടായിരുന്ന പൂർവ്വീകരായ അറബികൾ കഴിഞ്ഞു പോയിട്ട് കാലം കുറെയായി. ഇതുപോലെ ധാരാളം ഉദാഹരണങ്ങൾ ഇനിയും കാണാൻ കഴിയും.” (കആകള പേജ് 67-68).

നാലാലൊരു മദ്ഹബ്ബ് എന്നതിന്റെ താൽപ്പര്യം

നാലിൽ ഏത് മദ്ഹബ്ബും സ്വീകരിക്കാം എന്നതാണ് അഹ്ലു സുന്നയുടെ നിലപാട്. മദ്ഹബി പക്ഷപാതിത്വം പാടില്ലാത്തതാ

ബ്. മദ്ഹബ്ബ് നിഷ്കർഷിക്കുന്ന ശർത്തുകളും ഫർജുകളും പാലിച്ചു കൊണ്ട് കർമ്മം ചെയ്യലാണ് മദ്ഹബ്ബിനെ പിന്തുടരൽ. നാലാലൊരു മദ്ഹബ്ബ് നിഷ്കർഷിക്കുന്ന ശർത്തുകളും ഫർജുകളും പാലിച്ചു കൊണ്ടാണ് മുഖലിദ് അമൽ ചെയ്യേണ്ടത്. ഒരോ മദ്ഹബ്ബിൽ നിന്നും ശർത്തുകളും ഫർജുകളും കടംകൊണ്ടിട്ടുള്ള പ്രവർത്തനം സാധൂകരിക്കപ്പെടുകയില്ല. ഉദാഹരണത്തിന്, വുളുഇനു വെള്ളമോ തയമം ചെയ്യാൻ മണ്ണോ ലഭിക്കാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ നമസ്കാരത്തിന്റെ സമയമായാൽ ശാഫിഇ മദ്ഹബ്ബു പ്രകാരം, വുളുഇല്ലാതെ നമസ്കരിച്ച് സമയത്തിന്റെ ഹുറുമത്ത് പരിരക്ഷിക്കുകയും പിന്നീട് ഖളാഅ് വീട്ടുകയുമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. മാലിക്കി മദ്ഹബ്ബു പ്രകാരം, കല്ല്, പാറപോലെ ഉറച്ചപ്രതലത്തിൽ അടിച്ചു തയമം ചെയ്തു നമസ്കരിക്കാവുന്നതാണ്. രണ്ട് അശുദ്ധി പാലിക്കാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ അവനു നമസ്കാരമില്ലായെന്നാണ് മാലിക്കി മദ്ഹബ്ബ്. അപ്പോൾ, ശാഫിഇ മദ്ഹബ്ബിനെ പിൻപറ്റിക്കൊണ്ട് തയമം ഉപേക്ഷിക്കുകയും മാലിക്കി മദ്ഹബ്ബു പ്രകാരം നമസ്കരിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് കുറ്റകരമാണ്. മറ്റൊരു ഉദാഹരണം, ശാഫിഇ മദ്ഹബ്ബു പ്രകാരം വുളുഅ് ചെയ്യുകയും ഹനഫി മദ്ഹബ്ബു പിന്തുടർന്നു കൊണ്ട് സ്ത്രീയെ സ്പർശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവന്റെ വുളുഅ് ശരിയാവുകയില്ല. ഉസൂലുൽ ഫിഖ്ഹിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സാധൂകരണമുള്ള ശർത്തും ഫർജും പാലിക്കൽ തഖ്ലീദ് ശരിയാകാനുള്ള ശർത്താണ്. മുജ്ത ഹിദിന്റെ യോഗ്യതയുള്ളവരെയാണ് പിന്തുടരാകുവെന്നും ശർത്തുണ്ട്. കാരണം വ്യക്തിയുടെ നഫ്സിന്റെ താൽപ്പര്യാനുസൃതം നിയമങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്ന സ്ഥിതി വരും. നഫ്സിന്റെ താൽപ്പര്യങ്ങളെ നിലനിർത്താൻ സഹായിക്കും വിധം എല്ലാ മദ്ഹബ്ബിന്റെയും നിയമങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നത് പരലോകം ആപകടപ്പെടാവുന്ന കർത്തവ്യമാണ്. കക്ഷിത്വ ബോധമില്ലാതെ നാലു മദ്ഹബ്ബിലും വിജ്ഞനായി കൊണ്ട് നാലു മദ്ഹബ്ബു പ്രകാരവും അമൽ ചെയ്യുന്നതിലൂടെ നാല് ഇമാമീങ്ങളുടെയും ബറക്കത്ത് നേടാവുന്നതാണ്. ഹിജ്റ നാലാം നൂറ്റാണ്ടിനു ശേഷം, നാലാലൊരു മദ്ഹബ്ബിന്റെ ഇമാമീങ്ങളുടെ സരണിയിലൂടെയല്ലാതെ ഒരു മുജ്ത ഹിദും വന്നിട്ടില്ല. മദ്ഹബ്ബിനുള്ളിൽ നിന്ന് ഇജ്തിഹാദ് ചെയ്തി

രുന്നവരാണ് ഇമാം നവവി(റ), ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) പോലുള്ള മുസ്ലിം ലോകത്തിന്റെ ആധാരവു പിടിച്ചു പറ്റിയ ശ്രേഷ്ഠ വ്യക്തിത്വങ്ങൾ. ഈ അദബിനെതിരെ പ്രവർത്തിക്കുന്നവർ സുറത്തു നിസാഇലെ 115ാം ആയത്തിന്റെ മുന്നറിയിപ്പു ശ്രദ്ധിക്കുക. “തനിക്ക് സന്മാർഗം വ്യക്തമായ ശേഷവും ആരെങ്കിലും ദൈവദൂതനുമായി എതിർത്തു നിൽക്കുകയും, സത്യവിശ്വാസികളുടേതല്ലാത്ത മാർഗം പിന്തുടരുകയും ചെയ്യുന്ന പക്ഷം അവൻ തിരിഞ്ഞ വഴിക്കു തന്നെ നാം തിരിച്ചുവിടുന്നതും, നരകത്തിലിട്ട് അവനെ കരിക്കുന്നതുമാണ്. അതത്രമോശമായ പര്യവസാനം

ഒരു മദ്ഹബ്ബിന്റെ പണ്ഡിതന്മാർ മാത്രം ശേഷിക്കുന്ന പ്രദേശത്ത് ആ മദ്ഹബ്ബ് സ്വീകരിക്കൽ നിർബന്ധമാകുമെന്നാണ് ശാഹ്വലിയുല്ലാഹ് പറയുന്നത്. ആ മദ്ഹബ്ബിന്റെ വൃത്തത്തിനു പുറത്തേക്ക് അടിവെയ്ക്കൽ നിഷിദ്ധമാകും. അപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന പക്ഷം അയാളുടെ പാദങ്ങൾ ആ മദ്ഹബ്ബിന്റെ വൃത്തത്തിൽ നിന്നെന്ന പോലെ ഇസ്ലാമിക വൃത്തത്തിന്റെയും വെളിയിലാകും. അയാളുടെ മതത്തിനോ വിശ്വാസത്തിനോ യാതൊരു വിലയുമുണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ല. എന്നാൽ നാല് മദ്ഹബ്ബിന്റെയും പണ്ഡിതരുള്ളിടത്ത് ആരുടെയും ഉപദേശം സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ് എന്നും ശാഹ്വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. (കർമ്മ ശാസ്ത്ര ഭിന്നത:ചരിത്രവും സമീപനവും പേജ്:68).കർമ്മശാസ്ത്രവീക്ഷണത്തിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു മദ്ഹബ്ബ് പ്രകാരം സാധൂകരണമുണ്ടായാൽ മതി. പക്ഷേ, ദുന്തവിയോ നഫ്സാനിയോ ആയ സൗകര്യത്തിനു വേണ്ടി മദ്ഹബ്ബ് മാറി കൊണ്ടിരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ മുമ്പിൽ പിടിക്കപ്പെടുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

തഖ്ലീദ്യം ശാഹ്വലിയുല്ലായും

‘മുഖല്ലീദ്’ എന്നു പരമ്പരാഗത ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തെ ആക്ഷേപിക്കാനായി പറയുന്ന പ്രയോഗമായിട്ടാണ് ഇന്ന് അറിയപ്പെടുന്നത്. തഖ്ലീദിൽ ഉറച്ചു നിൽക്കാതെ ഇജ്തിഹാദിനു മുതിരണമെന്നതാണ് പരിഷ്കൃത വാദമായി അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്. ചിന്തയും അന്വേഷണവുമില്ലാതെ പൂർവ്വികർ എഴുതിവെച്ചത് അപ്രകാരം വിഴുങ്ങുക മാത്രം ചെയ്യുന്നവരാണ് മുഖല്ലീദുകൾ എന്നാണ് പരിഷ്കരണ പക്ഷം പ്രചരിപ്പിച്ചത്. അതേപ്രകാരം തന്നെ പരമ്പരാഗത സമൂഹത്തിൽ പലരും ധരിച്ചു വെക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ തഖ്ലീദ് എന്നത് ഫിഖ്ഹിന്റെ മേഖലയിൽ മാത്രം അവലംബിക്കുന്ന രീതിയാണ്. ‘തഖ്ലീദ് വിശ്വാസപരമായ കാര്യങ്ങളിലോ കർമ്മപരമായ കാര്യങ്ങളിലോ ദൃഢമായ അറിവിന്റെ മാർഗ്ഗമല്ല’ എന്നാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് (അൽ മുസ്തസ്ഫ). കർമ്മപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ പുതിയ അന്വേഷണങ്ങൾ ആദ്യം മുതൽ തുടങ്ങുന്നത് വ്യർത്ഥമായ ഉദ്യമമാണ് എന്നതുകൊണ്ടു കൂടിയാണ് തഖ്ലീദ് അവലംബിക്കുന്നത്. ശാഹ്വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി വിവരിക്കുന്നത് കാണുക, ‘ഒരു കർമ്മശാസ്ത്ര വിദ്യാർത്ഥിക്ക് രണ്ടാലൊരു മാർഗ്ഗമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഒന്നുകിൽ അയാൾ, മുജ്തഹിദുകളായ ഇമാമുകൾ വിശദമായി മറുപടി നൽകിയ മസ്അലകൾ (പ്രശ്നങ്ങൾ) സമഗ്രമായി പഠിച്ച് നിരൂപണം നടത്തുകയും അവയുടെ തെളിവുകളുടെ ബലാബലം പരീക്ഷിച്ചു നിർണ്ണയിക്കുകയും ചെയ്യണം. ഭാരിച്ച ഒരു ഉത്തരവാദിത്വമാണിത്. ഇത് സാധിക്കണമെങ്കിൽ കർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഓരോ അദ്ധ്യായങ്ങളും

ളിലുമുള്ള മസ്അലകൾ പരത്തിപ്പറയുകയും അവയ്ക്ക് പ്രമാണങ്ങൾ നിരത്തുകയും ചെയ്ത മുജ്തഹിദിന്റെ മാർഗ്ഗദർശനം അത്യാവശ്യമാണ്. അത്തരം ഒരു ഇമാമിന്റെ സഹായം കൂടാതെ ഗവേഷണ നിരീക്ഷണത്തിലും പ്രമാണങ്ങളുടെ പരിശോധനയിലും ഏകാഗ്രതയോടു കൂടി ഏർപ്പെടാനോ അത് വിജയകരമായി പൂർത്തീകരിച്ച് സമർത്ഥനായ കർമ്മശാസ്ത്രജ്ഞൻ (ഫഖീഹ്) ആകാനോ മിക്കവാറും സാധ്യമല്ല. തീർച്ചയായും ദുഷ്കരമത്രെ അത്. എളുപ്പ വഴി ഉണ്ടായിരിക്കെ ദുർഘടമാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നത് തികച്ചും അനാവശ്യമാണല്ലോ” (കർമ്മശാസ്ത്രഭിന്നത: ചരിത്രവും സമീപനവും, കെ.ടി.അബ്ദുറഹ്മാൻ നദ്വി വിവർത്തനം ചെയ്ത് കജഒ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്) ഇസ്ലാമിന്റെ വിശ്വാസപരമായ കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിലും ആ വിശ്വാസത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമുള്ള ജീവിതം നയിക്കുന്നതിലും സമകാലിക സമൂഹത്തിന് സംഭവിക്കുന്ന അബദ്ധങ്ങളും പ്രതിബന്ധങ്ങളും ഒഴിവാക്കാൻ വേണ്ടി ചിലവഴിക്കേണ്ട സമയവും ഊർജ്ജവുമാണ് ഇപ്രകാരം വിനഷ്ടമായി പോകുന്നത്. ഫിഖ്ഹിയായ പുതിയ പ്രശ്നങ്ങളിൽ മാത്രം ഫിഖ്ഹ് പഠനം പരിമിതപ്പെടുത്തുകയും മറ്റുള്ളവ പൂർവ്വിക പണ്ഡിതരിൽ നിന്ന് സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്താൽ മാത്രമേ മുസ്ലിം ഉമ്മത്തിന്റെ ഈമാനികമായ മറ്റു പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കാൻ അവസരം ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. അപ്രകാരം സമൂഹത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാനായി എഴുന്നേറ്റു നിൽക്കുന്നവർക്കാണ് തജ്ദീദി ദൗത്യം പൂർത്തീകരിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

തഖ്ലീദ് അദ്ബുൽഖുവരുടെ സ്വഭാവം

അറിവ് കുറഞ്ഞവർ അറിവുകൂടുതലുള്ളവരെ അവലംബിക്കുകയെന്നത് ഒരു സ്വാഭാവിക കാര്യമാണ്. അതിന്റെ പേരാണ് തഖ്ലീദ്. സ്വന്തം അറിവില്ലായ്മയെ സംബന്ധിച്ച് ബോധമുള്ളവരാണ് ഇതിനു മുതിരുകയുള്ളൂ. അറിവിന്റെ അഗാധതയിൽ എത്തിപ്പെട്ടവരെ സംബന്ധിച്ച് മതിപ്പും ബഹുമാനവുമാണ് നമ്മെ വിനയാന്വിതരായ അനുകർത്താക്കളാക്കുന്നത്. പരലോക വിജയത്തിനു അനിവാര്യമായ ഗുണമാണിത്. എന്നാൽ, തഖ്ലീദ് വിശ്വാസപരമായ കാര്യങ്ങളിലോ കർമ്മപരമായ കാര്യങ്ങളിലോ ദൃഢമായ അറിവിന്റെ മാർഗമല്ല. അജ്ഞനായ ഒരാൾക്ക് ദീനിന്റെ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കാനും വിധിവിധികൾ മനസ്സിലാക്കാനും തഖ്ലീദിന്റെ മാർഗം അവലംബിക്കാം.

വിശ്വാസകാര്യങ്ങളിൽ തഖ്ലീദ് ശരിയാകുന്നതല്ല എന്നാണ് ശൈഖ് ഇബ്റാഹീമുല്ലാഖാനി(റ) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. അല്ലാഹുവിനെ സംബന്ധിച്ച് ദൃഢബോധമുണ്ടാകുന്ന വിധം ജ്ഞാനിയാകൽ അനിവാര്യമാണ്. മനുഷ്യനെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത് തന്നെ അല്ലാഹുവിനെ അറിയാനാണല്ലോ. അതിനാൽ ഓരോ വ്യക്തിയും അവന്റെ ശേഷിയനുസരിച്ച് അല്ലാഹുവിനെ അറിയേണ്ടതുണ്ട്. ഒരു അജ്ഞാനിയായ മനുഷ്യനോട് അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ(സ) അല്ലാഹുവുണ്ട് എന്നതിന് എന്തു തെളിവാണ് നീ കാണുന്നത് എന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ അജ്ഞാനി നൽകിയ മറുപടി, “മരുഭൂമിയിൽ ഒട്ടകകാഷ്ഠം കാണുമ്പോൾ അതിലൂടെ ഒട്ടകം പോയിട്ടുണ്ട് എന്നതിനു വേറെ തെളിവുവേണോ?”. ഈ പ്രപഞ്ചം തന്നെ അല്ലാഹുവുള്ളതിനു തെളിവാണ് എന്ന് അദ്ദേഹം

വിശദീകരിച്ചു. ഏതു സാധാരണകാരനും അല്ലാഹുവിനെ സംബന്ധിച്ച് വളരെ എളുപ്പം മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ് എന്ന് ഈ സംഭവം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. മനുഷ്യവർഗത്തെ അല്ലാഹു സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത് തന്നെ ഈ മനസ്സിലാക്കലിനു വേണ്ടിയാകുമ്പോൾ അത് എല്ലാവർക്കും സാധിക്കാവുന്ന വിധം ലളിതമാകേണ്ടതുണ്ട്. അല്ലാഹുവുമായി മാനസിക അടുപ്പം പുലർത്താവുന്ന വിധത്തിലുള്ള അറിവാണ് എല്ലാവർക്കും അനിവാര്യമാകുന്നത്. ഫിഖ്ഹിന്റെ നിയമങ്ങളും ശരീഅത്തിന്റെ ഘടനയും ഇതേപ്രകാരം എല്ലാവരും ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ട് എന്ന തെറ്റിദ്ധാരണയാണ് തഖ്ലീദ് വിരുദ്ധബോധത്തിനു നിമിത്തം.

ഒരാൾ വിശ്വസ്തനും ഭക്തനും സ്വീകാര്യനുമായ മുജ്തഹിദാണെന്നതിനു യാതൊരു രേഖയുമില്ലാതെ കർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ അയാളുടെ അഭിപ്രായം സ്വീകരിക്കൽ തെറ്റാണെന്ന് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ, ഇജ്തിഹാദ് അവകാശപ്പെടുന്നവരെ അനുകരിക്കും മുമ്പ് അവരുടെ ജീവിത വിശുദ്ധി പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. മുജ്തഹിദാകാൻ വേണ്ട പാണ്ഡിത്യം മാത്രമുണ്ടായാൽ മതിയാകുന്നതല്ല. ജീവിതത്തിൽ എത്രത്തോളം തഖ്വയും ഇഖ്ലാസുമുണ്ട് എന്നു കൂടിയറിയേണ്ടതുണ്ട്. ഈ മാനദണ്ഡമാണ് ഇന്ന് പരിഗണിക്കപ്പെടാതെ പോകുന്നത്. ഇതിൽ എക്കാലത്തും മുന്നിൽ നിൽക്കുക പൂർവീകരാണ്. അവരെ ഒഴിവാക്കി ഇക്കാലഘട്ടത്തിലെ മുജ്തഹിദിനെ പിന്തുണക്കണമെന്ന് പറയുന്നത് അദ്ബുൽഖുവരുടെയാണ്.

ഇമാം ശാഫി(റ) പറഞ്ഞു, “ഹദീസ് സ്വഹീഹായി വന്നാൽ അതാണെന്റെ മദ്ഹബ്ബ്“. ഈ വാക്യത്തെ അവലംബിച്ച് എല്ലാവരും ഹദീസുകൾക്ക് പിന്നാലെ പോകുന്നത് വിധിത്തമാണ്. ഇജ്തിഹാദിനു കഴിവുള്ള വ്യക്തികളോടാണത്രെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ശാഫിഹു മദ്ഹബിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഉസൂലാണത്. ഇമാം മാലിക്(റ)വിന്റെ മദ്ഹബു പ്രകാരം, ഒരു വിഷയത്തിൽ സ്വീകാര്യമായ ഹദീസു ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ ആ വിഷയത്തിലുള്ള മദീനക്കാരുടെ അഭിപ്രായമാണ് സ്വീകരിക്കുക. ഈ തത്വം മനസ്സിലാക്കുകൊണ്ട് ആരെങ്കിലും ഹദീസില്ലാത്ത വിഷയങ്ങളിലെല്ലാം മദീനാനിവാസികളോട് അഭിപ്രായം ചോദിക്കുകയാണെങ്കിൽ അത്

വലിയ വങ്കത്തരമായിരിക്കും. ഇതേ പ്രകാരം തന്നെയാണ് ശാഫിഇ ഇമാം(റ)വിന്റെ വാക്യത്തെയും കാണേണ്ടത്.

അന്ധമായ അനുകരണം വഴികേടിലേക്ക് നയിക്കുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല. “ഞങ്ങളുടെ പിതാക്കന്മാരുടെ ഒരുമാർഗത്തിൽ ഞങ്ങൾ കണ്ടു. അവരുടെ കാൽപ്പാടുകളെ ഞങ്ങൾ പിന്തുടരുന്നവരാകുന്നു”(ഘൂ:43:23) എന്ന രൂപത്തിലുള്ള അനുകരണം അബദ്ധമാണ്. മുജ്തഹിദിന്റെ വ്യക്തിത്വം പരിശോധിച്ച് വിശ്വസ്തത ബോധ്യപ്പെടണമെന്നു നേരത്തെ പറഞ്ഞിരുന്നുവല്ലോ. മാത്രമല്ല, ഇസ്ലാമിക ശരീഅത്തു നിയമങ്ങൾ ആവിഷ്കരിക്കുന്നതിൽ മുജ്തഹിദുകൾ അവലംബിച്ച നിയമങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുവാൻ പണ്ഡിതന്മാർ പ്രയത്നിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ, ദീനീ നിയമങ്ങളുടെ പ്രമാണികതയും താൽപ്പര്യവുമെന്താണ് എന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച് അജ്ഞത സംഭവിക്കുന്നതാണ്. നിയമങ്ങൾ അനുസരിക്കുന്നതിന്റെയും കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെയും അർത്ഥവും താൽപ്പര്യവും പ്രാമാണികതയും അജ്ഞാതമാണെങ്കിൽ അങ്ങനെയുള്ള ദീൻപോളിഞ്ഞു പോകുമെന്നതിൽ സന്ദേഹത്തിനു വകയില്ല. ഇസ്ലാമിതര മതങ്ങൾക്ക് സംഭവിച്ചത് അതാണ്. ആബിദിനേക്കാൾ ആലിമിനു സ്ഥാനം കൽപ്പിക്കാൻ കാരണവുമിതുതന്നെ. നിയമശാസ്ത്രത്തിലും അതിന്റെ ആന്തരിക താൽപ്പര്യങ്ങളിലും അവഗാഹമുള്ളവരെ വഴികേടിലേക്കു നയിക്കുവാൻ പിശാചിനു സാധിക്കില്ല. ശരീരത്തിന്റെ ഇഹകളെ തിരിച്ചറിയാനും നിയമം സാധുവാകുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങൾ അറിയുകയും ചെയ്യുന്നവരെ മാർഗഭ്രംശത്തിലകപ്പെടുത്താൻ ആർക്കും സാധിക്കില്ല. എന്നാൽ, എല്ലാ മനുഷ്യർക്കും ഈ യോഗ്യത ആർജ്ജിക്കാൻ സാധിക്കില്ല എന്നതു കൊണ്ട് ഈ യോഗ്യതയൊത്തവരെ അനുകരിക്കൽ അല്ലാത്തവർക്ക് നിർബന്ധമാണെന്ന് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) പറഞ്ഞു.

അറിവിന്റെ വിനിമയത്തിൽ ഭീമമായ വീഴ്ച സംഭവിച്ചവരാണ് ഈ കാലഘട്ടത്തിലെ സമൂഹം. മുതിർന്നവർ പുതിയ തലമുറക്ക് വേണ്ട വിജ്ഞാനം പകരുന്നതിനു പകരം ഇളം തലമുറ ടെക്നോളജി കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതു കൗതുകത്തോടെ നോക്കിക്കാണുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ, ശരിയായ ജീവിതകാഴ്ച

പ്പാടൊ സംസ്കാരമോ ലഭിക്കാതെ യുവതലമുറ വഴികേടിലേക്കും ശൈത്യാന്റെ കാൽപ്പാടുകളെ അനുഗമിക്കുന്നതിലേക്കും തിരിഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്. ശാസ്ത്ര സാങ്കേതികതയുടെ വികാസവും പുതിയ നാഗരികതയും പരമ്പരാഗതമായ എല്ലാ മൂല്യങ്ങളേയും തിരസ്കരിക്കാൻ ധൈര്യം പകർന്നിരിക്കുകയാണ്. നബി(സ) പ്രബോധനം പൂർത്തീകരിച്ച മതത്തിന്റെ തത്വങ്ങൾ ഈ കാലഘട്ടത്തിനു ബാധകമല്ല എന്നാണ് പുതിയ തലമുറയുടെ നിലപാട് എന്നു തോന്നിക്കും വിധമാണ് അവരുടെ ജീവിതം. അലീമിയാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ഈ കാലഘട്ടത്തെ നവജാത ശിശുവിനെ പോലെയാണ് ഈ തലമുറകാണുന്നത്. ഇതിനു മുമ്പ് ഒരു സമൂഹത്തിനും സാധ്യമാകാത്ത എന്തോ നേട്ടം കൈവരിച്ച ആത്മവിശ്വാസത്തിലാണ് ടെക്നോ പുജകരായ പുതിയ തലമുറ. യുവസമൂഹത്തിനു പിതൃത്വം നൽകിയവർ ഇതിനെ ശരിവെക്കും വിധമാണ് പെരുമാറുന്നത്. ഇങ്ങനെയുള്ള ഒരു സമൂഹത്തിൽ നിലനിൽക്കുന്ന അദബുകേടാണ് തഖ്ലീദിനെ സംബന്ധിച്ചു പറയുമ്പോൾ പ്രകടമാകുന്നത്. ഖുർആനിൽ നിന്നും സുന്നത്തിൽ നിന്നും പൂർവീകർ നേടിയതു നാമും നേടുക, അവർ കണ്ടെടുത്ത നിയമങ്ങൾ നാമും അനുധാവനം ചെയ്യുക എന്നു പറയുമ്പോൾ ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക വികാസങ്ങൾ കൈവരിച്ചവർ അതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യതിരിക്തരാകുന്നില്ലല്ലോ? അറേബ്യയിലെ ഗോത്ര വർഗ സമൂഹത്തിൽപ്പെട്ടവരുടെ നിയമാവിഷ്കാരങ്ങൾ ആധുനിക നാഗരികതയിൽ എങ്ങനെ പ്രസക്തമാകുമെന്ന യുക്തിയാണ് ഇതിനകത്തു പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ഈ യുക്തിക്ക് ഉപോൽബലകമായി കൊണ്ട് ഹദീസും ലഭിക്കുകയാണ്!. “രണ്ടു കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങളിൽ വിട്ടേച്ചു കൊണ്ട് ഞാൻ പോകുന്നു, അല്ലാഹുവിന്റെ കിതാബും എന്റെ ചര്യയും”. “സന്മാർഗികളായ ഖുലഫാക്കളുടെ ചര്യകളെ അണപല്ലു കൊണ്ട് മുറുകെ പിടിക്കുക” എന്ന ഒരു മൽപിടുത്തത്തെ സംബന്ധിച്ച മുന്നറിയിപ്പടങ്ങിയ ഹദീസിന്റെ ഈ ഭാഗത്തെ അത്തരത്തോളം ഗൗനിച്ചു കാണുന്നില്ല. ഖുർആനിയേയും സുന്നത്തിനേയും ഉപരിപ്ലവമായി സമീപിക്കുന്നതിനാൽ ഏട്ടിലുള്ള കിതാബിനെയും ചര്യകളേയുമാണ് അർത്ഥമാക്കിയിരിക്കുന്നത്. അവയുടെ മൗലിക സത്തയേയും അവയിൽ

സംഭരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സാമൂഹ്യ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളേയും തീരെക്കാണാൻ കഴിയാത്ത വിലയിരുത്തലാണിത്.

ഇജ്തിഹാദ് ഒരു വിശകലനം

നിരുപാദിക ഇജ്തിഹാദ് അല്ലെങ്കിൽ അന്ധമായ അനുകരണം(തെളിവു ഗ്രഹിക്കാത്ത). ഇവരണ്ടിനുമിടയിലെ നിലപാടിനെ സംബന്ധിച്ച് മിക്കവരും അജ്ഞരാണ്. മുജ്തഹിദുകൾ നിയമാവിഷ്കാരങ്ങൾക്കായി അവലംബിച്ച തെളിവുകളെ ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടുള്ള അനുകരണമാണ് പണ്ഡിതോചിതമായത്. അങ്ങനെയുള്ളവർക്ക് മുജ്തഹിദുകളെ പോലെ തന്നെ വിഷയങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യാനുള്ള പ്രപ്തിയും പുതിയ സമസ്യകളെ മറികടക്കാനുള്ള വ്യുൽപ്പത്തിയും ആർജ്ജിക്കാനാകും. ആ രൂപത്തിൽ ഉൾക്കാഴ്ചയുള്ള പണ്ഡിതന്മാർ നമുക്കിടയിൽ കുറഞ്ഞുവരുന്നുവെന്നതാണ് വസ്തുത. അതുകൊണ്ടു തന്നെ ശരീഅത്തിന്റെ താൽപ്പര്യങ്ങളേയും ഖുർആനും സുന്നത്തുമായുള്ള അതിന്റെ ബന്ധത്തേയും സന്ദർഭോചിതമായി സമർത്ഥിക്കാൻ സാധിക്കാതെ പോവുകയാണ്. മദ്ഹബ്ബ് വിരുദ്ധരുടെ വാദങ്ങൾക്ക് വേരോട്ടം ലഭിക്കുന്നത് ഈ പാശ്ചാത്തലത്തിലാണ്. യഥാർത്ഥത്തിൽ, നിരുപാദിക ഇജ്തിഹാദ് നടത്തിയാൽ തീർക്കാവുന്ന പ്രശ്നമല്ല ഇത്. ബുദ്ധിയുപയോഗിച്ചു ചിന്തിച്ചു കൊണ്ട് ഗ്രഹിക്കേണ്ടവ ഉദ്ധരണികൾ മാത്രമായി മനസ്സിലാക്കിവെക്കുന്നതിനാൽ സംഭവിച്ച അപാകതയാണ്. ഉദ്ധരണികളും അവയെ കോർത്തിണക്കി ആശയങ്ങളാക്കി മാറ്റാനുള്ള ബൗധിക ശേഷിയും ഒത്തിണങ്ങിയ പ്രതിഭാശാലികളായ പണ്ഡിതന്മാർ ഈ സമൂഹത്തിൽ ഉയർന്നു വരികയാണ് യഥാർത്ഥ പരിഹാരം.

മദ്ഹബ്ബുകൾ പിന്തുടരുന്നവർ(തഖ്ലീദ്) പല തരക്കാരാണ്.

1. പൊതു ജനം. ഇവർ മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമിന്റെ ഉസൂലുകൾ പാലിക്കുന്ന മുജ്തഹിദിന്റെ വാക്കുകൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി അദ്ധ്യാപനം നടത്തുന്ന പ്രാദേശിക പണ്ഡിതനെയാണ് പിന്തുടരുന്നത്.(ഇവരുടെ പാണ്ഡിത്യത്തിലും ഭക്തിയിലുമുള്ള വിശ്വാസമാണ് സമൂഹത്തിൽ നേരെ പ്രതിഫലിക്കുക.)
2. മുജ്തഹിദുകളായ പണ്ഡിതർ. സ്വയം മുജ്തഹിദുകളായ ഇവർ മറ്റു മുജ്തഹിദുകളെ അനുകരിക്കുകയില്ല. ഇജ്തിഹാദിന്റെ

രീതി, തെളിവുകൾ അവതരിപ്പിക്കുന്ന വിധം, സ്വഭാവം എല്ലാം സ്വതന്ത്ര മുജ്തഹിദായ ഇമാമിന്റേതു പോലെയായിരിക്കുമെന്നതിനാൽ ആ ഇമാമിന്റെ മദ്ഹബിലേക്കു ചേർത്താണ് ഇവർ അറിയപ്പെടുന്നത്.

3. ഇടത്തരക്കാർ. അതായത്, ഇജ്തിഹാദിന്റെ നിലവാരമെന്തിയിട്ടില്ലെങ്കിലും ഇമാം അംഗീകരിച്ച ഇജ്തിഹാദിന്റെ നിദാനതത്വങ്ങൾ വ്യക്തമായി ഗ്രഹിച്ചവർ.(പണ്ഡിതോചിതമായ തഖ്ലീദാണിത്.)

തഖ്ലീദിന്റെ തന്നെ വിവിധ അവസ്ഥകളാണ് ഇവിടെ തരം തിരിച്ചത്. അന്ധമായ അനുകരണത്തിനപ്പുറമാണ് തഖ്ലീദ് എന്ന് ഇതിൽ നിന്നു സാമാന്യമായി ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. ഖുർആന്റെയും ഹദീസിന്റെയും വരികൾ എപ്രകാരമാണ് തെളിവുകൾക്കു പയോഗിക്കേണ്ടത് എന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ സഹായകമായ നിദാനതത്വങ്ങൾ അവലംബിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഇജ്തിഹാദിന്റെ കവാടം അടഞ്ഞിട്ടില്ല. ലോകാന്ത്യം വരെ അത് അടക്കപ്പെടുന്നതല്ല എന്ന് ശാഹ് വലിയുല്ലാഹി ദഹ്ലവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇജ്തിഹാദിനു യോഗ്യത നേടും വിധം ഖുർആനിലും ഹദീസിലും പാണ്ഡിത്യവും അനിവാര്യമാകുന്നതോടൊപ്പം ഭക്തിയിലും സൂക്ഷ്മതയിലും ശ്ലാഘനീയമായ അവസ്ഥ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ മാത്രമേ സ്വീകാര്യ യോഗ്യരാവുകയുള്ളൂ.

വ്യാവസായിക-വാണിജ്യ മേഖലകളിലും നാഗരികതയിലും സാമൂഹിക ജീവിത രംഗങ്ങളിലും കാലേകുട്ടി ദീർഘദർശനം ചെയ്യാനാവത്ത അഭൂതപൂർവമായ മുന്നേറ്റങ്ങൾ സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇജ്തിഹാദ് വളരെ അടിയന്തിര പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. അടിക്കടി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുതുപുത്തൻ രീതികളും വ്യാപാര ഇടപാടുകളും, കരാറുകളും, ഇസ്ലാമിക നിയമശാസ്ത്ര താൽപ്പര്യങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ പുതിയ കർമ്മശാസ്ത്ര തീർപ്പുകൾ ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. അവ ഇസ്ലാമിക മൂല്യങ്ങളുടെയും ഉസൂലുൽ ഫിഖ്ഹിന്റെയും അടിസ്ഥാനങ്ങൾക്കനുസൃതമാവുകയും വേണം.

കാലഘട്ടം

ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഇജ്തിഹാദ്

വൈജ്ഞാനിക മുന്നേറ്റത്തിന്റെ ഭാഗമായ ഇജ്തിഹാദ് എല്ലാ കാലഘട്ടത്തിന്റെയും ആവശ്യമാണ്. ഓരോ കാലഘട്ടത്തിലും നവീനമായ പ്രവണതകൾ പ്രകടമാകുന്നതിനാൽ അതു സംബന്ധമായ നിയമ വിധിയും കാഴ്ചപ്പാടും വികസിപ്പിക്കൽ അതാതു കാലഘട്ടത്തിലെ പണ്ഡിതന്മാരുടെ ബാധ്യതയാണ്. ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിനു മാർഗദർശനം ലഭിക്കും വിധമുള്ള വൈജ്ഞാനിക വികാസങ്ങൾ സാധ്യമാക്കലാണ് ഈ ഇജ്തിഹാദിന്റെ താൽപ്പര്യം. കാലഘട്ടത്തിന്റെ നവീനമായ പ്രവണതകളെ മുൻനിർത്തി കൊണ്ട് പരമ്പരാഗതമായി കൈമാറി വന്ന ദീനിന്റെ നിയമശാസ്ത്രങ്ങളേയും വീക്ഷണങ്ങളേയും വികസിപ്പിക്കുന്നതിൽ സംഭവിച്ച അപാകതയാണ് മുസ്ലിംകളുടെ ജീവിതത്തെ പിന്നാക്കം തള്ളിയിരിക്കുന്നത്. നിയമശാസ്ത്ര സംബന്ധമായ ഗവേഷണങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചു പറയുമ്പോൾ ആധുനിക ഇസ്ലാമികർക്കെല്ലാം ആവേശമാണ്. നിസ്കാരത്തിന്റെ ഫർജും ശർത്തും വരെ ആദ്യം മുതൽ ഇജ്തിഹാദു ചെയ്തു കണ്ടെത്താൻ സന്നധരായവരുണ്ട്. എന്നാൽ വീക്ഷണങ്ങളെ ബാധിച്ച പ്രശ്നങ്ങളെ വിലയിരുത്താനും അതിൽ സംഭവിച്ച പാളിച്ചകളെ പുനഃപരിശോധിക്കാനും തയ്യാറുള്ളവർ എത്ര പേരുണ്ടാകും? ആധുനിക പ്രവണതകളുടെ പ്രലോഭനങ്ങൾക്ക് വശംവദരായവരായതിനാൽ അത്തരമൊരു പര്യാലോചനക്ക് മുതിരുന്നവർ വിരളമായി തീർന്നിരിക്കുകയാണ്. ഫിഖ്ഹിന്റെ മേഖലയിൽ, എല്ലാ വിഷയങ്ങളിലും ആദ്യം മുതൽ ഇജ്തിഹാദു വേണമെന്ന വാദഗതിക്കു നിമിത്തം തന്നെ തങ്ങളുടെ ആധുനിക വീക്ഷണങ്ങളാണ്. പൂർവസൂരിക

ളായ മഹത്വ്യക്തിത്വങ്ങൾ പുലർത്തിയ ഭക്തിയിലും സൂക്ഷ്മതയിലും അവിശ്വസിക്കുന്നതു കൊണ്ടാണല്ലോ മുസ്ലിം ലോകത്തിന്റെ ഇജ്തിഹാദ് നിലനിൽക്കുന്ന വിഷയങ്ങളിൽ പോലും മുതലാക്കൻ ഇജ്തിഹാദ് അനിവാര്യമാണ് എന്നു വാദിക്കാൻ ധൈര്യം ലഭിച്ചത്. എന്നാൽ നിരന്തരം ആത്മപരിശോധന നടത്തേണ്ട വിശ്വാസ സംബന്ധമായ കാര്യങ്ങളിൽ ബാഹ്യമായ വിശകലനങ്ങൾക്കപ്പുറം കാര്യക്ഷമമായ വീണ്ടുവിചാരം നടക്കുന്നുമില്ല.

ഇസ്ലാമിന്റെ വീക്ഷണമെന്നു പറയുന്നത് തസവൂഫുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. തസവൂഫ് എന്നാൽ വിശ്വാസിയായ വ്യക്തിയുടെ ഈമാനിനെ സാധൂകരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനമാണ്. ഈ പ്രപഞ്ചത്തവും അതിലുള്ള, കാണുന്നതും കാണാത്തതുമായ എല്ലാ വസ്തുക്കളും ജീവികളും അല്ലാഹുവിന്റെ നിർണ്ണയത്തിലും അവനിൽ ആശ്രിതമായിട്ടും നിലകൊള്ളുന്നവയാണ് എന്ന ബോധത്തോടെ മാത്രം അവയുമായി ബന്ധപ്പെടുന്ന അവസ്ഥയാണ് തൗഹീദ്. തൗഹീദിന്റെ വാക്താക്കൾ കാര്യകാരണ ബന്ധത്തിന്റെ ലോകത്തോട് നിരുപാധികം ചേർന്നു നിൽക്കുന്നവരല്ല. ആധുനികതയാകട്ടെ കാര്യകാരണ ബന്ധത്തിനപ്പുറം ഈ പ്രപഞ്ചത്തിനൊരു ക്രമമുണ്ടെന്ന വിശ്വാസം മിഥ്യയും അതിശയോക്തിപരവുമായി കാണുന്നു. മാത്രമല്ല, പ്രപഞ്ച വ്യവസ്ഥകൾ ദൈവികമായി നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാണ് എന്ന പരമ്പരാഗതമായ എല്ലാ സമൂഹങ്ങളുടെയും പൊതുവായ വിശ്വാസത്തെ അവമതിക്കുകയും അന്ധവിശ്വാസ ജഡിലമായ ഭൂതകാലമായി ചരിത്രത്തെ തന്നെ മുദ്രവെക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. പൂർവീകരോട് മതിപ്പും ബഹുമാനവുമില്ലാത്ത സമീപനത്തിനു നിമിത്തം ഈ ചിന്താഗതിയാണ്. ഇതിന്റെ സ്വാധീനം ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്നതിന് ഉദാഹരണമാണ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി പറഞ്ഞ,കാലത്തെ ഒരു നവജാത ശിശുവിനെ പ്ലാലൈ അവതിപ്പിച്ച അഭ്യസ്ഥവിദ്യരായ വിഭാഗങ്ങൾ. ഈ ചിന്താഗതിയുടെ പ്രചരണോപാധികളായിറ്റാണ് ആധുനിക മീഡിയകളും അക്കാദമിക വിദ്യാഭ്യാസവും നിലകൊള്ളുന്നത്. ഔദ്യോഗിക വിദ്യാഭ്യാസം സിദ്ധിക്കാത്തവർക്ക് പോലും ആധുനികമായ യുക്തി ബോധത്തിന്റേയും സാമൂഹ്യ സങ്കല്പങ്ങളുടെയും വിശ്വാസങ്ങൾ ബാധി

ചിട്ടുണ്ട് എന്നതൊരു വസ്തുതയാണ്. സമ്പത്തിക സങ്കല്പത്തിലും ഉപജീവനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിശ്വാസത്തിലുമാണ് ആധുനിക പ്രൊഫഷനലിസത്തിന്റെയും ഉപഭോഗാസക്തിയുടെയും സ്വാധീനം വളരെ പ്രകടമായി കാണുന്നത്. ഇസ്‌ലാമിന്റെ വിശ്വാസശാസ്ത്രവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി ഇത്തരം പ്രവണതകളെ പഠനവിധേയമാക്കുന്ന, ആത്മപരിശോധനക്കു മുതിരുന്ന വല്ല പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും നാം അനിവാര്യത കൽപ്പിക്കുന്നുണ്ടോ?. സമൂഹത്തിൽ നടന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രവണതകളുടെ വിധിയെന്താണെന്നു നിർണയിക്കുന്ന താപമാപിനി പോലുള്ള ഒരു ഉപകരണമല്ല ദീനൂൽ ഇസ്‌ലാം. സമൂഹത്തിൽ സംഭവിക്കുന്ന തെറ്റായ പരിവർത്തനങ്ങളെ തടയുകയും വ്യക്തികൾക്ക് ശരിയായ ജീവിതലക്ഷ്യം കാണിക്കാനും പ്രപഞ്ച യാഥാർത്ഥ്യത്തെ സംബന്ധിക്കുന്ന(അല്ലാഹുവിനെ) വിശ്വാസത്തെ വ്യക്തികളിൽ നിലനിർത്താനുമാണ് ദീൻ നമ്മുടെ കൈകളിൽ ഏൽപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അപ്പോൾ ദീൻ അനുസൃതമായ ജീവിതം ആദ്യം നാം സ്വയം ആർജ്ജിക്കുകയും നമുക്ക് ബന്ധപ്പെട്ടവരിലേക്ക് പകർന്നു കൊടുക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതിന്റെ അനിവാര്യതയെ മുൻഗണനയോടെ പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

അനുബന്ധം

‘ഫഖീഹ്’ അർത്ഥ വ്യതിയാനം

മതപണ്ഡിതനെ സംബന്ധിച്ച് ‘ഫഖീഹ്’ എന്ന് വിശുദ്ധ ഖുർആനിലും തിരുസുന്നത്തിലും പരാമർശിച്ചതു കാണാം. ‘ഫഖീഹ്’ വിജ്ഞാന ശാഖയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് ഫഖീഹ് എന്ന ശബ്ദം എന്നതു കൊണ്ടുതന്നെ ഫഖീഹ് പണ്ഡിതൻ എന്നർത്ഥത്തിൽ ഫഖീഹ് എന്ന പദം പലപ്പോഴും ചുരുങ്ങുന്നുണ്ട്. ഫഖീഹ് അറിയുന്നതോടെ മതപണ്ഡിത്യത്തിന്റെ പദവിയിലെത്തിയെന്നു ധരിക്കുന്നതിനെ ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) വിമർശന വിധേയമാക്കുന്നുണ്ട്. സ്വാലിഹായ അമലുകൾ നിർവ്വഹിക്കാൻ ഫഖീഹ് അനിവാര്യമാകുന്നതോടൊപ്പം ഈമാനുള്ള കൽബിൽ പ്രകടമാകേണ്ട ആർദ്രഭാവം നിലനിർത്തുവാൻ വേണ്ട പരിജ്ഞാനത്തെയും അവഗണിക്കാനാകില്ല. ഈമാനും അമലു സ്വാലിഹാത്തും കൂടി ചേർന്ന അവസ്ഥയാണ് മതപണ്ഡിതനിൽ നിറഞ്ഞു നിൽക്കേണ്ടത്.

മതപരമായ വിജ്ഞാനങ്ങളെ നിന്ദുങ്ങളായ വിദ്യകളിൽ നിന്ന് തിരിച്ചറിയാനാവത്ത വിധം കലുഷമായ സ്ഥിതിയെ സംബന്ധിച്ച് ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അത്തരമൊരു അവസ്ഥക്ക് നിദാനമായി ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) പറയുന്നത്, “ആദ്യ നൂറ്റാണ്ടിലെ സാതിക വ്യക്തിത്വങ്ങൾ ഉദ്ദേശിക്കാത്ത അർത്ഥത്തിലേക്ക് ഫഖീഹ്, ഇൽമ്, തൗഹീദ്, തദ്ക്കീർ, ഹിക്മത്ത് എന്നീ സാങ്കേതിക പദങ്ങൾ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടുവെന്നതാണ്. കർമ്മശാസ്ത്രപരമായ പ്രശ്നങ്ങൾ പഠിക്കുന്നതിലും അവ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിലും വ്യുൽപ്പത്തി നേടുന്നതോടെ ഫഖീഹായി തീർന്നുവെന്നതാണ് നിലനിൽക്കുന്ന ധാരണ. ജനങ്ങൾക്ക് അമലു സ്വാലിഹാത്തിനു വേണ്ട ഫഖീഹ് പരിജ്ഞാനം കരഗതമാക്കൽ സാമൂഹ്യ ബാധ്യതയാണ് എന്നത് നിരാകരിക്കാതെ തന്നെ

ഫഖീഹിന്റെ അർത്ഥവ്യാപ്തിയെ വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. ആദ്യ നൂറ്റാണ്ടിൽ ഫഖീഹ് അഫ്ഖഹ് എന്നീ സാങ്കേതിക പദങ്ങൾക്ക് കൽപ്പിച്ചിരുന്ന അർത്ഥതലങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) പറയുന്നത് കാണുക. “ആദ്യ കാലങ്ങളിൽ പാരത്രിക മാർഗ്ഗ പരിജ്ഞാനത്തിനും ആത്മാവിനുണ്ടാകുന്ന ആപത്തുകളുടെ സൂക്ഷ്മ വിഷയങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും ഐഹിക നിന്ദുതയെക്കുറിച്ചുള്ള വിജ്ഞാനത്തിനും പാരത്രിക സൗഖ്യത്തെ കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനശക്തിക്കും, ഹൃദയത്തിൽ ഭയം നിറഞ്ഞൊഴുകുന്നതിനുമായിരുന്നു സാധാരണയായി ഫഖീഹ് എന്ന നാമം ഉപയോഗിച്ചു വന്നിരുന്നത്. അല്ലാഹുവിന്റെ ഈ വാക്യം അതിനു തെളിവാണ്. “മതത്തിൽ വിജ്ഞാനം കരസ്ഥമാക്കാനും (ലിയത്ത ഫഖഹു) അവരുടെ ജനതയിലേക്ക് തിരിച്ചു വരുമ്പോൾ അവർക്ക് താക്കീതു നൽകുവാനുമായി അവർ പുറപ്പെടുന്നില്ലയോ” (ഖുർആൻ).

താക്കീതും ഭയപ്പെടുത്തലും ഉണ്ടാകുന്ന വിജ്ഞാനം മേൽപറഞ്ഞതാണ്. അല്ലാതെ ഉജ്ജാറത്ത്, സലമ് തുടങ്ങിയ കർമ്മശാസ്ത്രത്തിലെ ശാഖാ വിജ്ഞാനങ്ങളല്ല. അവ നിമിത്തം താക്കീതു നൽകലോ ഭയപ്പെടുത്തലോ കരഗതമാകുകയില്ല. സ്ഥിരമായി അതിൽ മാത്രം ഉറച്ചു നിൽക്കൽ ഹൃദയ കാഠിന്യം ഉണ്ടാക്കുകയും ഹൃദയത്തിൽ നിന്ന് ഭയം നീക്കി കളയുകയും ചെയ്യും അതുമാത്രം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നവരെ നാം ഇന്നു കാണുന്നതു പോലെ.” (ഇഹ്യാ ഉലുമുദ്ദീൻ വോ.1. പേജ്-38). മതപണ്ഡിതൻ എന്നാൽ ഫഖീഹിൽ പാണ്ഡിത്യമുള്ളവൻ എന്ന സമൂഹത്തിന്റെ ധാരണയെ തിരുത്താനാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) ശ്രമിക്കുന്നത്. ഭക്തിയുള്ളവനും ഭക്തി പകരുവാൻ സാധിക്കുന്നവനുമാണ് ഫഖീഹ് എന്ന നാമകരണം അർത്ഥവത്താവുകയുള്ളൂ. നിസ്കാരത്തിന്റെ ഫർജുകൾ എണ്ണി പറയാൻ പഠിച്ചവന് നിസ്കരിക്കുവാനുള്ള മാനസികമായ താൽപ്പര്യം ഉണ്ടാകണമെന്നില്ല. കാരണം, നിസ്കാരത്തിന്റെ ഫർജായ കാര്യങ്ങൾ വസ്തുതാപരമായി പഠിക്കുന്നതിലൂടെ ഒരാളിൽ ഭക്തിയുണ്ടാക്കുവാൻ സാധിക്കില്ല. ഭക്തിയുണ്ടാക്കണമെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ അടിമയാണ് താൻ എന്ന് ഒരു വ്യക്തിയെ ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്ന പാഠങ്ങൾ ലഭിക്കണം. ദീനീനോട് സ്നേഹമുണ്ടാകുന്ന ആശയങ്ങൾ കൽബിൽ പതിഞ്ഞവനിലാണ് ഭക്തിയുണ്ടാവുകയുള്ളൂ.

അത്തരം വർത്തമാനങ്ങൾ പറയുന്നവർക്കാണ് ഭക്തി പകരാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. വളരെ നിർവീകാരത്തോടെയും വസ്തുനിഷ്ഠമായും കാര്യങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുന്ന അക്കാദമിക ശൈലി അവലംബിക്കുന്ന ഒരു മതപണ്ഡിതനു തങ്ങളുടെ സംബോധകരിൽ മതഭക്തിയുണ്ടാക്കാൻ കഴിയില്ല. ഭക്തി കുറഞ്ഞ ആളുകൾ ദീനിയായ സംഗതികളോട് വിമുഖരാവുക സ്വാഭാവികവുമാണ്. പരമ്പരാഗത മുസ്ലിം സമൂഹം ദീനിയായ അവസ്ഥകളിൽ പുറകോട്ടു പോവാനിടയായത് ഭക്തി പ്രദാനം ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുന്ന മതപണ്ഡിതരുടെ അഭാവം നിമിത്തം തന്നെയാണ്. “എന്റെ ഉമ്മത്തിലെ രണ്ട് വിഭാഗം സ്വലാഹിയത്തിലായാൽ ഉമ്മത്ത് സ്വലാഹിയത്തിലായി. അവർ മോശമായാൽ (ഫസദ്) ഉമ്മത്ത് ഫസാദിലാകും” എന്ന് നബി (സ) പഠിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതും ഇതോട് ചേർത്തു വായിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

“അവർക്ക് ഹൃദയങ്ങളുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് അവർ ഗ്രഹിക്കുന്നില്ല” എന്ന ഖുർആൻ വാക്യത്തിൽ പറഞ്ഞ ‘ലാ യഫ്ലഹുന’ യുടെ താൽപ്പര്യമെന്താണ്? ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) പറയുന്നു, “ഇതുകൊണ്ട് അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളത് അവർ ഈമാനിന്റെ ആശയങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെന്നാണ്. അല്ലാതെ ഫത്വകൾ ഗ്രഹിക്കുന്നില്ല എന്നല്ല തന്നെ” (ഇഹ്യാ - വാ. 1:38). ഈമാനിന്റെ ആശയങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുന്നതോടൊപ്പം ഫിഖ്ദ് പരിജ്ഞാനം പുലർത്തിയവരാണ് ഇമാം ശാഹിഇ (റ) വിനെ പോലുള്ള പൂർവ്വ സൂരികളായ കർമ്മശാസ്ത്ര പണ്ഡിതർ, കേവലമായ ഫിഖ്ദ് പരിജ്ഞാനം പ്രയോജനരഹിതമായ അറിവാണ്. ഫിഖ്ഹിൽ ആചാര്യനായ സുഹ്യാമാനുസ്സൗരി (റ)വിന്റെ വാക്യങ്ങൾ ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) ഉദ്ധരിക്കുന്നത് കാണുക. “ഈ വിദ്യ (ഫിഖ്ദ്) പഠിക്കുന്നത് പരലോക സമ്പാദ്യമൊന്നുമല്ല. അതെങ്ങനെയാകാനാണ്? വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ശ്രേഷ്ഠത അതുകൊണ്ടുള്ള അനുഷ്ഠാനമാണ് എന്നത് സർവ്വ സമ്മതമാണ്. അപ്പോൾ അത് ഇഹാദ്, ലിആൻ, സലമ്, ഇജാരത്ത്, നാണയവിനിയമമൊക്കെയാണ് എന്നു കരുതുന്നതെങ്ങനെ? ഇക്കാര്യങ്ങൾ അല്ലാഹുവിനോട് സാമീപ്യം സിദ്ധിക്കുവാൻ പഠിക്കുന്നവർ ഭ്രാന്തൻ തന്നെ. ഹൃദയം കൊണ്ടും അംഗങ്ങളെ കൊണ്ടും അല്ലാഹുവിനെ അനുസരിക്കുന്നതു മാത്രമാണ് മതാനുഷ്ഠാനം.” (ഇഹ്യാ - ബാബുൽ ഇൽമ്).

ഇസ്ലാമിൽ ഫിഖ്ഹിന്റെ ദൗത്യമെന്താണ് എന്ന വിഷയത്തിൽ ക്രിയാത്മകമായ ചർച്ച നടക്കാത്തതു കൊണ്ടുതന്നെ മതവിജ്ഞാനം അഭ്യസിക്കുന്നിടത്ത് ഫിഖ്ഹിന്റെ സ്ഥാനത്തെ സംബന്ധിച്ച് യാതൊരു പുനരാലോചനയും നടക്കുന്നില്ല. ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) ഒരു ഉദാഹരണത്തിലൂടെ ഫിഖ്ഹിന്റെ ദൗത്യമെന്താണ് എന്ന് വ്യക്തമാക്കി തരുന്നുണ്ട്. പിടിച്ചു പരിക്കാരിൽ നിന്ന് രക്ഷിക്കുന്ന യോദ്ധാക്കളില്ലാതെ ഹജ്ജ് കർമ്മം പൂർണ്ണമാക്കുവാൻ സാധ്യമല്ല എന്നതുപോലെ ദീനിനെ നിലനിർത്താൻ ഫിഖ്ഹിന്റെ കാവൽ അനിവാര്യമാണ്. ഈമാനിനെ ജ്വലിപ്പിച്ചു നിർത്തുന്ന തസവുഫിന്റെ ആന്തരിക സാന്നിധ്യമില്ലാതെ ഫിഖ്ഹ് ആർക്കാണ് കാവൽ നിൽക്കുക?

ഇബാദത്ത് നിർവഹിക്കുവാനുള്ള നിയമങ്ങളും രീതികളുമാണല്ലോ ഫിഖ്ഹ്. “മനുഷ്യരേയും ജിന്നുകളേയും എനിക്ക് വഴിപ്പെട്ടു (ഇബാദത്ത്) ജീവിക്കാൻ വേണ്ടിയല്ലാതെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടില്ല” എന്നാണ് ഖുർആൻ പറഞ്ഞത്. അപ്പോൾ, അല്ലാഹുവിനെ വഴിപ്പെടേണ്ടതിന്റെ ബാഹ്യമായ രൂപമാണ് ഫിഖ്ഹിന്റെ വിഷയം. മേൽ ഉദ്ധരിച്ച ആയത്തിൽ ഊന്നി പറഞ്ഞത് മനുഷ്യനെ സൃഷ്ടിച്ചതിന്റെ ലക്ഷ്യമാണ്. പടച്ചവനു വിധേയപ്പെട്ട്, അടിമപ്പെട്ടു ജീവിക്കുകയാണ് മനുഷ്യനെ സൃഷ്ടിച്ചതിന്റെ രഹസ്യമെന്ന് മനുഷ്യർക്ക് ബോധ്യപ്പെടേണ്ട? അതു ബോധ്യപ്പെട്ടവനല്ലേ വിധേയപ്പെടേണ്ട രീതിയെ സംബന്ധിച്ച് ആലോചിക്കേണ്ടതുള്ളൂ. നാമാകട്ടെ അല്ലാഹുവിനെ വിധേയപ്പെടേണ്ട രീതിയെ സംബന്ധിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഫിഖ്ഹ് പ്രചരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. മതപഠനത്തിൽ മുഖ്യമായ പാഠം ഫിഖ്ഹാണ്. പക്ഷെ, കർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരം കർമ്മം ചെയ്യാനുള്ള ബോധമുണ്ടാകാൻ നാം എന്ത് നൽകുന്നു? നമ്മുടെ മുൻഗണനാ ക്രമത്തിൽ തന്നെ ഇവിടെ മാറ്റം വരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. നിസ്കാരത്തിന്റെ ഫർജ്ജം ശർത്തും കൃത്യമായി അറിഞ്ഞതു കൊണ്ട് ആരും നിസ്കരിക്കാൻ താൽപ്പര്യമുള്ളവരാവുകയില്ല. നിസ്കാരം തന്റെ ബാധ്യതയാണ് എന്ന ബോധം നിലനിൽക്കുവാൻ വേണ്ട വിദ്യയുടെ അപര്യുക്തതയാണ് നിസ്കരിക്കുന്നവർ കുറയാൻ കാരണം. നിസ്കാരം തന്റെ ബാധ്യതയായി തിരിച്ചറിഞ്ഞവന് നിസ്കാരം ക്രമപ്രവയമായി നിർവഹിക്കാൻ ഫിഖ്ഹ് പഠിക്കേണ്ടതുണ്ട് എന്ന ബോധം കൂടി കൊടുക്കുകയാണെങ്കിൽ നിസ്കാ

രത്തിന്റെ ശർത്തും ഫർജും സുന്നത്തുമെല്ലാം അവൻ അന്വേഷിച്ചു പഠിക്കും. എന്നാൽ നിസ്കാരത്തിന്റെ ഫർജും ശർത്തും പഠിച്ചുവെച്ചവൻ തന്റെ കടമയാണ് നിസ്കാരം എന്നു തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ അവന്റെ ജീവിതത്തിൽ നിസ്കാരം തന്നെയുണ്ടാകില്ല. ഈയൊരു തിരിച്ചറിവോടെയാണ് മതവിദ്യാഭ്യാസവും മതപ്രബോധനവും നിർവ്വഹിക്കേണ്ടത്. നിസ്കാരം തന്റെ ബാധ്യതയാണ് എന്ന തിരിച്ചറിവ് മനുഷ്യന്റെ ജീവിതകാലം മുഴുവൻ നിലനിൽക്കണമെങ്കിൽ നിരന്തരം ഓർമ്മപ്പെടുത്തൽ അനിവാര്യമാണ്. അതേസമയം നിസ്കാരം പതിവാക്കിയ ഒരാൾക്ക് ഫർജുകളും ശർത്തുകളും ഇടക്കിടെ ഓർമ്മപ്പെടുത്തേണ്ടതില്ല. ഓരോ കർമ്മങ്ങൾക്കും ലഭിക്കുന്ന ഫലങ്ങൾ ഇതൊക്കെയാണ് എന്നത് ഓർമ്മപ്പെടുത്തേണ്ടി വരും. സത്യവിശ്വാസിയുടെ ജീവിതത്തിൽ ദിക്ക് നിലനിർത്തുവാൻ റസൂൽ (സ) പഠിപ്പിച്ചതാണല്ലോ. ഞാൻ അല്ലാഹുവിന്റെ വെറും അടിമയാണ് എന്നും അല്ലാഹുവിനു വഴിപ്പെട്ടു ജീവിക്കാനാണ് തന്നെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുള്ളതു തന്നെ എന്നുമുള്ള ധാരണ ഒരിക്കലും മറന്നുപോവാൻ പാടില്ലാത്തതാണ്. അത് ഓർമ്മയുള്ളവന് മാത്രമേ ഫിഖ്ഹ് ഉപകാരപ്രദമാവുകയുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, മനുഷ്യൻ ആരാണെന്നും ഈ ഭൗതിക ജീവിതം നശ്വരമാണെന്നും ശാശ്വതമായ ജീവിതം മരണാനന്തരം വരാതിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നുമുള്ള പാഠങ്ങൾക്ക് മുൻഗണന നൽകും വിധം നമ്മുടെ കാഴ്ചപ്പാട് മാറേണ്ടതുണ്ട്.

ഇമാം ശാഹിഇ(റ)വിന്റെ ജീവിത മാതൃകകൾ

“വിജ്ഞാനാനുഷ്ഠാനത്തിന് ഉറക്കമൊഴിക്കുന്നത് സൗന്ദര്യവതിയായ സ്ത്രീയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനേക്കാളും അവളുടെ ചുടുചുവനത്തേക്കാളും എനിക്ക് ആനന്ദകരമാണ്. പുസ്തക താളുകളിൽ തൂലിക ചലിക്കുന്ന ശബ്ദം സുന്ദരികളുടെ പ്രേമശൃംഗാരത്തേക്കാൾ എനിക്ക് അനുഭൂതിദായകമാണ്. ഗ്രന്ഥത്താളുകളിൽ നിന്നു പൊടിപടലങ്ങൾ തട്ടുന്നത് മദാലസകളുടെ ദഹ് മുട്ടിനേക്കാൾ ആസ്വാദ്യകരമാണെനിക്ക് വിജ്ഞാനത്തിലെ ദുർഗ്രാഹ്യമായൊരു പ്രശ്നം ഗ്രഹിക്കുമ്പോഴുള്ള എന്റെ സന്തോഷം മദ്യചഷകം നിറയ്ക്കുമ്പോൾ ലഭിക്കുന്ന സന്തോഷത്തിലും ഇരട്ടിയാണ്. പാതിരാത്രികളിൽ ഉറങ്ങാതെ കഴിയുന്നു. നീയാകട്ടെ, സുഖനിദ്രയിൽ കഴിഞ്ഞു കൂടുന്നു. എനിട്ടും നീ ആശിക്കുന്നു, എന്തെപ്പോലെയാകാൻ”

- ഇമാം ശാഹിഇ(റ)

അറിയാനുള്ള ജിജ്ഞാസയാണ് ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയെ വിദ്യയുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തുന്നത്. അറിവു ഗ്രഹിക്കാനും അതിന്റെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളിലേക്ക് ഊളിയിടാനുമുള്ള ആവേശം നൈസർഗികമായുണ്ടാകുന്നതാണ്. അതിന്റെ അഭാവത്തിൽ വിദ്യാർത്ഥിക്ക് വിദ്യയുടെ ആഴങ്ങളിലേക്ക് ധിഷ്ണ ചലിപ്പിക്കാനാകില്ല. ഏതു ജ്ഞാനിയേയും വിജ്ഞാ

നത്തിന്റെ മേഖലയിൽ മുന്നോട്ട് നയിക്കുന്നത് ആ വിഷയത്തോടുള്ള അഭിനിവേഷമാണ്. ഭൗതികമായ തലത്തിൽ ലഭിക്കുന്ന ഒരു പ്രയോജനത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി കൊണ്ട് മുന്നോട്ടു പോകുന്ന അന്വേഷണങ്ങളൊന്നും തന്നെ ഒരു യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനിയുടെ അന്വേഷണത്തിന്റെ ആഴത്തിലും വ്യാപ്തിയിലും എത്താത്തതിനു നിമിത്തം ഇതു തന്നെയാണ്. ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിലെ അക്കാദമിക ഗവേഷണങ്ങളും അക്കാദമികേതര അന്വേഷണങ്ങളും താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ, ഈ വ്യത്യാസം മനസ്സിലാകുന്നതാണ്. ഒരു ഗവേഷകന്റെ വേഷത്തിലും ചിട്ടയിലും ഇരുന്ന് ഗവേഷണം നടത്തുന്നവനേക്കാൾ വിഷയത്തിന്റെ ഉൾക്കാമ്പിലേക്ക് ഇറങ്ങി ചെല്ലാൻ ഒരു വിഷയത്തിൽ ജ്ഞാനാനുഭവം കനായി ജീവിതം ഒഴിഞ്ഞുവെച്ചവനു സാധിക്കുന്നു. ഒരു പക്ഷേ, എല്ലാവിധ ഗവേഷണ സൗകര്യങ്ങളും സജ്ജീകരണങ്ങളും ഒരു അക്കാദമിക ഗവേഷകനു ലഭിക്കാം. എന്നാൽ, ഒരു ഗവേഷകനാകാനുള്ള ജീവിത പാശ്ചാത്തലം പോലുമില്ലാത്ത വ്യക്തിക്ക് വിഷയത്തോടുള്ള അധിപനായ ജീജ്ഞാസ കാരണം ഉന്നതമായ തലങ്ങളിലേക്ക് ഉയർന്നു പോകാൻ സാധിക്കുന്നു. ജ്ഞാനാനുഭവം തപസായികാണുന്ന വ്യക്തിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വിജ്ഞാനം നേടാനുള്ള കഠിനാധ്വനവും അതു നേടിയെടുക്കലും തന്നെയാണ് പരമമായിട്ടുള്ളത്. തന്നെ ജ്ഞാനിയായി ആരെങ്കിലും അംഗീകരിക്കണമെന്നോ മറ്റോ ഉള്ള ലൗകിക മോഹങ്ങൾ വലയം ചെയ്യാത്തതു കൊണ്ട് അന്വേഷണ വിഷയത്തിന്റെ ഉൾക്കാമ്പിലേക്ക് സൂക്ഷ്മമായി പോകാൻ ലഭ്യമാകുന്നത്ര ശ്രദ്ധരിക്കുന്നതിലും അവൻ വ്യാപൃതനായി കൊണ്ടിരിക്കും. ഈ രൂപത്തിൽ ജ്ഞാനതപസ്യക്ക് സന്നദ്ധരായവരാണ് മഹാജ്ഞാനികളായി ഇന്നറിയപ്പെടുന്നത്.

വൈജ്ഞാനിക രംഗത്ത് ഇന്നും ജ്വലിച്ചു നിൽക്കുന്ന ഇമാം മുഹമ്മദ്ബ്നു ഇദ്റീസു ശാഫിഇ(റ) തീർത്തും പ്രതികൂലമായ സാഹചര്യത്തിലാണ് വളർന്നു വന്നത്. ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ തീ ചുളയിലും ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനെ വൈജ്ഞാനിക രംഗത്ത് മുന്നോട്ടു നയിച്ചത് വിജ്ഞാനം നുകരുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നിയ അനുഭൂതിയാണ്. ഭൂലോകത്തിന്റെ എല്ലാ ഭാഗങ്ങളിലും വിജ്ഞാനം കൊണ്ട് നിറയ്ക്കുന്ന ഖുറൈശി പണ്ഡിതനെ സംബന്ധിച്ച് നബി(സ)യുടെ പ്രവചനം ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനെ സംബന്ധിച്ചാണെന്ന് ചരിത്ര പണ്ഡിതന്മാർ നിരീക്ഷിക്കുന്നു. അനാഥത്വവും ദാരിദ്ര്യവും നിറഞ്ഞ കുടുംബ പാശ്ചാത്തലത്തിൽ നിന്നാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) വന്നത്. ഇമാമിന്റെ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ അവസ്ഥ കണ്ട് കുടുംബക്കാരിൽ നിന്നുള്ള ഒരു വ്യക്തി അദ്ദേഹത്തോടു

തൊഴിൽ മേഖലയിൽ പ്രവേശിക്കാൻ ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ, വിജ്ഞാന സമ്പാദനത്തോടുള്ള ഉൽകാമയ അഭിലാഷത്താൽ തൊഴിൽ മേഖലയിലേക്ക് തിരിയാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചില്ല. ഇസ്ലാമിക കർമ്മശാസ്ത്ര മേഖലയിലെ പ്രാമാണികമായ നാലു മദ്ഹബ്ബുകളിലൊന്ന് ഇമാം മുഹമ്മദ് ഇബ്നു ഇദ്റീസു ശാഫിഇ(റ)വിന്റെ നാമത്തിലേക്ക് ചേർത്തു കൊണ്ടാണറിയപ്പെടുന്നത്. ഇമാം ശാഫിഇ(റ) രൂപപ്പെടുത്തിയ ഫിഖ്ഹിലെ അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങളുടെ(ഉസൂലുൽ ഫിഖ്ഹ്) മാനദണ്ഡ പ്രകാരം പിൽക്കാലത്തു വികസിച്ചതാണ് ശാഫിഇ മദ്ഹബ്ബ് എന്നറിയപ്പെടുന്നത്. സത്യവിശ്വാസികൾ എപ്രകാരമാണ് സൽകർമ്മങ്ങൾ നിർവഹിക്കേണ്ടത് എന്നറിയാനും അല്ലാഹുവിന്റെ ശാസനകളുടെയും വിലക്കുകളുടെയും അതിരു നിർണയിക്കാനും കർമ്മശാസ്ത്ര നിയമങ്ങൾ അനിവാര്യമാണ്. എല്ലാ വിഷയങ്ങളിലും കൃത്യമായ നിയമങ്ങൾ നബി(സ)തന്നെ ക്രോഡീകരിക്കുകയായിരുന്നെങ്കിൽ അഭിപ്രായ വൈവിധ്യങ്ങൾക്കിടമില്ലാത്ത വിധം ദീനി നിയമങ്ങൾ ഏകശിലാസ്വഭാവമുള്ളതാകുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, വിവിധ പ്രദേശങ്ങളുടെയും സാഹചര്യങ്ങളുടെയും വ്യത്യാസമനുസരിച്ച് വികാസം സാധ്യമാകുന്ന നിയമങ്ങളാണ് മനുഷ്യർക്കനിവാര്യമായിട്ടുള്ളത്. സ്രഷ്ടാവും നിയന്താവുംമായ അല്ലാഹു ലോകാന്ത്യംവരെയുള്ള മനുഷ്യർക്ക് പ്രായോഗികമാകുന്ന വിധം വികാസക്ഷമതയോടെയാണ് ദീനിന്റെ നിയമങ്ങൾ അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഇസ്ലാമിന്റെ വൈജ്ഞാനിക വികാസത്തിൽ അല്ലാഹു ചില ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ദേശങ്ങളുടെയോ കാലഘട്ടങ്ങളുടെയോ അതിരുകളില്ലാതെ മനുഷ്യർക്കെതിലവും പ്രമാണമായി സ്രഷ്ടാവായ അല്ലാഹു അവതരിപ്പിച്ചു തന്ന മതത്തിന്റെ അസാധാരണത്തവും അമാനുഷികതയും അടയാളപ്പെടുത്തുന്നതാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ)യെപ്പോലുള്ള ഇമാമുകളുടെ ചരിത്രം. ദീനിനു സേവനം ചെയ്യാനായി അല്ലാഹു അവരെ ജനിപ്പിച്ചതാണ് എന്ന് അവരുടെ ജീവിതം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു.

വിജ്ഞാനവും വിശ്വാസവും

ഒരു മതവിദ്യാർത്ഥിക്കു മാത്രമല്ല ഒരു സാധാരണ വിശ്വാസിയ്ക്കിടയിൽ പോലും അനുപേക്ഷണീയമായ ഗുണമാണ് ഇൽമിനൊടുള്ള സ്നേഹം. “നീ ഒരു പണ്ഡിതനാവുക, അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയാവുക, അല്ലെങ്കിൽ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ശ്രോതാവാവുക, അല്ലെങ്കിൽ വിജ്ഞാനത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നവനെങ്കിലുമാവുക. അഞ്ചാമത്തൊരു ഗുണത്തിൽ പെട്ടുപോകരുത്” എന്നാണ് നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചത്. അറിവിനെ സ്നേഹിക്കുന്നവനെങ്കിലുമാകാതെ ഒരാൾക്ക് സത്യവിശ്വാസ

ത്തിൽ ഉറച്ചു നിൽക്കാൻ സാധിക്കില്ല. ഈമാനിന്റെ ലക്ഷണമാണ് സ്നേഹം. ദീനി വിജ്ഞാനത്തെ നിസ്സാരപ്പെടുത്തുന്നത് സ്നേഹത്തിനു വിരുദ്ധമായ സ്വഭാവമായതിനാൽ അതു മതഭ്രഷ്ടിനു കാരണമാകുമെന്നാണ് ഇസ്‌ലാമിക നിയമശാസനയുള്ളത്.

ഹദീസിന്റെ വാചകത്തിൽ ആദ്യ പരിഗണന നൽകിയിട്ടുള്ളത് പണ്ഡിതനാണ്. കൂടുതൽ അറിയാനുള്ള ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയുടെ തേട്ടവും വിജ്ഞാന സദസ്സുകൾ കാണുമ്പോൾ അതിലൊരു ശ്രോതാവായി പങ്കെടുക്കാനുള്ള വിനയവും താൽപ്പര്യവും എല്ലാറ്റിനുമുപരിയായി വിജ്ഞാനത്തോടുള്ള അങ്ങേയറ്റത്തെ സ്നേഹവും മേളിക്കുന്നതാണ് ഒരു പണ്ഡിതന്റെ വ്യക്തിത്വം. വിദ്യാർത്ഥികളുടെ മുമ്പിൽ ഒരദ്ധ്യാപകനായും തന്നിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമായി കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയവന്റെ മുമ്പിൽ ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയായും ശ്രോതാവായും നിൽക്കാൻ കഴിയുമ്പോഴാണ് അറിവിനോടുള്ള പണ്ഡിതന്റെ സ്നേഹം പൂർണ്ണമാകുന്നത്. ഒരു പക്ഷേ തന്റെ വിദ്യാർത്ഥിയിൽ നിന്നോ തന്നെക്കാൾ പാണ്ഡിത്യം കുറഞ്ഞ വ്യക്തിയിൽ നിന്നോ താൻ ചിന്തിക്കാത്ത ഒരു കാര്യത്തെ സംബന്ധിച്ച സൂചന ലഭിച്ചേക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പുതിയ വിവരം ലഭിക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ട്. അതിനാൽ ഒരു സദസ്സിനേയും നിസ്സാരമായി കാണരുത്. വിജ്ഞാനത്തോട് അങ്ങേയറ്റത്തെ ശുഷ്കാന്തി പുലർത്തുന്നവർക്ക് മാത്രമേ ഈ മാനസികാവസ്ഥ പ്രാപിക്കാനാകൂ. ചെറിയവനായാലും വലിയ ആളായാലും പറയുന്ന വിഷയം അല്ലാഹുവിന്റെ ദീനിന്റെ ഇൽമാണല്ലോ എന്ന ബോധമാണ് ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനം. ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിൽ ഈ ഗുണങ്ങളെല്ലാം മേളിച്ചതായി കാണാം. തന്റെ വീക്ഷണത്തിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമായ ഹനഫി വീക്ഷണത്തിൽ നിൽക്കുന്ന മുഹമ്മദ് ബ്നു ഹസ്സൻ(റ)വിന്റെ ക്ലാസ്സുകളിൽ പങ്കെടുത്ത് ആ സദസ്സിൽ ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയും ശ്രോതാവായും സംബന്ധിക്കുന്നു. ക്ലാസ്സിനു ശേഷം തന്റെ വിയോജിപ്പുകൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന പാണ്ഡിതന്റെ തലത്തിൽ നിന്നു സംസാരിക്കുന്നു. തന്നിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമായ വീക്ഷണക്കാരായിട്ടു പോലും മുഹമ്മദ്ബ്നു ഹസ്സൻ(റ)വിൽ നിന്നു അറുപത് ദീനാർ ചിലവഴിച്ചു കൊണ്ട് ഒരു ഒട്ടകത്തിനു ചുമക്കാവുന്നത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ശേഖരിക്കുകയും പഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അബൂഹനീഫ(റ)വിന്റെ കുറിപ്പുകൾ മുഴുവൻ പരിശോധിച്ച ശേഷം ശാഫിഇ(റ) പറഞ്ഞത്, "ഇമാം അബൂഹനീഫ(റ) യില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ലോകത്ത് ഫിഖ്ഫ് ഉണ്ടാകുമായിരുന്നില്ല" എന്നാണ്. വിയോജിപ്പുകൾ കണ്ടെത്താൻ മാത്രമുള്ള പഠനമായിരുന്നില്ല ഇമാമിന്റേത് എന്ന് ഈ വാചകം സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

രണ്ടാമതു നബി(സ) നിർദ്ദേശിച്ച വിദ്യാർത്ഥിയാകുന്നതിന്റെ മാതൃകയും ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിൽ നിന്ന് നമുക്ക് കണ്ടെത്താം. മക്കയിലും മദീനയിലുമുള്ള മുഴുവൻ ശൈഖന്മാരുടെയും വിജ്ഞാന സദസ്സുകളിൽ പങ്കെടുത്ത് ഹദീസുകളും മറ്റു വിജ്ഞാനങ്ങളും ശേഖരിച്ച വിദ്യാർത്ഥിയാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ). ഹദീസുകൾ കുറിച്ചുവെക്കാൻ കടലാസ് വാങ്ങാൻ സാമ്പത്തില്ലാത്തതിനാൽ ചൈഫ് മലഞ്ചെരുവിൽ നിന്ന് ഒട്ടകത്തിന്റെ എല്ലിൻ കഷ്ണങ്ങളും മറ്റും ശേഖരിച്ച് അവയുടെ മുകളിൽ എഴുതിയെടുത്താണ് സൂക്ഷിച്ചിരുന്നത്. പതിനഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിൽ തന്നെ ഫത്വ കൊടുക്കാനുള്ള യോഗ്യത നേടിയെങ്കിലും പഠനം തുടർന്നു കൊണ്ടു ലോകത്തെ മുഴുവൻ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും ശാഫിഇ(റ) മാതൃക കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിജ്ഞാനത്തോടുള്ള അതിരറ്റ സ്നേഹവും അതു നേടാനുള്ള ജിജ്ഞാസയും അന്തർലീനമായി കിടക്കുന്നതിനാലാണ് വൈജ്ഞാനിക മണ്ഡലത്തിൽ ഈ വിധം അവർ മുന്നേറിയത്.

അല്ലാഹുവിനോടും പ്രവാചകർ(സ)യോടുമുള്ള സ്നേഹം കാരണം ദീനിവിജ്ഞാന സദസ്സുകളിൽ പങ്കെടുക്കുന്നവനാകാനാണ് മൂന്നാമതായി നബി(സ) നിർദ്ദേശിച്ചത്. ഇത് ഒരു സാധാരണക്കാരന്റെ പഠനമാണ്.

നാലാമതായി നബി(സ) നിർദ്ദേശിച്ചത്, ഇതിനൊന്നും സാധിക്കുകയില്ലെങ്കിൽ വിജ്ഞാനത്തോടുള്ള സ്നേഹം നിലനിർത്തണമെന്നാണ്. ഉപജീവന സംബന്ധമായ പ്രശ്നങ്ങൾ കാരണം ആദ്യം പറഞ്ഞ മൂന്നു ഗണത്തിലും ഉൾപ്പെടാൻ സാധിക്കാത്തതിൽ ചേദിക്കുകയും വിജ്ഞാനവുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നവരോട് സ്നേഹവും ബഹുമാനവും പുലർത്തുന്നവനാണ് വിജ്ഞാനത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നവൻ. വിജ്ഞാനത്തിന്റെ മഹത്വത്തെ പരിഗണിച്ചാൽ ഉപജീവനം നടക്കുകയില്ല എന്ന മനോഭാവം ധിക്കാരമാണ്. നേരത്തെ പറഞ്ഞ മൂന്നു വിഭാഗക്കാരും വിജ്ഞാനത്തെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് ആവാഹിക്കുന്നവരാണ്. വിദ്യയെ സ്നേഹിക്കുന്നവരാകട്ടെ സ്നേഹമെന്ന വികാരത്തിനപ്പുറം വിദ്യയുമായി അവരുടെ ഹൃദയം ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല. അതു കൊണ്ടാണ് വിദ്യയെ സ്നേഹിക്കുന്നവർ എന്ന് അവരെ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞത്. മറ്റു വിഭാഗങ്ങളും വിദ്യയെ സ്നേഹിക്കുന്നവരാണെങ്കിലും ആ സ്നേഹം അനിവാര്യമാക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളും കൂടി അവരിൽ നിന്നു സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. നാലാമത്തെ വിഭാഗത്തിന്റെ സ്നേഹം അവരുടെ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നില്ല. വിദ്യാർത്ഥിയും പണ്ഡിതനും പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളും ബുദ്ധിയും ഉപയോഗിച്ച് വൈജ്ഞാനിക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെ

ടുമ്പോൾ തന്നെ അതിനോടുള്ള സ്നേഹം നഷ്ടപ്പെടുന്നതോടെ അവർക്കും മതശ്രേഷ്ഠ സംഭവിക്കുന്നു. 'ഈ വിജ്ഞാനം കൊണ്ട് വിശപ്പടക്കാൻ പറ്റുമോ' പോലുള്ള വിജ്ഞാനത്തെ വില കുറച്ചു കാണുന്ന പരാമർശങ്ങൾ കൊണ്ട് മതശ്രേഷ്ഠ സംഭവിക്കുമെന്ന് പണ്ഡിതന്മാർ രേഖപ്പെടുത്തിവെച്ചിരിക്കുന്നു. അതു കൊണ്ടു തന്നെ നാലാമതു പറഞ്ഞ ഗുണം മുകളിലുള്ളവർക്കെല്ലാം നിർബന്ധമാണ്.

എല്ലാവരും വിജ്ഞാനത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നതിൽ ഒരുങ്ങി നിന്നു കഴിഞ്ഞാൽ പണ്ഡിതന്മാരുണ്ടാകില്ല. പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭാവത്തിൽ സമൂഹം ഒന്നടങ്കം വഴികേടിലേക്ക് വഴുതി പോകും. വിശുദ്ധ ഖുർആനനേയും മറ്റു ദീനിയായ ഇൽമുകളേയും ഉയർത്തി കളഞ്ഞു കൊണ്ടാണ് അല്ലാഹു ഖിയാമത്ത് നാള് സൃഷ്ടിക്കുക എന്ന് നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. നബി(സ) തന്നെ പറയുന്നു, "വിജ്ഞാനത്തെ ഉയർത്തുക എന്നാൽ പണ്ഡിതന്മാരെ മതിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെയാണ് സംഭവിക്കുന്നത്. പണ്ഡിതന്മാരെല്ലാം മരിച്ചു പോയാൽ പാമരന്മാർ മാത്രം ശേഷിക്കും. പാമരന്മാർ തന്നെ അവർക്കിടയിൽ നേതാവാകും. ജനങ്ങൾ അവരോട് വിധി ചോദിച്ചാൽ അവർ വിവരകേടു കൊണ്ട് വിധിക്കും. അവർ വഴിപിഴച്ചവരും പിഴപ്പിക്കുന്നവരുമായ നേതൃത്വമായിരിക്കും." (മുത്തഫക്കൂൻ അലയ്ഹി). ഈ അപകടകരമായ അവസ്ഥയിലേക്കാണ് ഇന്നു മുസ്ലിം സമൂഹം പോയി കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. ജ്ഞാന സമ്പാദന മേഖലയിലേക്ക് സത്യവിശ്വാസികൾ ഇറങ്ങി തിരിക്കാതെ പുറം സ്നേഹം കാണിച്ചു കൊണ്ട് മാറി നിന്നാൽ അല്ലാഹുവിന്റെ ശിക്ഷക്കു പാത്രീഭൂതരാകേണ്ടിവരും. സമൂഹത്തെ ഒന്നടങ്കം നന്നാക്കാമെന്ന ധാരണയിൽ വൈജ്ഞാനിക രംഗത്തേക്ക് മുന്നിടരുത്. അല്ലാഹു സൗഭാഗ്യം നൽകിയിട്ടുള്ള ഒരു ന്യൂനപക്ഷത്തെയല്ലാതെ പ്രതീക്ഷിക്കാൻ പാടില്ല. ഇനി ആരുമില്ലെങ്കിൽ തന്നെ അല്ലാഹുവിന്റെ ദീനിയുടെ വിജ്ഞാനവുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നത് ഏറ്റവും വലിയ ഇബാദത്താണ്. അതിലൂടെ വിജ്ഞാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആൾക്ക് പരലോക വിജയം പ്രാപിക്കാലോ.

അല്ലാഹുവിനേയും അല്ലാഹുവിന്റെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങളേയും സംബന്ധിച്ചറിയുന്നതിലൂടെ മാത്രമേ ഒരാൾക്ക് മുസ്ലിമായി ജീവിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. അതു കൊണ്ടാണ് വിജ്ഞാനത്തിന് ഇത്രത്തോളം പ്രാധാന്യം കൽപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിൽ സംഭവിക്കുന്ന ഏറ്റകുറച്ചിലിനനുസരിച്ച് മുസ്ലിംകളുടെ ഇസ്ലാമിക വ്യക്തിത്വവും ഉയർച്ച താഴ്ച്ചയ്ക്ക് വിധേയമാകും. വിജ്ഞാനത്തിന്റെ അഗാധതയിലേക്ക് എല്ലാവർക്കും ഇറങ്ങി

ചെല്ലാൻ കഴിയാത്തതു കൊണ്ടാണ് ഇമാമുകൾ ഉണ്ടായത്. വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ആഴങ്ങളിലേക്ക് ഏണിവെച്ചിറങ്ങുന്നവർ തന്നെ പല പടികളിലായിരിക്കും എത്തി നിൽക്കുന്നത്. ഓരോരുത്തർക്കും അല്ലാഹു നിശ്ചയിക്കുന്ന പദവികൾ ലഭിക്കും. മറ്റുള്ളവർ അവരെ സ്നേഹിച്ചും അനുസരിച്ചും രക്ഷപ്പെടുക ഇതാണ് ഇസ്ലാമിന്റെ വഴി. കർമശാസ്ത്ര മേഖലയിൽ 'നിവേദനങ്ങളും'(അസർ) 'നിരീക്ഷണങ്ങളും'(റഅ്യ്) സംതുലിതമായി ക്രമീകരിച്ച സരണിയുടെ ഇമാമായി ശാഫിഇ(റ)വിനെ അല്ലാഹു നിയോഗിച്ചു. അദ്ദേഹം ജീവിച്ച കാലഘട്ടത്തിൽ അനിവാര്യമായ ഒരു ദൗത്യത്തിലേക്ക് പരിശ്രമശാലിയും പ്രതിഭയും ഭക്തശ്രേഷ്ഠരായ ശാഫിഇ(റ)വിനെ സ്വീകരിച്ചു. ഹിജ്റ മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മുജദ്ദിദായും മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമായും ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനെ ഇന്ന് ലോകം വഴ്ത്തുന്നു. ഇതേ പ്രകാരം ഓരോ കാലഘട്ടത്തിലും അനിവാര്യമായ ദൗത്യ നിർവഹണങ്ങളിലേക്ക് പരിശ്രമശാലികളായ വ്യക്തിത്വങ്ങളെ അല്ലാഹു ആനയിക്കും. "നമ്മുടെ മാർഗങ്ങളിൽ പ്രയത്നിക്കുന്നവരെ നാം വഴി നടത്തും"മെന്ന് അല്ലാഹു വിശുദ്ധ ഖുർആനിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളതാണല്ലോ.

അനാഥബാലനായി ജനിച്ച ഇമാം ശാഫി(റ) മക്കയിലെ ഓത്തു പള്ളിയിലാണ് പഠനം ആരംഭിച്ചത്. പാഠശാലയിലെ അധ്യാപകനു കൊടുക്കാൻ കയ്യിൽ ധനമൊന്നുമില്ലാത്തതിനാൽ അധ്യാപകന്റെ അഭാവത്തിൽ വിദ്യാർത്ഥികളെ നിരീക്ഷിക്കുന്ന ജോലി ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ഏറ്റെടുത്തു. ഓരോ വിദ്യാർത്ഥിക്കും അധ്യാപകൻ ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്തു കൊടുക്കുമ്പോൾ ആ സമയം തന്നെ ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ആ ഭാഗങ്ങൾ ഹുദിസ്ഥമാക്കുമായിരുന്നു. ഏഴു വയസ്സിൽ ഖുർആൻ പൂർണ്ണമായും മനഃപാഠമാക്കിയ ശേഷം ഇമാം ശാഫിഇ(റ) പിന്നീട് അറബി സാഹിത്യ പഠന മേഖലയിലേക്കും ഹദീസ് ശേഖരണത്തിലേക്കുമാണ് ശ്രദ്ധ തിരിച്ചത്. കൊടും ദാരിദ്രാവസ്ഥയിലാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ഈ വിധം പഠനത്തിൽ മുന്നേറുന്നത്. ദാരിദ്ര്യത്തെ നിസ്സാരമായി കണ്ടു കൊണ്ടു മുന്നേറാനും അസാധാരണ വൈഭവത്തോടെ വിജ്ഞാനം നുകരുവാനുള്ള ശേഷിയും ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനെ അല്ലാഹു അവന്റെ മാർഗത്തിലേക്ക് വഴിനടത്തുന്നതായി സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. ഇമാമിനു പത്തു വയസ്സു പൂർത്തിയാകും മുമ്പു തന്നെ ഇമാം മാലിക്(റ)വിന്റെ മുമ്പു മനഃപാഠമാക്കിയ സംഭവം പ്രസിദ്ധമാണ്. അറബി സാഹിത്യത്തിന്റെ ആഴങ്ങളിലേക്കിറങ്ങി പഠിക്കാൻ വേണ്ടി ഇമാം പുറപ്പെടുന്നതും ബാല്യകാലത്താണ്. മക്കയിലെ മുഹ്തിയായിരുന്ന മുസ്ലിമുബ്നു ഖാലിദിസിൻജി(റ)യാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(

റ)വിനു ഫിഖ്ഹിലെ പ്രഥമ ഉസ്താദ്. ഇമാം ഹർമല(റ) പറയുന്നു, “ഇമാം ശാഫിഇ(റ)യെ വെറും പതിമൂന്ന് വയസ്സ് പ്രായമുള്ളപ്പോൾ മസ്ജിദിൽ ഹറാമിൽ ക്ലാസ്സെടുക്കുന്നതു ഞാൻ കണ്ടു.” പതിമൂന്നാമത്തെ വയസ്സിൽ തന്നെ ഇമാം മാലിക്(റ) ന്റെ ദർസിലേക്ക് ശാഫിഇ(റ) പോയി. പണ്ഡിതന്മാരെല്ലാം സംബന്ധിക്കുന്ന മാലിക് ഇമാമിന്റെ ദർസിൽ ബാലനായ ശാഫിഇയും പങ്കു കൊണ്ടു. പഠത്തിന്റെ പ്രാഥമിക ദശയിലെ സംഭവങ്ങളാണ് ഇതുവരെ വിവരിച്ചത്. ഇമാം ശാഫിഇ(റ) യുടെ വലുപ്പവും പ്രതിഭാശാലിത്വവും ഇതിൽ നിന്നു തന്നെ ആർക്കും മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. ശാഫിഇ ജീവിച്ചിരുന്നത് ഹിജ്റ മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ട് പൂർത്തിയാകും മുമ്പാണല്ലോ. നബി(സ) ഉത്തമ നൂറ്റാണ്ട് എന്നു വിശേഷിപ്പിച്ച ആ നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ഇസ്ലാമിക വിജ്ഞാനങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവും ആദരവും സ്ഥാനവും കൽപ്പിച്ചിരുന്നത്. വഹ്ദ് അവതരണം നിലച്ചതിന്റെ സമീപ കാലഘട്ടമാണ്. ഇന്ന് ടോക്നോളജി പഠിക്കാൻ ആളുകൾ ഔത്സുക്യം കാണിക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഖുർആനും സുന്നത്തും പഠിക്കാൻ ശുഷ്കാന്തി കാണിച്ചിരുന്നവരാണ് ഖൈറുൽ ഖർനിലെ(ഉത്തമ നൂറ്റാണ്ട്) ജനത. അത്തരമൊരു സമൂഹത്തിൽ 13ാമത്തെ വയസ്സിൽ തന്നെ ശാഫിഇ(റ) ക്ലാസ്സെടുക്കാനും പതിനഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിൽ ഫത്വ നൽകാനും യോഗ്യത നേടിയത്. നമ്മുടെ സമൂഹത്തിൽ പതിനഞ്ചുകാരന്റെ പ്രഭാഷണവും ആറു വയസ്സുകാരന്റെ ഖുർആൻ പാരായണവുമൊക്കെ കൗതുകം നിറഞ്ഞ പരിപാടികളാണ്. അതു പോലെ കൗതുകത്തിനു വേണ്ടി വേഷം കെട്ടിയ തല്ല ഇമാം ശാഫിഇ(റ). ശാഫിഇ(റ) വിദ്യാർത്ഥിയായിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഉസ്താദുമാരുടെ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെടാത്ത പല മസ്അലകൾ പറഞ്ഞ സംഭവങ്ങളുമുണ്ട്.

നീതിക്കു വേണ്ടി നിലകൊണ്ടതിന്റെ പേരിൽ ഗവർണ്ണർ ഹമ്മാദ് അൽബർബറി ഇമാം അവർകളെ കള്ള കേസിൽ കുടുക്കി ഖലീഫയുടെ മുന്നിലേക്ക് വിചാരണ തടവുകാരനായി ഹാജരാക്കപ്പെട്ടു. അലവിയാക്കളുമായി ചേർന്ന് ഭരണകൂട വിരുദ്ധ പ്രക്ഷോഭം നടത്തി എന്നാണ് ബർബറി ശാഫിഇ(റ)വിന്റെ പേരിൽ ആരോപിച്ചത്. വധശിക്ഷ വിധിക്കാവുന്നതാണ് പ്രസ്തുത കുറ്റം. ഖലീഫയുടെ കൊട്ടാര പരിസരത്തു തന്നെ താമസിക്കാനും ഖലീഫ വിചാരണക്കു വിളിക്കുമ്പോൾ ഹാജരാകാനുമാണ് ഇമാമിനോട് നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടത്. അതു പ്രകാരം കൊട്ടാര പരിസരത്ത് കഴിയുമ്പോൾ പോലും തനിക്ക് ലഭിച്ച വിജ്ഞാന സമ്പാദനത്തിനുള്ള അവസരത്തെ ഉപയോഗപ്പെടുത്താനാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ശ്രമിച്ചത്. ഇമാം അബൂ ഹനീഫ(റ)വിന്റെ

ശിഷ്യനായ മുഹമ്മദ് ഇബ്നു ഹസ്സനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഹനഫി പിഖ്ഹ് പഠിക്കുന്നത് അവിടെവെച്ചാണ്. ഖലീഫയുടെ മുന്നിൽ തനിക്ക് ശുപാർശ പറയേണ്ട വ്യക്തിയാണ് മുഹമ്മദിബ്നു ഹസ്സനെന്ന് കരുതി തനിക്കു തെറ്റായി ബോധ്യപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളോടുള്ള വിരോധിപ്പു തുറന്നു പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം ഒട്ടും അശങ്കപ്പെട്ടില്ല. ഇമാം ശാഫിഇ(റ) നജ്റാനിലെ ഖാളിയായിരിക്കുമ്പോഴാണ് ഗവർണ്ണറുടെ കുറ്റാരോപണം കാരണം ഇറാഖിലേക്ക് എത്തിപ്പെട്ടത്. ഖലീഫയുടെ ചോദ്യം ചെയ്യലിനു ശേഷം കുറ്റ വിമുക്തനായ ഇമാം പിന്നീട് നാലു വർഷക്കാലം ഇറാഖിൽ പഠനത്തിൽ മുഴുകി. ഇമാം അബൂഹനീഫയുടെ നാടായ ഇറാഖിൽ നിന്നും ഇമാം ശാഫിഇ(റ) നേടേണ്ട വിജ്ഞാനങ്ങളിലേക്ക് അല്ലാഹു കൊണ്ടു വരികയായിരുന്നു. അതോടെ ഖാളി പദവിയെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ച് വീണ്ടും വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ലോകത്തേക്ക് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) പഠനപ്രവർത്തനങ്ങളുമായി മുന്നോട്ടു പോയി.

നമ്മുടേതു പോലുള്ള ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ ഇസ്ലാമികമായ നവജാഗരണത്തിന് ആവശ്യമായ വൈജ്ഞാനിക അവബോധമുള്ള പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭാവം വളരെ പ്രകടമായി നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. ഇസ്ലാമിക ശരീഅത്തിൽ വ്യുൽപ്പത്തി നേടുന്നതിലൂടെ നല്ലൊരു പ്രൊഫഷണലാകാനുള്ള സാധ്യതയില്ലാത്തതിനാൽ ഈ മേഖലയിലേക്ക് ഇന്ന് ധീഷണാശാലികളായ വിദ്യാർത്ഥികൾ കടന്നുവരുന്നില്ല. പഠനത്തിൽ പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്നവരും സാമ്പത്തികമായി പരാധീനതയുള്ളവരേയുമാണ് മതപഠന രംഗത്ത് ഏതാനും പതിറ്റാണ്ടുകൾ മുമ്പു തന്നെ നാം കണ്ടുവരുന്നത്. അതിന്റെ എല്ലാ ദുരന്തങ്ങളും ഇന്ന് ഈ സമൂഹം അനുഭവിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ദീനിന്റെ അടിസ്ഥാന പ്രമാണങ്ങളിൽ നിന്ന് ശരീഅത്തിനെ വിശദീകരിക്കാൻ ധീഷണയും തന്റേടവുമുള്ള പണ്ഡിതന്മാർ നമ്മുടെ സമൂഹത്തിൽ വിരളമായിരിക്കുന്നു. തീർച്ചയായും, ഇമാം ശാഫിഇ(റ) അടക്കമുള്ള പൂർവ്വ സൂരികളായ ഇമാമുകളെല്ലാം നാളെ അല്ലാഹുവിന്റെ മുമ്പിൽ നമുക്കെതിരായി സാക്ഷി നിൽക്കും വിധമാണ് നാം ദീനി പഠന രംഗത്തെ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത്. ഇമാം ശാഫിഇ(റ) വിജ്ഞാനങ്ങൾ സമ്പാദിച്ചതു പോലെ നാമും പഠന രംഗത്തേക്ക് ഇറങ്ങാൻ തയ്യാറാകണം. വിജ്ഞാനം നേടുന്നതിൽ അവർ പുലർത്തിയ ശുഷ്കാന്തിയും സൂക്ഷ്മതയും നമുക്ക് അനുകരണീയമായ മാതൃകയാണ്. ശാഫിഇ(റ)വും പിൻക്കാലത്ത് അവിടുത്തെ മദ്ഹബു വിശദീകരിച്ചവരും ക്രോഡീകരിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സൂക്ഷ്മമായി പഠിച്ചു മനസ്സിലാക്കുകയും പ്രമാണങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചു കൊണ്ടു തന്നെ ദീൻ വിശദീകരിക്കാനുള്ള ശേഷി നേടലും

നമ്മുടെ ബാധ്യതയാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ ദീൻ ഇവിടെ നിലനിൽക്കണമെങ്കിൽ വ്യക്തികളിൽ നിർബന്ധമായുണ്ടാകേണ്ട ഈമാനിന്റെ അവസ്ഥകളേയും ഇസ്‌ലാമിക കാര്യങ്ങളേയും സംബന്ധിച്ച് ആഴത്തിലുള്ള വ്യുൽപ്പത്തി അനിവാര്യമാണ്.

സാമ്പത്തിക പഠനത്തെ ബാധിക്കുന്നത്

ഇന്ന് സമൂഹം ശീലിച്ചിട്ടുള്ള ജീവിത രീതിയിൽ മുന്നോട്ടു പോകണമെങ്കിൽ ധന സമ്പാദനത്തിനുകുന്ന നല്ലൊരു പ്രൊഫഷനിൽ എത്തി ചേരണമെന്നതാണ് സമൂഹത്തിന്റെ ധാരണ. അല്ലാഹുവിൽ നിന്നു ബറക്കത്തു ലഭിക്കണമെന്ന ബോധമൊക്കെ വിനഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ ജീവിത സങ്കല്പം തന്നെ ദീനിനു നിരക്കാത്തതായതിനാൽ ബറക്കത്തിനു പകരം ക്ലേശകരമായ ജീവിതമാണ് നാമിന്നനുഭവിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. ഈ പാശ്ചാത്തലത്തിൽ ഇമാം ശാഫിഇ(റ) വിന്റെ ജീവിതം നമുക്ക് ചില പാഠങ്ങൾ നൽകുന്നുണ്ട്.

ഭക്ഷണ കാര്യം പോലും വഴിമുട്ടുന്ന ദാരിദ്ര്യമാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) അനുഭവിച്ചിരുന്നത്. ഉമ്മക്കു ഭാര്യക്കും ജീവിത ചിലവു മുട്ടി പോകാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ കുടുംബ സുഹൃത്തുമാരാണ് യമനിലേക്ക് പോയി അവിടെ ഉദ്യോഗസ്ഥനായി ജോലി ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. ജോലിയിലെ മികവു കൊണ്ട് ശാഫിഇ(റ) പ്രശസ്തനായി തീർന്നു. ഈ വാർത്ത മക്കയിലെ ഇമാമിന്റെ ഉസ്താദുമാരുടെ അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ അവർ ഏറെ ദുഃഖിതരായി. വിജ്ഞാന മേഖലയിൽ വളരേണ്ട വ്യക്തി ഉദ്യോഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചതിൽ അവർക്ക് മനോവേദനയുണ്ടായി. ഒരിക്കൽ ഉസ്താദുമാരെ സന്ദർശിക്കാൻ വേണ്ടി ഇമാം ശാഫിഇ(റ) മക്കയിലെത്തിയപ്പോൾ സുഹൃത്തുക്കൾ ഉയർന്ന(റ) ഇമാമിനെ വിജ്ഞാന മേഖലയിലേക്ക് തിരിച്ചു പോകാൻ ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തു. ഭക്ഷണം കാര്യം പോലും അവതാളത്തിലായ സാഹചര്യത്തിലാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ഉദ്യോഗ മേഖലയിലേക്കു തിരിഞ്ഞത്. എന്നിട്ടു പോലും അവിടുത്തെ ഉസ്താദുമാർക്ക് അതു തൃപ്തികരമായി തോന്നിയില്ല. എന്നാൽ, ഇന്നു നാം ശീലവൈകൃതങ്ങളുടെ ജീവിതം മോഹിച്ചാണ് പ്രൊഫഷനൽ മേഖലയിലേക്ക് തിരിയുന്നത്. ഭക്ഷണവും മറ്റു പ്രാഥമിക ആവശ്യങ്ങളുടെയും ലഭ്യതയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങൾ നാം അനുഭവിക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ, നമ്മുടെ ആശങ്കക്ക് നിമിത്തം തെറ്റായ ജീവിത സങ്കല്പമാണ്. മീഡിയകൾ പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന (അ)പരിഷ്കൃത ജീവിതം നയിക്കാൻ വെമ്പൽകൊള്ളുന്നവരുടെ മനസ്സിൽ ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനോ മറ്റു വല്ല ദീനി നേതൃത്വങ്ങൾക്കോ യഥാർത്ഥത്തിൽ നായകത്വമില്ല. 'ഇമാം' എന്നാൽ നമുക്ക് പ്രമാണമായ ആൾ എന്നാണല്ലോ

അർത്ഥം ശാഫിഇ(റ)വിനെ നാം ഇമാം എന്നു പറയുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അത് ആലങ്കാരികമായ പറച്ചിലാണ്. നിസ്കാരവും നോമ്പും നിക്കാഹും പോലുള്ള വിഷയങ്ങളുടെ നിയമങ്ങൾക്ക് മാത്രം അവലംബിക്കാവുന്ന ആളായി 'ഇമാം' ചുരുങ്ങി പോയിരിക്കുന്നു.

ഇമാം ശാഫിഇ(റ) സൂഫി ഗുരു

ശാഫിഇ(റ)വിനെ അനുകരിക്കുന്നവർക്ക് ഫിഖ്ഹ് പഠനത്തിൽ ഒതുങ്ങി നിൽക്കാനാകില്ല. അനേകം വിജ്ഞാന മണ്ഡലങ്ങളിൽ പര്യടനം നടത്തിയ മഹാജ്ഞാനിയാണ് അദ്ദേഹം. എന്നാൽ, ഇമാമിന്റെ വ്യക്തിത്വം പ്രവാചകൻ(സ)യുടെ ചര്യയിലധിഷ്ഠിതമായ സൂഫി ജീവിതമായിരുന്നു. ശൈഖ് ഹജ്വീരി(റ)യുടെ കൾഫുൽ മഹ്ജൂബിൽ താബിളുകൾക്ക് ശേഷമുള്ള സൂഫി ഗുരുനാഥന്മാരായിട്ടാണ് ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിനേയും മറ്റു മദ്ഹബിന്റെ മൂന്നു ഇമാമുകളേയും ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. അതുകൊണ്ടു തന്നെ അവിടുത്തെ വ്യക്തതയെ പകർത്തണമെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിനെ സംബന്ധിച്ച ഭയഭക്തിക്ക് നിമിത്തമാകുന്ന ചിന്തകളും പ്രയത്നങ്ങളും അനിവാര്യമാണ്. അല്ലാത്ത പക്ഷം, ബാഹ്യമായ അനുകരണം മാത്രമേ ആവുകയുള്ളൂ. വിനയം കാണിക്കേണ്ടിടത്ത് വിനയവും ദുർയവിതായ നഷ്ടവും വിഷമങ്ങളും സഹിക്കാനുള്ള മാനസികാവസ്ഥയും നേടാൻ വേണ്ട വഴികളിലൂടെ സഞ്ചരിക്കാതെ ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വിന്റെ അനുകർത്താവകാൻ സാധിക്കുകയില്ല.

രാത്രിയെ മൂന്നായി ഭാഗിക്കുകയും ഒരു ഭാഗം വിജ്ഞാനത്തിനും രണ്ടാമത്തേത് ഇബാദത്തിനും മൂന്നാമത്തേത് ഉറക്കത്തിനും വേണ്ടി ഉപയോഗിച്ചിരുന്നതാണ് ശാഫിഇ(റ)വിന്റെ ജീവിതം. തനിക്ക് സാമ്പത്തിക നഷ്ടം സംഭവിച്ചാലും അന്യന്റെ സമ്പത്ത് എന്റെ സമ്പത്തിൽ പെടരുത് എന്ന സൂക്ഷ്മത കൊണ്ട് അനേകം സാമ്പത്തിക നഷ്ടം സഹിച്ച വറഇന്റെ ജീവിതമായിരുന്നു അവിടുത്തേത്. സുലൈമാനു റാജായുമായും ബീവി നഹീസത്തുൽ മിസ്രിയ്യ(റ)യുമായും സഹവാസം പുലർത്തിയിരുന്ന ശാഫിഇ(റ) സ്വാലിഹിങ്ങളെ അങ്ങേയറ്റം സ്നേഹിച്ചിരുന്ന സ്വഭാവക്കാരനായിരുന്നു.

ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ഇറാഖിലെ നാലു വർഷത്തെ പഠനത്തിനു ശേഷം മക്കയിലേക്ക് തിരിച്ചു വരുമ്പോൾ ഭീമമായ സമ്പത്തുമായി വന്ന സന്ദർഭത്തിൽ അവിടുത്തെ ഉമ്മ പറഞ്ഞു “മകനേ, പരമ ദരിദ്രനായി മക്ക വിട്ടു നീ പണ സഞ്ചിയുമായാണല്ലോ തിരിച്ചു വരുന്നത്. ഈ പണം നമുക്ക് വേണ്ട. ദാരിദ്ര ജീവിതമാണ് നമുക്ക് നല്ലത്. നീ ഈ പണം ദാനം ചെയ്യാതെ വീട്ടിൽ കയറിവരുന്നത് എനിക്ക് ഇഷ്ടമല്ല.” ആ

സമ്പത്തു മുഴുവൻ ഇമാം ശാഫിഇ(റ) ധാനം ചെയ്തു. എല്ലാ സത്യവിശ്വാസികൾക്കും മാതൃകയാണ് ആ മാതാവ്. ഇമാം ശാഫിഇ(റ)വും കുടുംബവും ദാരിദ്രത്തെ സ്വാഗതം ചെയ്യുകയായിരുന്നു.

യഥാർത്ഥത്തിൽ തസവൂഫിന്റെ വാക്താക്കൾക്കാണ് ഫിഖ്ഹ് ആവശ്യമാകുന്നുള്ളൂ. അല്ലാഹുവിനെ സംബന്ധിച്ച ഭയഭക്തിയും പരലോക രക്ഷയും ജീവിത ലക്ഷ്യമായി കാണുന്നവർക്കാണ് അല്ലാഹുവിന്റെ നിയമത്തിന്റെ അതിർവരമ്പുകൾ മനസ്സിലാക്കാൻ നിർബന്ധമായി തീരുന്നത്. അല്ലാഹുവിനെ സംബന്ധിച്ച ഭയഭക്തിയും സൂക്ഷ്മതാ ബോധവുമില്ലാതെ ഫിഖ്ഹ് പാലിക്കുന്നതു കൊണ്ട് പരലോക രക്ഷ നേടാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ഈമാനിക ബോധത്തടെ അമൽ ചെയ്യുകയും അല്ലാഹുവിനെ സൂക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യലാണ് വിജയമാർഗമെന്ന് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) നമുക്ക് ജീവിതം കൊണ്ട് കാണിച്ചു തന്നതിനു പുറമെ, വ്യക്തമായ ഉപദേശവും നൽകി.

“ഒരേ സന്ദർഭത്തിൽ കർമശാസ്ത്ര പണ്ഡിതനും

സൂഫിയുമായിരിക്കണം നീ

അല്ലാഹുവിൽ സത്യം ചെയ്തു ഞാൻ ഉപദേശിക്കുന്നു,

കർമശാസ്ത്രം മാത്രം വശമുള്ളവൻ പരുഷ ഹൃദയനായിരിക്കും

ആ ഹൃദയത്തിൽ ഭയഭക്തി നിലനിൽക്കുകയില്ല.

സ്വഫി മാത്രമായ പാമരനോ

അജ്ഞത നിമിത്തം വിജയിക്കുകയില്ല.”

ഇമാം ഗസ്സാലി(റ): വിമർശകരുടെ പാപ്പരത്വം

ഇസ്ലാമിക തത്വചിന്താസരണിയുടെ പിതാവായി വാഴ്ത്തപ്പെടുന്ന വ്യക്തിത്വമാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ). ദീനിയുടെ വിശ്വാസപ്രമാണങ്ങളെ അതിന്റെ ആഴങ്ങളിലും ബുദ്ധിപരമായും മനസ്സിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അദ്ദേഹം അങ്ങേയറ്റം സ്വീകാര്യനാകുമ്പോൾ മറ്റു ചിലവിഭാഗങ്ങൾ സൂക്ഷ്മതയുടെ പേരിൽ അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്ന് അകന്നു നിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ, ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) പ്രതിനിധാനം ചെയ്ത യഥാർത്ഥ ആശയമെന്തായിരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ “അൽമുൻഖിദു മിനളലാൽ” ഒരാവർത്തി വായിക്കുന്ന ആർക്കും മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. ബഗ്ദാദിലെ ഉയർന്ന പദവികളെല്ലാം ഉപേക്ഷിക്കാൻ ഇടയായ സംഗതികളെ സംബന്ധിച്ച ഒരു സുഹൃത്തിന്റെ അന്വേഷണത്തിനുള്ള മറുപടി കത്താണ് “അൽമുൻഖിദു മിനളലാൽ” എന്ന കൊച്ചു ഗ്രന്ഥമായി മാറിയത്. ആത്മകഥാംശമുള്ള ഈ കൃതിയിൽ തത്വചിന്തയോടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമീപനമെന്താണെന്ന് വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. തത്വചിന്തയിലെ വ്യത്യസ്ത വിഭാഗങ്ങളെ മുഴുവൻ പഠനവിധേയമാക്കിയ അദ്ദേഹം അക്കാലത്ത് ബഗ്ദാദിലുണ്ടായിരുന്ന എല്ലാതരം ആശയധാരക്കാരുടെയും ചിന്താഗതികളെ നിരൂപണം ചെയ്ത വിവരങ്ങൾ “അൽമുൻഖിദു മിനളലാലി”ൽ ചുരുക്കി പറയുന്നുണ്ട്. ഓരോ വിഭാഗങ്ങളുടെയും ആശയങ്ങളെ ആഴത്തിൽ വിശകലനം ചെയ്യുകയും ദീനിയുടെ പ്രമാണങ്ങൾക്കനുസൃതമായി നിരൂപിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം രചിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങളേയും അതിൽ പരിചയപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. തത്വചിന്തകളുടെ പിഴവുകളെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുകയും അവയെ ഖണ്ഡിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന

തഹാഫത്തുൽ ഫലാസിഫയും അതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഫിലോസഫിയുടെ പതനം എന്ന് അർത്ഥം വരുന്ന പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിലൂടെ തത്വചിന്തയുടെ പൊള്ളത്തരങ്ങൾ തുറന്ന് കാണിച്ച ഈ ശ്രേഷ്ഠ വ്യക്തിത്വത്തെ തത്വചിന്തയുടെ പേരിൽ വിമർശിക്കപ്പെടുന്നത് വല്ലാത്ത വൈരുദ്ധ്യം തന്നെയാണ്. ഫിലോസഫിയുടെ വഴിയെ അടച്ചാക്ഷേപിക്കുകയോ വാരിപ്പുണരുകയോ ചെയ്യുന്ന സമീപനമല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റേത്. തത്വചിന്തകനായ ഒരാൾക്ക് ദീനിന്റെ അഖീദ ഉൾക്കൊള്ളുന്നിടത്തും വിശദീകരിക്കുന്നിടത്തും തത്വചിന്തയിലെ വിഷയ സമർത്ഥന ശൈലി ഉപകരിക്കുന്നതായി ദർശിക്കാൻ സാധിക്കും. അഖീദ പഠിക്കുന്നിടത്ത് ഉള്ളടക്കത്തെ ഭൗതികപരമായ ആശയങ്ങൾ സ്വാധീനിക്കുന്നതാണ് വ്യതിയാനം സംഭവിക്കാനിടയാക്കുന്നത്. എല്ലാവിധ സ്വാധീനങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തമായ വിശ്വാസത്തെ സ്വാംശീകരിക്കാൻ സൂഫിയാക്കളുടെ വഴിയായ ‘സുഹ്ബത്ത്’(സഹവാസം) മാത്രമേ സാധ്യമാവുകയുള്ളൂ എന്നതിലാണ് ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ അന്വേഷണം ചെന്നെത്തുന്നത്. കാര്യകാരണബന്ധത്തിലധിഷ്ഠിതമായ ഒരു വിശദീകരണത്തിലൂടെയും സന്മാർഗത്തിന്റെ വഴിയെ ആത്യന്തികമായി നിർണ്ണയിക്കാൻ കഴിയുന്നതല്ല എന്ന വലിയ സത്യമാണ് “അൽമുൻഖിദു മിനുള്ളാലി”ന്റെ സന്ദേശം. അല്ലാഹു അവൻ ഉദ്ദേശിച്ചവരെ നേർവഴിക്ക് നടത്തുന്നു, അവൻ ഉദ്ദേശിച്ചവരെ വഴികേടിലേക്ക് നടത്തുന്നു എന്ന് ഖുർആൻ സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞതാണല്ലോ. അത് കൊണ്ട് തന്നെ, അല്ലാഹു സന്മാർഗത്തിലെത്തിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചവർക്ക് എന്തെങ്കിലും നിമിത്തത്തിലൂടെ അതിൽ എത്തിച്ചേരാൻ സാധിക്കുന്നു. ദുർമാർഗികളാകട്ടെ ഒരിക്കലും സന്മാർഗത്തെ തിരിച്ചറിയുന്നില്ല. സന്മാർഗം പ്രാപിക്കാൻ പലർക്കും നിമിത്തമായ കാര്യം, ദുർമാർഗിയായി അല്ലാഹു നിശ്ചയിച്ച വ്യക്തിക്ക് സന്മാർഗപ്രവേശത്തിന് ഉപകാരപ്പെടുന്നില്ല. എന്നാൽ, സൂഫികളുമായി സഹവസിക്കുന്ന വരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സന്മാർഗത്തിന്റെ അനേകം കവാടങ്ങൾ തുറക്കപ്പെടുന്നു. സൂഫികളുമായുള്ള സഹവാസമെന്ന് പ്രത്യേകം പറയാൻ കാരണം, സഹവാസത്തെ ഒരു രീതിയായി സ്വീകരിച്ചവർ എന്ന നിലക്കാണ്.

നബി(സ) അവിടുത്തെ അനുയായികളെ ദീൻ പഠിപ്പിച്ചത് സഹവാസത്തിലൂടെയായിരുന്നല്ലോ. സഹവാസത്തിലൂടെ ഈമാനിനെ ഉൾക്കൊള്ളാനുള്ള മാനസികമായ പാകപ്പെടൽ സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. നബി(സ)യോട് അനുകൂല മനസ്ഥിതിയോടെ സഹവസിച്ചവർക്കെല്ലാം ഹിദായത്തിന്റെ സൗഭാഗ്യം അല്ലാഹു നൽകിയിട്ടുണ്ട്. സത്യവിശ്വാസികളുടെ വ്യക്തിത്വത്തിൽ ആകൃഷ്ടരായിക്കൊണ്ടാണ് ഒരുപാടു പേർ ഇസ്‌ലാമിലേക്ക് കടന്നു വന്നിട്ടുള്ളത്. സഹവാസമെന്ന സൂന്നത്തിനെ തസ്കിയത്തും തർബിയത്തും ഉദ്ദേശിച്ചു നിലനിർത്തുന്നവർ സൂഫികളെന്ന പേരിലാണ് പിൽക്കാലത്ത് അറിയപ്പെട്ടുവരുന്നത്. ഇമാം ഗസ്സാലി(റ), വ്യത്യസ്ത ആശയങ്ങളെ പഠനവിധേയമാക്കിക്കൊണ്ട്, സത്യാസത്യ വിവേചനത്തിന്റെ മാനദണ്ഡത്തെ ആശയപരമായി നിർണയിക്കുന്നതിനപ്പുറം സൂഫികളുമായുള്ള സഹവാസത്തിലൂടെയാണ് സന്മാർഗത്തിന്റെ വെളിച്ചം ദർശിക്കുന്നത്. ഏത് അമലും അല്ലാഹുവിന്റെയടുത്ത് സ്വീകാര്യയോഗ്യമാകുന്നത് ഈമാനിന്റെ വിചാരങ്ങളേയും മനസ്സിന്റെ ശുദ്ധിയേയും അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ്. “ഇഖ്‌ലാസോടു കൂടിയ വഴിപ്പെടലിനെയല്ലാതെ ഞാൻ കൽപ്പിച്ചിട്ടില്ല” എന്നു ഖുർആൻ പഠിപ്പിച്ചു.

തത്വചിന്തയുടെ സ്വാധീനത്തിന് വശംവദനായി കൊണ്ട് ഇസ്‌ലാമിനെ വ്യാഖ്യാനിച്ചുവെന്ന് ഗസ്സാലി(റ)വിനെതിരെ ആരോപിക്കുന്നവർ ഇന്ന് എത്തി നിൽക്കുന്ന ആശയകാലുഷ്യത്തിന്റെ ആഴം എത്രമാത്രമാണെന്ന് തിരിച്ചറിയേണ്ടതാണ്. ആധുനിക വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെയും മീഡിയകളുടേയും സ്വാധീനഫലമായി ഈമാനിക തലങ്ങളിൽ നിന്നും ഭൗതിക വാദത്തിന്റെ ആശയലോകത്തേക്ക് ഇസ്‌ലാമിന്റെ പേരിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ പരിണമിച്ചതിന്റെ അനന്തര ഫലമായാണ് വിമോചനദൈവശാസ്ത്രത്തിന്റെ മാതൃകയിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഇസ്‌ലാമിക ലേബലിൽ അരങ്ങു തകർക്കുന്നത്. ആധുനിക നാഗരികതയുടെ ഭാഗമായ ഉപകരണങ്ങളും പ്രവർത്തനങ്ങളും വിദ്യാഭ്യാസങ്ങളും(വിദ്യാഭ്യാസ രീതികൾ) സ്വീകരിക്കുന്നിടത്തൊന്നും തന്നെ പ്രവാചകന്റെ സൂന്നത്തിനു വിരുദ്ധമായി പോകുമോ എന്ന് ശങ്കിക്കാത്തവർക്ക് മുസ്‌ലിം ലോകത്തെ നിസ്തു

ലുരായ ഇമാമുകളുടെ ദർശനങ്ങളിൽ ബിദ്അത്തിനെ സംബന്ധിച്ച ആശങ്ക വരുന്നുവെന്നത് അൽഭുതം തന്നെയാണ്. വഹാബി/സലഫി ചിന്താഗതിക്ക് ആധുനിക സമൂഹത്തിൽ വേരോട്ടമുണ്ടാക്കുന്നതിൽ ചെറുതല്ലാത്ത പങ്കുവഹിച്ച ഇസ്‌മാഇൽ റജിഫറുഖിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ലക്ഷ്യമാക്കിയതെന്തിനെയാണ്? ആധുനികരിക്കപ്പെടുന്ന അഭ്യസ്തവിദ്യരായ മുസ്‌ലിം തലമുറയുടെ ദീനിവിരുദ്ധമായ സംസ്കാരങ്ങളേയും ചിന്താഗതികളേയും ദീനിയാലി പരിവർത്തിപ്പിക്കലുദ്ദേശിച്ചു കൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നു വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഇസ്‌ലാമികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ. എന്നാൽ, ആധുനികചിന്താധാരകളുടെയും സാമൂഹ്യ ശാസ്ത്രത്തിന്റെയും സ്വാധീനങ്ങളെ മറികടക്കുന്നതിനും ഇസ്‌ലാമിനെ ശരിയാംവിധം പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന ഒരു സംസ്കൃതിയെ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈ ശ്രമങ്ങൾക്ക് പറയാത്ത വിജയം ലഭിച്ചു കാണുന്നില്ല. എന്നാൽ, ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിന്റെ വൈജ്ഞാനിക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഫലമെന്തായിരുന്നുവെന്ന് 20ാം നൂറ്റാണ്ടു കണ്ട മഹാപണ്ഡിതനും മുസ്‌ലിം ലോകത്തിന്റെ ആദരവു നേടുകയും ചെയ്ത അബൂൽ ഹസ്സൻ അലി നദ്വി വിലയിരുത്തുന്നത് കാണുക. “ശാസ്ത്രീയ സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെയും നിരീശ്വര-നിർമത പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും പേരിൽ ഇസ്‌ലാമിനെതിരെ ആഞ്ഞടിച്ച കൊടുങ്കാറ്റുകളിൽ നിന്നു ഇസ്‌ലാമിക നൗകയെ രക്ഷിക്കുകയും അതിനെതിരിൽ നിലയുറപ്പിച്ച മുഴുവൻ പ്രത്യയ ശാസ്ത്രങ്ങളുടെയും പൊള്ളത്തരം തുറന്നു കാണിക്കുകയും ചെയ്തു എന്നുള്ളതാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി (റ) യുടെ ഉയർന്ന പരിഷ്കരണ സംരംഭമായി വിലയിരുത്തപ്പെടുന്നത്. ശാസ്ത്രശാഖകളായിരുന്നല്ലോ ഇസ്‌ലാമിക വിശ്വാസ സംഹിതകൾക്കെതിരെ തുറന്ന യുദ്ധം പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നത്. ശാസ്ത്രത്തിന്റെ വെല്ലുവിളികൾ സ്വീകരിക്കാൻ ഉലമാക്കൾ തന്നെ ധൈര്യപ്പെടാതിരുന്ന കാലം. ശാസ്ത്രത്തിന്റെ കടയ്ക്കൽ കത്തിവെക്കാൻ തന്നെ ഗസ്സാലി ധൈര്യം കാണിച്ചു എന്നതു വലിയൊരു സംഭവമായിരുന്നു. ഇമാം അബൂൽഹസൻ അൾഅരി (റ) മാത്രമായിരുന്നു സമാനമായ മറ്റൊരു പണ്ഡിതൻ.”(ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ- മൗലാനാ അബൂൽ ഹസ്സൻ അലി നദ്വി). ദീനീ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾക്കു നേരെ കടന്നാക്രമണത്തിന്റെ ശൈലി സ്വീകരിച്ച ശാസ്ത്രീയ ചിന്താധാരകൾക്ക് അദ്ദേഹം നൽകിയ വായപ്പൻ മറുപടികളുടെ സമാ

ഹാരമായ തഹാഫുതുൽ ഫലാസിഫയിൽ ഇമാം ഗസ്സാലി എഴുതുന്നു: “നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ ഒരു വിഭാഗം (ശാസ്ത്രത്തിന്റെ വക്താക്കൾ) ഉടലെടുത്തിരിക്കുന്നു. സാധാരണക്കാർക്കൊക്കെ തങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയും ചിന്തയും വളരെ ഉയർന്നതാണെന്ന് അവർ വാദിക്കുന്നു. ദീനി വിശ്വാസ സംഹിതകൾ അവർക്ക് നിന്ദ്യവും നിസ്സാരവുമാണ്. പ്ലാറ്റോ, അരിസ്റ്റോട്ടൽ തുടങ്ങിയ ശാസ്ത്രജ്ഞരുടെ നിഗമനങ്ങൾ അവർ കേട്ടു എന്നുള്ളത് മാത്രമാണ് അതിന്റെ കാരണം. ബൗദ്ധിക വിഷയങ്ങളിലെ അവരുടെ ഗവേഷണങ്ങൾ അവർ പഠിച്ചു എന്നതും അതിന്റെ കാരണമാണ്. പക്ഷേ, പ്ലാറ്റോയും അരിസ്റ്റോട്ടലുമെല്ലാം തന്നെ സത്യദീനിന്റെ നിഷേധികളായിരുന്നു എന്ന സത്യം സൗകര്യപൂർവ്വം അവർ വിസ്മരിക്കുന്നു. തദ്ഫലമായി മതനിഷേധികളായി അവർ മാറിയിരിക്കുന്നു. മതനിഷേധം മുഖമുദ്രയായി സ്വീകരിച്ച അവർ അതു തന്നെ സമൂഹത്തിൽ തങ്ങളുടെ പ്രത്യേകതയാക്കിത്തീർക്കണമെന്ന് ആശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ സത്യദീനിന്റെ സവിശേഷതകളും ശാസ്ത്രനിഗമനങ്ങളുടെ പൊള്ളത്തരങ്ങളും സലക്ഷ്യം പ്രതിപാദിക്കുന്നതിനായി തഹാഫത്തുൽ ഫലാസിഫ എന്ന ഗ്രന്ഥം ഞാൻ രചിച്ചത്.”(തഹാഫത്തുൽ ഫലാസിഫ, ഉദ്ധരണം- ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ, സയ്യിദ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി). “ശാസ്ത്രലോകത്ത് വലിയ കോളിളക്കം സൃഷ്ടിച്ച ഈ ഗ്രന്ഥം ശാസ്ത്രജ്ഞരിൽ വലിയൊരു വിഭാഗത്തെ ഇസ്‌ലാമിന്റെ രാജപാതയിലേക്ക് തിരിച്ചുവിടുന്നതിനു നിമിത്തമായി. വർഷങ്ങളോളം തഹാഫത്തിന് ഒരു മറുപടിഗ്രന്ഥം രചിക്കുന്നതിനു പോലും ശാസ്ത്രലോകത്തിന് സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നു പറയുമ്പോൾ ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)യുടെ ഈ രംഗത്തെ സേവനം അവിസ്മരണീയമാണെന്നു നമുക്ക് ബോധ്യപ്പെടാം.”(ഇസ്‌ലാമിലെ നവോത്ഥാന നായകന്മാർ, സയ്യിദ് അബൂൽ ഹസൻ അലി നദ്വി).

ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിൽ നിന്നും മാതൃക സ്വീരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് മാത്രമേ ഭൗതികവാദ സ്വാധീനങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തമായ ഇസ്‌ലാമിക സമൂഹത്തെ വളർത്തി കൊണ്ടു വരാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഭൗതിക പരിത്യാഗമെന്ന ഇസ്‌ലാമിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായ ആശയത്തിലൂന്നിയുള്ളതാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിന്റെ ചിന്തകൾ. നബി(സ)യുടേയും അവിടുത്തെ അനുചരവൃന്ദത്തിന്റേയും ജീവിതം പഠിക്കുമ്പോൾ അതിൽ ഏറ്റവും മികച്ചു നിൽക്കുന്നത് പ

രിത്യാഗമാണ്(സുഹ്ദ്). പരലോക പരിണതിയെ മുൻനിർത്തി കൊണ്ടുള്ള തായിരുന്നു അവരുടെ ജീവിതം. ഭൗതിക ലോകവുമായുള്ള ഒരു സത്യവിശ്വാസിയുടെ ബന്ധം എപ്രകാരമാണെന്ന് സൈദ്ധാന്തിക ഭാഷ്യങ്ങളിലൂടെ വിനിമയം ചെയ്യാൻ പറ്റാത്തതാണ്. അതു നബി(സ)യിൽ നിന്നും അനുശീലിച്ചവരുമായുള്ള സഹവർത്തിത്വത്തിലൂടെ കൈമാറ്റം ചെയ്യപ്പെട്ടുവരുന്നതാണ്. അതാണ് സൂഫികളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഇമാം ഗസ്സാലി ആർജിച്ചെടുത്ത അവബോധങ്ങളിൽ ഏറ്റവും അടിസ്ഥാനപരമായത്.

ഇസ്‌ലാമിന്റെ ഒരു നാഗരികതയോ രാഷ്ട്രമോ ഉയർന്നുവരുന്നതിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി കൊണ്ടുള്ള ഒരു പ്രവർത്തനവും പ്രവാചകചര്യയുടെ പിന്തുണ അവകാശപ്പെടാവുന്നതല്ല. അത്തരം ലക്ഷ്യങ്ങളിലൂന്നിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ദുന്യാവിൽ തന്നെ മനുഷ്യനെ ബന്ധിക്കുകയും പരലോകത്തിനു വേണ്ടി തയ്യാറാകാനുള്ള മാനസികാവസ്ഥയ്ക്ക് പ്രതിബന്ധമായി തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. റസൂൽ(സ) കാണിച്ചു തന്ന ജീവിതം പരലോകത്തിനു വേണ്ടിയുള്ളതായിരുന്നു. ഭൗതിക ലോകത്ത് ജീവിക്കുന്നിടത്തോളം അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രതിനിധിയായി നിൽക്കാനുള്ള വഴിയാണ് ഇസ്‌ലാം ദീൻ. ഭൗതിക ലോകത്ത് ഇസ്‌ലാമിന്റെ ആശയങ്ങൾക്ക് എത്രമാത്രം അജയ്യത കൈവരിക്കുന്നുവെന്നതു നമ്മുടെ ലക്ഷ്യവുമായി ഉടക്കി നിൽക്കുകയാണ്. ആധുനിക സമൂഹത്തിനിടയിൽ ഇസ്‌ലാമിക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പേരിൽ നിലനിൽക്കുന്നത് ഇത്തരമൊരു ദുരന്തമാണ്. ഈ ദുരന്തത്തിൽ വീണു കിടക്കുന്നവർ സ്വന്തം ചിന്താധാരയുടെ ഭൗതിക വാദ സാധീനത്തെ സംബന്ധിച്ച് അവബോധമില്ലാതെയാണ് ഗസ്സാലി ഇമാമിൽ ഫിലോസഫിയുടെ സാധീനമാരോപിക്കുന്നത്. ഗസ്സാലി ഇമാമിനെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന തസവുഫിലധിഷ്ഠിതമായ സമൂഹത്തിനിടയിൽ സാമൂഹിക ശാസ്ത്രത്തിന്റെയോ മറ്റു ആധുനിക ചിന്തകളുടെയോ സാധീനങ്ങളില്ലാതെ മശാഇഖന്മാരുടെ ശിക്ഷണത്തിലായി ഇന്നും മുന്നോട്ടു പോകുന്നതു കാണാം. സാമൂഹിക ശാസ്ത്രത്തിന്റെ കണ്ഠടയിട്ടവർക്ക് സൂഫി രീതികളെല്ലാം യാഥാസ്ഥിതികവും സമൂഹത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒളിച്ചോട്ടമായും അനുഭവപ്പെടാം. ഖുർആനും സുന്നത്തും ശരിയാംവിധം ഉൾക്കൊള്ളുകയും ദീനിയായ അടിസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നു കൊണ്ട് കാര്യങ്ങളെ ശരിയാം വിധം വിലയിരുത്തുകയും ചെയ്യുന്നവർക്ക് യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ സുതരാം വ്യക്ത

മാകുന്നതാണ്. ആധുനികമായ ചിന്താധാരകളുടെ സാധീനത്തിൽ അകപ്പെട്ടവർക്ക് ഇസ്‌ലാമിന്റെ യഥാർത്ഥ അടിസ്ഥാനങ്ങളിലേക്ക് തിരിച്ചുവരാൻ ഏറ്റവും സഹായകമായ വൈജ്ഞാനിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിച്ചിട്ടുള്ളത് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വാണ് എന്ന് പക്ഷാന്തരമില്ലാത്തവർക്ക് മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്.

അല്ലാഹുവിലുള്ള വിശ്വാസം, നുബുവുത്തിലുള്ള വിശ്വാസം, ആഖിറത്തിലുള്ള വിശ്വാസം എന്നിവ ശരിയാം വിധം ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തുന്നതിലൂടെയല്ലാതെ ദീനിന്റെ ഒരു പുരോഗതിയും സാധ്യമല്ല. ഇതു വൈയക്തികമായി സമാർജ്ജിക്കേണ്ടവയാണ്. ഇതിനാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ) പ്രാധാന്യം കൽപ്പിച്ചത്. ഫിലോസഫിയെ വിമർശനാത്മകമായി പഠിച്ചതിലൂടെ ഗസ്സാലി ഇമാമിനു കൈവരിക്കാനായത് ഈ അടിസ്ഥാനപരമായ കാര്യങ്ങളിലുള്ള യഖീനാണ് എന്ന് അൽമുൻഖിദു മിനളലാലിൽ പറയുന്നുണ്ട്. ഏതെങ്കിലും ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ ന്യായവാദങ്ങളിലൂടെയല്ല ഇത് ദൃഢപ്പെട്ടത്. സാഹചര്യത്തെളിവുകൾ, ഹേതുക്കൾ, വിശദീകരണ സാധ്യമല്ലാത്ത അനുഭവജ്ഞാനം എന്നിവയുടെ ഫലമായിരുന്നുവത്.

ആധുനിക സമൂഹത്തിന് എല്ലാ രംഗത്തും അച്ചടക്കം നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. വായനയിലും ചിന്തയിലും ഈ അച്ചടക്ക രാഹിത്യം കാണാവുന്നതാണ്. ഇസ്‌ലാമിക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ മുഴുകുന്നവരും ഏത് വഴിവിട്ട ദർശനങ്ങളും വായിക്കാനും അപഗ്രഥിക്കാനും തുനിയുന്നു. എന്നാൽ ദീനിന്റെ വിശ്വാസശാസ്ത്രത്തിൽ കാര്യമായ അവഗാഹം നേടുന്നുമില്ല. അവഗാഹപൂർവ്വം ഇസ്‌ലാമിക വിശ്വാസശാസ്ത്രത്തെ കൈകാര്യം ചെയ്ത പൂർവീകരുടെ രചനകളോട് പുറംതിരിഞ്ഞു നിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അനിസ്‌ലാമിക പക്ഷത്തു നിന്നുള്ള ഏത് രചനകളേയും യാതൊരു സങ്കോചവുമില്ലാതെ വായിക്കുകയും അതുവഴി ചിന്താ കാലുഷ്യങ്ങളിൽ അകപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു ഇവർ. എന്നാൽ, ഇത്തരം ചിന്താ കാലുഷ്യങ്ങളെ മുഴുവൻ മറികടക്കാൻ വളരേ പ്രയോജനപ്പെടുന്നതാണ് ഇമാം ഗസ്സാലി(റ)വിന്റെ രചനകൾ.

ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ കൃതികളോട് ഒരു തരം അസ്പർശ്യത മനോഭാവം സൃഷ്ടിക്കുന്നവരായി ചില പണ്ഡിതർ നിലകൊള്ളുന്നുണ്ട്. ഗസ്സാലി ഇമാമിന്റെ ഇഹ്യാ ഉലുമിദ്ദീനിൽ സനദ്യുകൾ ലഭ്യമല്ലാത്ത ഹദീസുകളുണ്ടെന്ന കാരണം പറഞ്ഞ് അതിനെ മാറ്റി നിർത്തുമ്പോൾ,

ആധുനികവും ഉത്തരാധുനികവുമായ ചിന്തകളടങ്ങിയ രചനകളോട് യാതൊരു അസ്പർശ്യതയും കാണിക്കുന്നില്ല എന്നതാണ് രസകരം. ദീനിയന്റെ പൊരുളുകളെ സംബന്ധിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്നിടത്ത് സനദിയന്റെ പ്രശ്നം പ്രസക്തമല്ല എന്ന മുഹദ്ദിസുകളുടെ തത്വത്തെ മുൻനിർത്തി ഈ സന്ദേഹം തീർക്കാവുന്നതാണ്. മറ്റു ചിന്താധാരകളുടെ ശൈലിയവലംബിക്കുന്നുവെന്നതാണ് മറ്റൊരു ആരോപണം. സലഫുസ്സാലിഹീങ്ങൾക്കിടയിൽ ഉണ്ടായിട്ടില്ലാത്ത വിശദീകരണങ്ങളും വിശകലനങ്ങളും നടത്തുന്നതും പിഴച്ച ചിന്താധാരക്കാരുടെ വാദങ്ങളെ ചണ്ഡിക്കാൻ വേണ്ടി അവരെത്തന്നെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതിനെ പോലും വിമർശനത്തോടെ കാണുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ, വിശ്വാസശാസ്ത്രത്തിൽ സലഫുസ്സാലിഹുകളായവർ വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ ധൈര്യപ്പെടാത്ത വ്യഖ്യാനങ്ങൾ നടത്താൻ ഗസ്സാലി ഇമാമടക്കമുള്ള പിൽക്കാലക്കാർ മുതിരാനുണ്ടായ സാഹചര്യത്തെ നാം പ്രാധാന്യത്തോടെ കാണേണ്ടതുണ്ട്. ആധുനികത ഇസ്‌ലാമിനെതിരെ കടന്നാക്രമണങ്ങൾ നടത്തിയപ്പോൾ ആധുനിക ഇസ്‌ലാമിക പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ വാക്താക്കൾ ഇസ്‌ലാമിനെ വ്യഖ്യാനിച്ചു രചന നടത്തിയതും ഇപ്പോഴും ഇസ്‌ലാമിനെതിരായ വിമർശനങ്ങൾക്ക് വ്യത്യസ്ത രൂപത്തിൽ മറുപടി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനും നാം സാക്ഷികളാണല്ലോ. ഈയവസരങ്ങളിലെല്ലാം ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്ന ശൈലി ആരിൽ നിന്നു കടംകൊണ്ടവയാണ് എന്ന് ആത്മപരിശോധന നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. ആധുനികതയോടും ശാസ്ത്രത്തോടും മാപ്പുസാക്ഷിത്വ മനോഭാവം പുലർത്തുന്ന ആധുനിക ഇസ്‌ലാമിക സാഹിത്യങ്ങളുടെ പ്രണയിതാക്കൾ ഗസ്സാലി ഇമാമിയന്റെ ഈമാനിക ആർജ്ജവമുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്ന് പാഠ്യങ്ങൾക്കൊള്ളാൻ ശ്രമിക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കും. ബുദ്ധിമാൻ സത്യത്തെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു സ്വീകരിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത് എന്നാണ് ഗസ്സാലി ഇമാം പറയുന്നത്. സത്യമെന്ന് ബോധ്യപ്പെടുമ്പോൾ പിന്നെ അതു ലഭിച്ച കേന്ദ്രം അസത്യത്തിന്റേതാണല്ലോ എന്ന ആശങ്കക്ക് വകയില്ല. വിദഗ്ദ്ധനായ നാണുനോട്ടക്കാരൻ നാണു സഞ്ചിയിൽ കൈയിട്ടു നാണുങ്ങൾ വാരിയെടുക്കുന്നു. എന്നിട്ട് തന്റെ പരിചയത്തിന്റെ ബലത്തിൽ നല്ല നാണുങ്ങളും ചീത്ത നാണുങ്ങളും വേർതിരിച്ചെടുക്കുന്നു. കള്ള നാണുങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിൽ നിന്ന് അതേകുറിച്ചറിവില്ലാത്ത ഗ്രാമീണനെയാണ് തടയേണ്ടത്; പരിചയസമ്പന്നനായ നാണുനോ

ട്ടക്കാരനെയല്ല. ഇവിടെ ഗ്രാമീണന്റെ സ്ഥാനത്തു നിൽക്കുന്നവർ പോലും ഇസ്‌ലാമിക വിരുദ്ധമായ, ചിന്താ കാലുഷ്യങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്ന കൃതികളുടെ വായനയിൽ നിന്നും വിലക്കപ്പെടുന്നില്ല. എന്നാൽ, വിദഗ്ദ്ധനായ നാണുനോട്ടക്കാരന്റെ സ്ഥാനത്തു നിൽക്കുന്ന ഗസ്സാലി ഇമാമിനെ പോലുള്ളവരെ വിമർശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നത് ഇസ്‌ലാമിയന്റെ പേരിൽ ഇന്ന് നിലകൊള്ളുന്നവരുടെ അജ്ഞതയുടെ ആഴമാണ് കാണിക്കുന്നത്. അവനവന്റെ യോഗ്യതയെക്കുറിച്ചും ബുദ്ധിവൈഭവത്തെക്കുറിച്ചും പൊതുവെ നല്ല മതിപ്പാണ് ഓരോരുത്തർക്കുമുണ്ടാവുക എന്നതിനാൽ സത്യാസത്യ വിവേചനം നടത്താൻ തങ്ങൾക്ക് കഴിയുമെന്ന് ഓരോരുത്തരും വിശ്വസിക്കുന്നു. ഈ ആത്മവിശ്വാസം സത്യമല്ല എന്നതിനാൽ തത്യാശാസ്ത്ര കൃതികൾ വായിക്കുന്നതിൽ നിന്നും എല്ലാവരേയും തടയുകയാണ് കരണീയമെന്നാണ് ഗസ്സാലി ഇമാം പറയുന്നത്. അതു മുഖേന അവർ വഴി പിഴച്ചു പോവുക എന്ന അപകടത്തിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ടാലും രക്ഷപ്പെടാനാകാത്ത മറ്റൊരു അപകടത്തെ ഇമാം വരച്ചു കാണിക്കുന്നുണ്ട്. സമർത്ഥനത്തിലെ സാദൃശ്യത്തെ മാത്രം പരിഗണിച്ച്, മതവിജ്ഞാനീയങ്ങളുടെ പൊരുളിനെ സംബന്ധിച്ച പ്രതിപാദ്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് അവ പ്രാചീന തത്വചിന്തകരിൽ നിന്ന് കടംകൊണ്ടവയാണെന്ന് വാദിക്കാനിടയാകുന്നതാണ് രണ്ടാമത്തെ അപകടം. ഗസ്സാലി ഇമാം ചൂണ്ടി കാണിച്ച രണ്ടു തരം അപകടങ്ങളിലും ചെന്നു ചാടിയവരാണ് ആധുനിക ഇസ്‌ലാമികർ. ആധുനിക സാമൂഹ്യശാസ്ത്ര ദർശനങ്ങളും ഉത്തരാധുനികമായ വിശകലന രീതികളും പ്രവർത്തന ശൈലികളും തങ്ങളുടെ ഈമാൻ ബാക്കിവെക്കുമോ എന്ന ആത്മവിചാരം എല്ലാവർക്കും നന്നായിരിക്കും.

അവലംബം/കുറിപ്പ്

1. നബി(സ) പഠിപ്പിച്ചത് “മുസ്ലിംകൾ നന്മയായി കാണുന്നത് അല്ലാഹുവിന്റെ പക്കൽ നന്മയാണ്. മുസ്ലിംകൾ മോശമായി കാണുന്നത് അല്ലാഹുവിന്റെ അടുക്കൽ മോശമായിരിക്കും” (ഇമാം അഹ്മദ്(റ) റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തത്).
2. “തനിക്ക് സന്മാർഗം വ്യക്തമായ ശേഷവും ആരെങ്കിലും ദൈവദൂതനുമായി എതിർത്തു നിൽക്കുകയും, സത്യവിശ്വാസികളുടേതല്ലാത്ത മാർഗം പിന്തുടരുകയും ചെയ്യുന്ന പക്ഷം അവൻ തിരിഞ്ഞ വഴിക്കു തന്നെ നാം തിരിച്ചുവിടുന്നതും, നരകത്തിലിട്ട് അവനെ കരിക്കുന്നതുമാണ്. അതെത്രമോശമായ പര്യവസാനം”. (ഖു:അന്നി സാഅ്, 115). സത്യവിശ്വാസികളുടേതല്ലാത്ത പാത എന്ന വിശേഷണത്തിന്റെ വിപരീതമാണ് ഇജ്മാഅ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.
3. കർമശാസ്ത്ര ഭിന്നത:ചരിത്രവും സമീപനവും. ഐ.പി.എച്ച് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്.
4. اخرجہ عن معاذ ابو داود (۳۵۹۲) و (۳۵۹۳) في الأفضية.
5. ഹസ്രത്ത് അലി(റ),സയ്യിദ് അബ്ദുൽ ഹസൻ അലി നദ്വി:പേജ്:88. പ്രസാധനം; മുഹമ്മദിനുൽ ഇസ്ലാം ഫൗണ്ടേഷൻ, കോഴിക്കോട്.
6. ٤٨ : احياء علوم الدين، كتاب العلم
7. ٤٨ : احياء علوم الدين، كتاب العلم
9. *Usul Al Fiqh Al Islami*, Source Methodology in Islamic Jurisprudence: Methodology for Research and Knowledge. The doctoral thesis of *Thaha Jabir Al'Alwani* at *Al Azhar University* in 1973.
10. i bid
11. ഇമാം ബുഖാരി(റ) സഹീഹിൽ ഉദ്ധരിച്ച, ജിബ്ബിൽ(അ) മനുഷ്യരൂപത്തിൽ വന്ന് നബി(സ)യോട് ഇസ്ലാം, ഈമാൻ, ഇഹ്സാൻ എന്നിവയെ സംബന്ധിച്ച ചോദ്യം ഹദീസ്. ജിബ്ബിൽ(അ) ആഗതനായതും ചോദ്യങ്ങളുണ്ടായതിനുള്ള നിങ്ങൾക്ക് നിങ്ങളുടെ മതം പഠിപ്പിക്കാൻ വേിയായിരുന്നുവെന്ന് നബി(സ) പറഞ്ഞതും ഈ ഹദീസ്സിലുണ്ട്. ഇസ്ലാം, ഈമാൻ, ഇഹ്സാൻ എന്നിവയാണ് അതിലെ മുഖ്യചോദ്യങ്ങൾ.
12. *The Concept of Education in Islam*, Syed Mohsmmed Al-Naquist Al-Attas
13. ٥٩ : الذاريات
14. ١٤.
15. “മനുഷ്യനു തന്റെ മാതാപിതാക്കളുടെ കാര്യത്തിൽ നാം അനുശാസനം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ക്ഷീണത്തിനു മേൽ ക്ഷീണവുമായിട്ടാണ് മാതാവ് അവനെ ഗർഭം ചുമന്നു നടന്നത്. അവന്റെ മുലകുടി നിർത്തുന്നതാകട്ടെ രൂവർഷം കൊടുമാണ്. എന്നോടും മാതാപിതാക്കളോടും നീ നന്ദി കാണിക്കുക. എന്റെ അടുത്തേക്കാണ് മടക്കം”. (ഖുർആൻ 31:14)
16. കർമശാസ്ത്ര ഭിന്നത:ചരിത്രവും സമീപനവും.പേജ്,62 ഐ.പി.എച്ച് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്.

അനുബന്ധം

ഇമാം ശാഹി പേജ് : 49

1. അൽ മൗസുഅത്തുൽ ആലമിൽ ഇസ്ലാമിയുഃ **Global Arabic Encyclopedia**, <http://www.mawsoah.net>
2. *Usul Al Fiqh Al Islami*, The Source Methodology in Islamic Jurisprudence- *Taha Jabir Al' Alwani*
3. *Imam Shafii'i* by *Dr. G.F. Haddad*, As-Sunna Foundation of America
4. ഇമാം ശാഹിഇ(റ), കക്കാട് മുഹമ്മദ് ഫൈസൽ.